UCHWAŁA NR XL/326/2022
RADY MIEJSKIEJ W ŻAROWIE

z dnia 21 kwietnia 2022 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030

Na podstawie art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 583 z późn. zm.) oraz art. 19 ust. 3b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057), Rada Miejska w Żarowie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Żarowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Żarowie

Roman Konieczny

Strategia Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030

Opracowanie:

Urząd Miejski w Żarowie

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030 opracowano w oparciu o materiały źródłowe Urzędu Miejskiego oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Strategia Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030 zawiera dane według stanu na 31 grudnia 2020 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE 5

CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY ŻARÓW 7

1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej 7
2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej 10
3. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej 12
4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych 14
   - *4.1. Ocena sytuacji Gminy 14*
   - *4.2. Pożądane priorytety rozwojowe 15*
5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej 17

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY ŻARÓW 20

1. Misja i wizja 20
2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia 21
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Żarów 32
4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie 35
5. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań. 42
6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych 49
7. Ramy finansowe i źródła finansowania 51

ZAŁĄCZNIKI 52

Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Żarów 52

Załącznik 2: Wzór ankiety 92

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna 96

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2030 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Żarów, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu – Strategią rozwoju województwa dolnośląskiego do 2030 roku oraz Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

Ważnym źródłem informacji byli członkowie Zespołu Strategicznego, w skład którego wchodzili reprezentanci władz, jednostek organizacyjnych i społeczności lokalnej:

- Przemysław Sikora – Zastępca Burmistrza Miasta Żarów,
- Sylwia Pawlik – Sekretarz Gminy Żarów,
- Leszek Buchowski – pracownik Urzędu Miejskiego w Żarowie,
- Agata Piotrowska – pracownik Urzędu Miejskiego w Żarowie,
- Katarzyna Janik – pracownik Urzędu Miejskiego w Żarowie,
- Wojciech Lesiak – pracownik Urzędu Miejskiego w Żarowie,
- Piotr Weiland – pracownik Urzędu Miejskiego w Żarowie,
- Kamil Nieradka – pracownik Urzędu Miejskiego w Żarowie,
- Tomasz Pietrzyk – dyrektor Gminnego Centrum Kultury i Sportu w Żarowie,
- Małgorzata Siemińska – Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Żarowie,
- Adam Ciupiński – Zastępca Dyrektora Szkoły Podstawowej w Żarowie,
- Barbara Nowak – Zastępca Dyrektora Szkoły Podstawowej w Żarowie,
- Roman Konieczny – Przewodniczący Rady Miejskiej w Żarowie,
- Iwona Nieradka – Radna Rady Miejskiej w Żarowie,
- Barbara Zatoń – Radna Rady Miejskiej w Żarowie,
- Ewa Góźdź – Radna Rady Miejskiej w Żarowie,
- Piotr Zadrożny – Radna Rady Miejskiej w Żarowie,
- Zuzanna Urbanik – Radna Rady Miejskiej w Żarowie,
- Grzegorz Osiecki – Prezes Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Żarowie.

Dodatkowo Zespół Strategiczny wspierali eksperci z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania:

- Dominika Szulc – Specjalistka ds. Strategii i rozwoju lokalnego,
- Irma Kuznetsova – Dyrektor Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Iwona Nowacka – Zastępca Dyrektora Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Klaudia Świrska – Specjalistka ds. Strategii i rozwoju lokalnego.

Prace nad Strategią rozpoczęto w czerwcu 2021 roku, kiedy to Burmistrz Miasta Żarów podjął decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Decyzja wynika z tego, iż dotychczas obowiązująca w Gminie Strategia rozwoju została zrealizowana, wypełniono zawartą w niej misję oraz wizję, a także urzeczywistniono zaplanowane działania.

Pierwszym krokiem w opracowaniu nowego dokumentu było podjęcie uchwały nr XXXII/250/2021 Rady Miejskiej w Żarowie z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030, w tym tryb konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy, którą pogłębiono podczas warsztatów strategicznych, spotkania z kierownictwem i pracownikami Urzędu oraz badania ankietowego. Warsztaty z Zespołem strategicznym przeprowadzone zostały metodą design thinking polegającym na spojrzeniu na problem z wielu perspektyw oraz wyjściu poza utarte schematy. Efektem tej metody jest wypracowanie niestandardowych rozwiązań i rozwój innowacji. Podczas warsztatów uczestnicy pracowali w grupach nad misją oraz wizją Gminy Żarów oraz celami operacyjnymi i kierunkami działań w wyznaczonych obszarach problemowych.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. 2021 r. poz. 1057).

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac na Strategią.

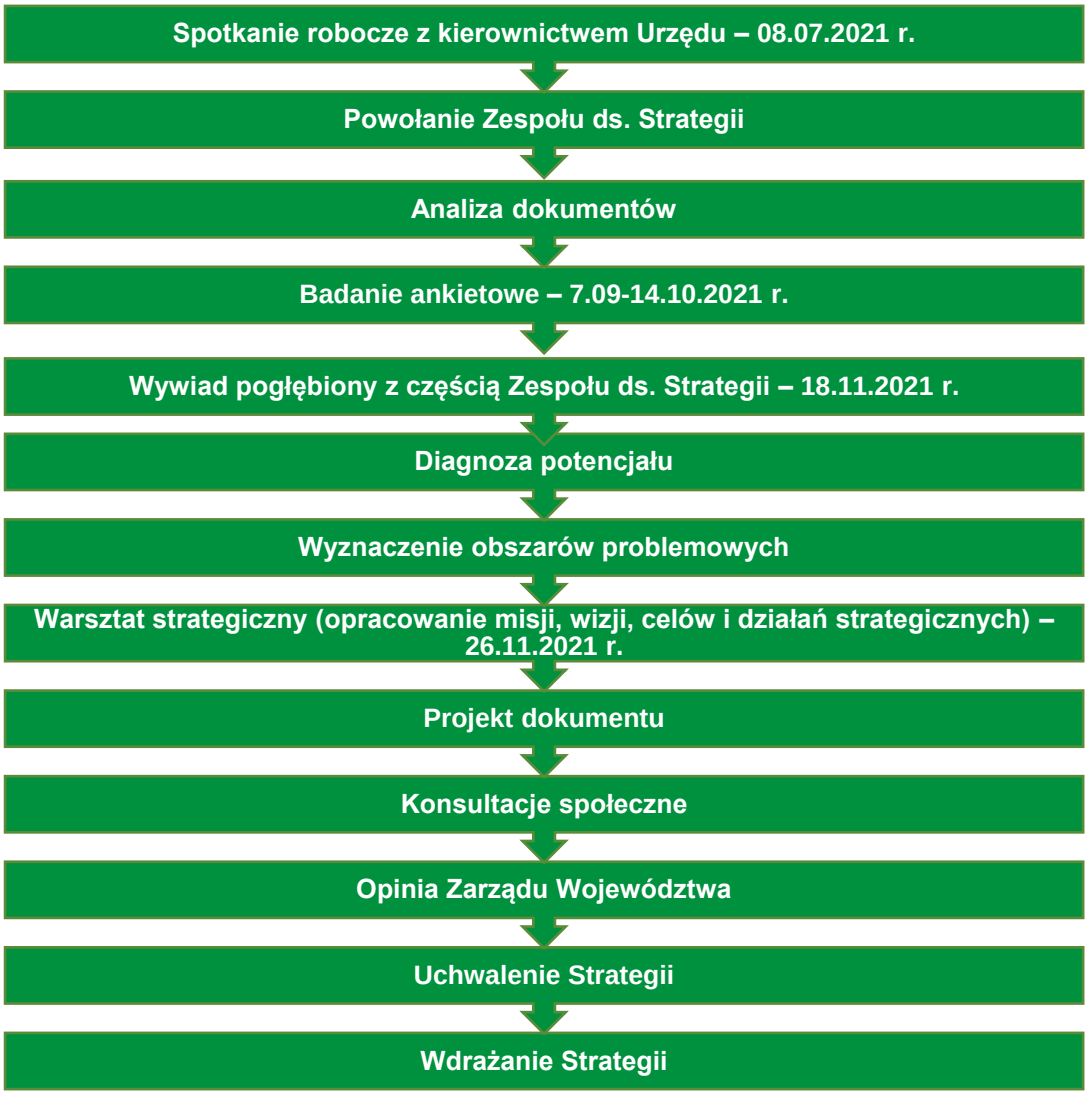

CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY ŻARÓW

1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Gmina Żarów w roku 2020 liczyła 12 335 mieszkańców[1], co stanowiło 8% społeczeństwa powiatu świdnickiego. Analizując zmiany liczby ludności w latach 2010-2020 zauważalna jest wyraźna tendencja spadkowa. Wynika z tego, że Gmina Żarów się wyludnia i jest to sytuacja charakterystyczna w tym regionie (w powiecie świdnickim tylko w gminach Marcinowice i Świdnica dynamika zmian ludności w latach 2016-2020 wynosiła ponad 100%, co oznacza, że liczba mieszkańców w tych gminach wzrastała). Największy wpływ na zmniejszającą się liczbę mieszkańców Gminy Żarów ma ujemny przyrost naturalny (więcej zgonów niż urodzeń). Saldo migracji jest zmienne, jednak mimo, iż częściej kształtuje się na poziomie dodatnim nie zmienia negatywnej tendencji zmniejszającej się liczby ludności.

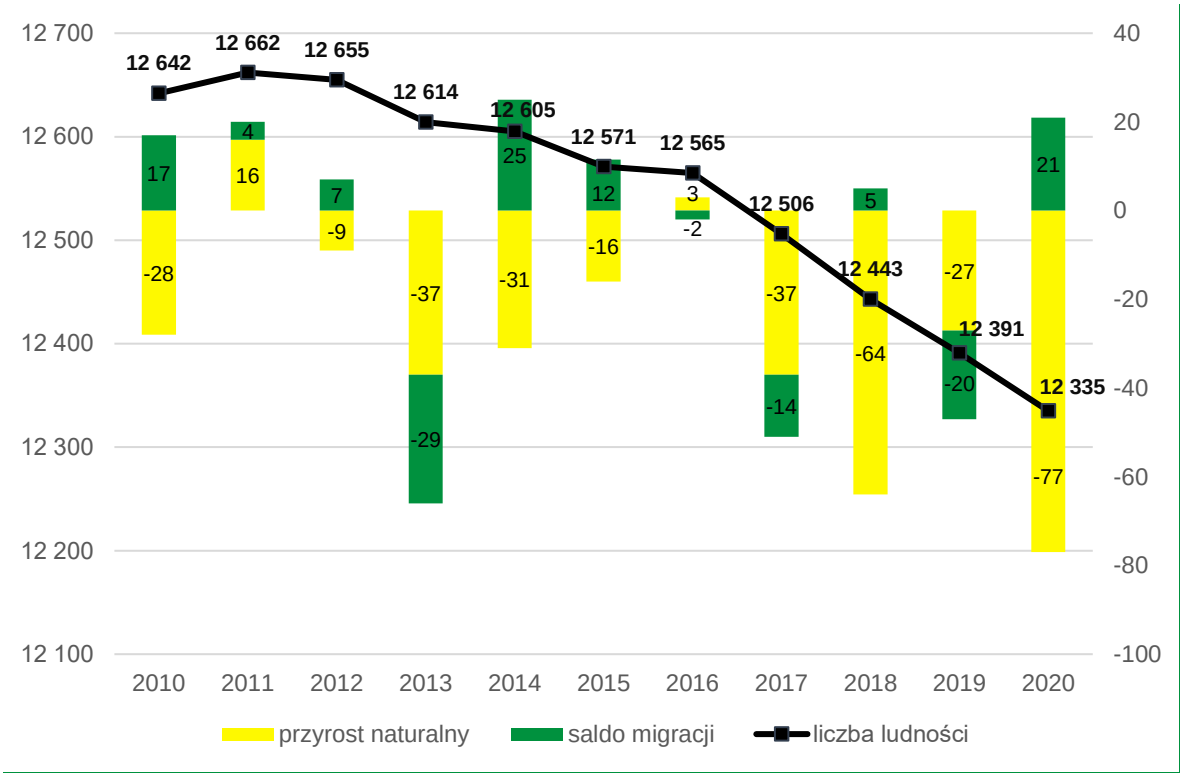

Ryc. 1. Zmiany liczby ludności w Gminie Żarów w latach 2010-2020
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Żarów prowadzi politykę prorodzinną stwarzając korzystne warunki dla osiedlania się rodzin i osób zatrudnionych w firmach działających w Miejskiej Strefie Ekonomicznej. W tym celu wytycza i uzbraja tereny pod budownictwo jedno i wielorodzinne. Ponadto ściśle współpracuje ze Spółdzielnią Mieszkaniową w Świebodzicach oraz prywatnymi deweloperami lokującymi swoje inwestycje mieszkaniowe na terenie miasta oraz na terenach wiejskich Gminy Żarów.

Podejmowane są również aktywne działania zmierzające do ulokowania inwestycji w ramach Krajowego Zasobu Mieszkaniowego przygotowując odpowiednie zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego pod kątem możliwości budownictwa wielorodzinnego oraz usług świadczonych na rzecz mieszkańców. Gmina przynależy do Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej, czyli spółki realizującej budownictwo społeczne, czyli mieszkania na wynajem o umiarkowanym czynszu.

Istotną informacją w zakresie struktury demograficznej jest liczba osób w wieku kreatywnym (25-34 lat w stosunku do ludności ogółem), które mogą stanowić główną siłę napędową rozwoju ekonomicznego Gminy. Udział osób w tym wieku spada, zarówno w Gminie, jak i powiecie czy województwie. Pozytywną informacją jest jednak mniejsza dynamika występująca w Gminie Żarów – spadek udziału najbardziej

[1] dane na podstawie GUS, nie uwzględniają osób, które mieszkają na terenie Gminy i nie są zameldowane

pożądanej grupy wiekowej zachodzi wolniej niż w pozostałych jednostkach. Należy jednak zwrócić uwagę na wymiar długofalowy, w efekcie, którego zmniejszy się liczba osób aktywnych zawodowo, co może mieć negatywne skutki dla funkcjonowania Gminy.

Zwiększa się natomiast wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego – udział osób starszych stale rośnie, przy niewielkim spadku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz spadkiem liczby osób w wieku produkcyjnym. Widoczny jest więc trend społeczny związany ze starzeniem się społeczeństwa, jednak proces zachodzi nieco wolniej w Gminie Żarów niż średnio w powiecie i województwie. Mimo to należy mieć na uwadze, iż zwiększać się będzie zapotrzebowanie na usługi skierowane do seniorów.

W celu stworzenia jak najlepszych warunków do życia mieszkańców (rodzin z dziećmi) i odwróceniu procesu odpływu społeczeństwa na terenie Gminy utworzony został Żłobek Miejski, oferujący 70 miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Dla starszych dzieci funkcjonuje Przedszkole Miejskie w Żarowie oraz 4 oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych.

Edukacje na poziomie podstawowym zapewniają szkoły: Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Żarowie wraz ze Szkołą Filialną w Mrowinach, Szkoła Podstawowa im. UNICEF w Imbramowicach (prowadzone przez Gminę) oraz Szkoła Podstawowa im. Astrid Lindgren w Zastrużu (prowadzona przez stowarzyszenie). Poziom nauczania określony na podstawie wyników egzaminów ósmoklasisty przeprowadzonych w wymieniowych szkołach kształtował się na podobnym poziomie z języka polskiego i języka angielskiego (oprócz szkoły w Żarowie, gdzie średnia była zdecydowanie wyższa). W przypadku matematyki uczniowie osiągali najbardziej zróżnicowane i najniższe wyniki.

Ośrodkiem prowadzącym działalność kulturalno-sportową na terenie Gminy Żarów jest Gminne Centrum Kultury i Sportu w Żarowie. W ramach GCKiS w Żarowie działają liczne koła zainteresowań dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów rozwijające talenty i pasje muzyczne, plastyczne, sportowe czy teatralne. Centrum dysponuje 6 obiektami.

Dodatkowo przy GCKiS działa Żarowska Izba Historyczna w Żarowie, która zajmuje się gromadzeniem, przechowywaniem i udostępnianiem zbiorów oraz działalnością wystawienniczą, naukową, edukacyjną i propagatorską, skierowaną głównie do młodzieży szkolnej z terenu Gminy. W Gminie działa również Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Żarów im. ks. Jana Twardowskiego w Żarowie oraz 9 punktów bibliotecznych.

Na terenie Gminy Żarów aktywność kulturalną umożliwiają świetlice wiejskie. W Gminie wskazać można 16 takich obiektów. W budynkach świetlic wiejskich odbywają się również zajęcia dla dzieci w ramach świetlicy środowiskowej.

Na terenie Gminy organizowanych jest również wiele wydarzeń kulturalnych oraz sportowych. Gmina wyróżnia się rozwiniętą bazą sportową, na którą składają się: boisko sportowe Orlik, korty tenisowe, hala sportowo-widowiskowa, basen pływacki, stadion sportowy, 4 boiska sportowe z zapleczem, bulodrom oraz siłownie plenerowe w Żarowie oraz poszczególnych wsiach. Dostrzega się jednak słuszność w dalszym rozwoju infrastruktury sportowej i zapewniania mieszkańcom jak najlepszej dostępności do tych obiektów.

Za bezpieczeństwo mieszkańców odpowiadają funkcjonariusze policji z Komisariatu zlokalizowanego w Żarowie. Ponadto na terenie Gminy zlokalizowanych jest 7 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, przy czym 5 z nich ujętych zostało w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym.

W celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa mieszkańców na terenie Gminy zainstalowany został monitoring. Punkty monitoringu znajdują się w 15 miejscowościach oraz w kilkunastu miejscach na terenie miasta.

Gmina prowadzi aktywną współpracę z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie Gminy, przy czym dostrzega się potencjał w dalszym rozwoju tej współpracy. Gmina Żarów jest także członkiem Lokalnej Grupy Działania „Szlakiem Granitu”. Stowarzyszenie zajmuje się aktywizacją mieszkańców i przyczynia się do powstawania nowych miejsc pracy oraz poprawy zarządzania lokalnymi zasobami. Gmina Żarów jest również członkiem Lokalnej Organizacji turystycznej „Księstwo Świdnicko – Jaworskie”, które ma na celu promocje zabytków i walorów turystycznych gminy.

Opiekę zdrowotną na terenie Gminy świadczą 4 niepubliczne zakłady oraz Szpital Reumatologiczno-Rehabilitacyjny im. dr Zbigniewa Walla. Na terenie miasta działa również 5 aptek.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarowie. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej corocznie spada. W roku 2020 pomocą społeczną objęto łącznie 208 rodzin, liczba osób w tych rodzinach wyniosła 379. Najczęstszymi powodami trudnej sytuacji życiowej, osób i rodzin korzystających z pomocy OPS w Żarowie obok ubóstwa jest bezrobocie, niepełnosprawność czy długotrwała choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. W roku 2020 głównym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej była długotrwała, ciężka choroba, kolejnym – bezrobocie oraz niepełnosprawność.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarowie prowadzi bardzo aktywną działalność na rzecz mieszkańców, pozyskując dofinansowania i środki zewnętrzne oraz realizując programy profilaktyczne, które cieszą się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców. Dodatkowo Ośrodek współpracuje z Domem Pomocy Społecznej w zakresie organizacji posiłków dla najbardziej potrzebujących mieszkańców Gminy.

Na terenie Gminy funkcjonuje również spółdzielnia socjalna „Raz, dwa, trzy”, która zatrudnia osoby wykluczone przy pracach związanych z utrzymaniem zieleni oraz sprzątania.

Osoby o niskich dochodach mogą ubiegać się o zapewnienie im lokalu w postaci mieszkania komunalnego lub socjalnego. Na terenie Gminy Żarów istnieją takie mieszkania (w 2020 roku 337 mieszkań komunalnych i 33 mieszkania socjalne). Ponadto na terenie Gminy zlokalizowane są 2 mieszkania chronione.

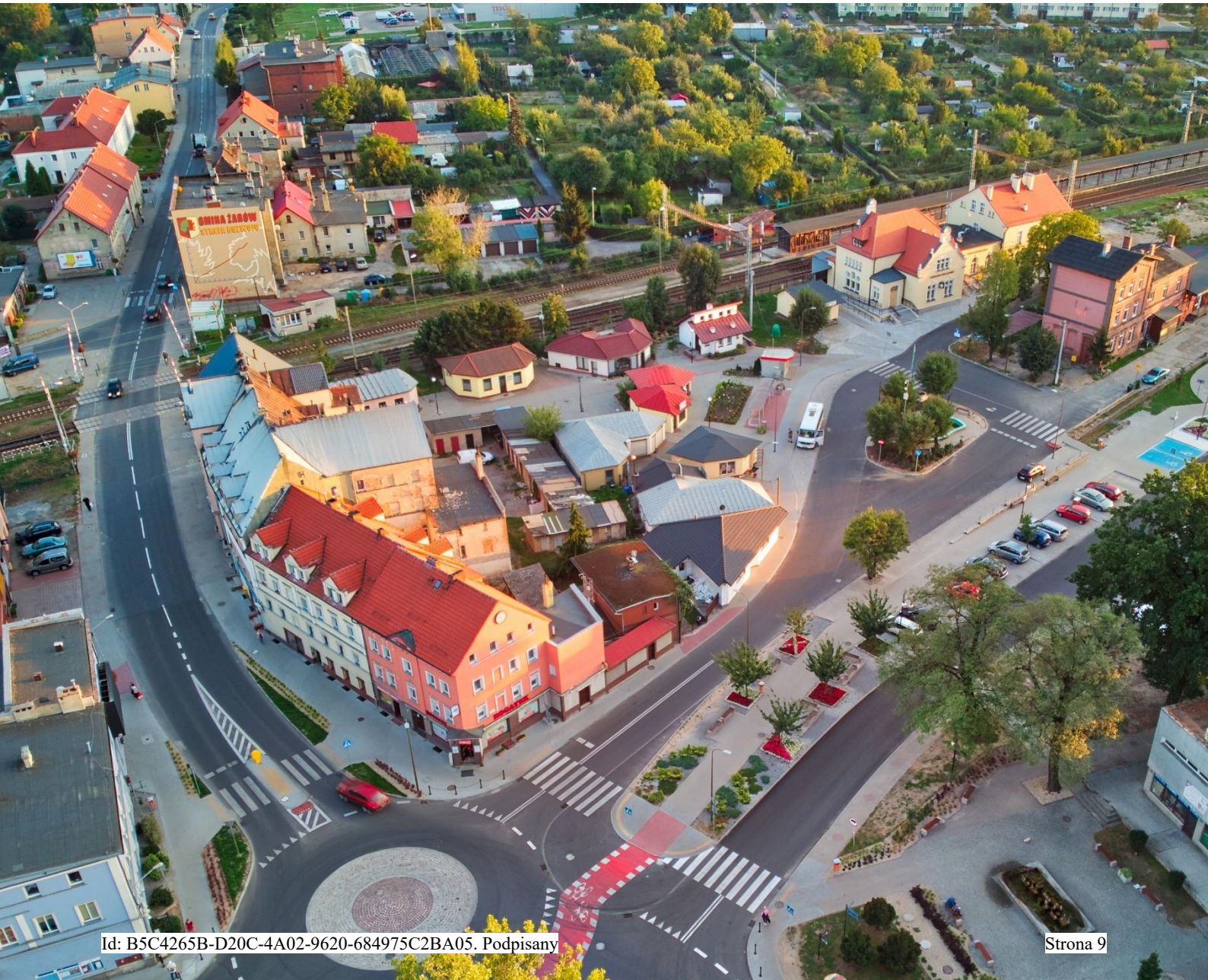

2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

O poziomie przedsiębiorczości na terenie danej jednostki stanowi między innymi liczba przedsiębiorstw działających na jej terenie. Przedsiębiorstwa zarejestrowane w Gminie Żarów w roku 2020 stanowiły 6,5% (1 262 podmiotów) wśród wszystkich przedsiębiorstw prowadzących swoją działalność w powiecie świdnickim. Udział ten ulokował Gminę na czwartym miejscu wśród gmin powiatu. Dodatkowo od 2017 roku liczba nowopowstałych przedsiębiorstw przewyższa liczbę przedsiębiorstw wyrejestrowywanych. Jest to zjawiskiem pozytywnym i pośrednio może świadczyć o sprzyjających warunkach do rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia nowych działalności gospodarczych na obszarze tej Gminy.

Ważnym aspektem mającym wpływ na sytuację ekonomiczną i gospodarczą Gminy jest to, iż na jej terenie znajduje się Podstrefa Żarów Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Invest-Park". Teren podstrefy zajmuje łącznie 121 ha i jest w całości terenem zagospodarowanym, m.in. dzięki dogodnemu dostępowi do dróg krajowych i autostrad, jak również do sieci kolejowej. Żarowską podstrefę WSSE „Invest-Park" uzupełniają tereny inwestycyjne Miejskiej Strefy Inwestycyjnej. Na tym terenie działa obecnie ponad 30 zakładów przemysłowych.

Gmina Żarów charakteryzuje dobre położenie komunikacyjne, co również jest atutem pod względem rozwoju gospodarczego. Położna jest w niedużej odległości od ważnych ośrodków gospodarczych, takich jak Świdnica, Wałbrzych czy Wrocław. Układ komunikacyjny Gminy tworzy droga krajowa nr 5 (w części przebiegiem pokrywająca się z autostradą A4), drogi powiatowe, w tym obwodnica Żarowa łącząca miasto Świdnica z drogą krajową nr 5 oraz drogi gminne. Ponadto na terenie Gminy znajduje się dworzec kolejowy i stacja kolejowa.

Drogi gminne mają długość 134,4 km, przy czym 71 km stanowią drogi nieutwardzone. Umożliwiają one swobodne przemieszczanie się w granicach Gminy, jednak ich standard jest zróżnicowany i niekiedy wymają remontu i rozbudowy, w połączeniu z budową i modernizacją infrastruktury towarzyszącej (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie).

Miasto Żarów oraz część gminnych miejscowości objęta została aglomeracją kanalizacyjną. Dostarczaniem wody i odprowadzaniem ścieków komunalnych zajmuje się Przedsiębiorstwo Wodno-Kanalizacyjne w Żarowie oraz Przedsiębiorstwo Wodno-Ściekowe Sp. z o.o. Ścieki oczyszczane są w oczyszczalni mechaniczno-biologicznej. Mieszkańcy, którzy nie mają możliwości podłączania do sieci kanalizacyjnej mogą liczyć na wsparcie w postaci dofinansowania do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków lub gromadzą ścieki w zbiornikach bezodpływowych. W Gminie jest prowadzona inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

Przez teren Gminy przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia oraz gazociąg podwyższonego ciśnienia. W 2020 roku z sieci gazowej korzystało 56,5% mieszkańców Gminy. Gmina jest zwodociągowana w bardzo wysokim stopniu, a dostęp do sieci wodociągowej w tym roku miało 100% mieszkańców. Z kolei udział osób korzystających z sieci kanalizacyjnej kształtował się na poziomie 67,7%. Infrastruktura kanalizacyjna wymaga modernizacji i zwiększenia przepustowości, natomiast infrastruktura wodociągowa – częściowej modernizacji. Należy również mieć na uwadze doprowadzenie infrastruktury na tereny rozwijające się, gdzie powstaje nowe budownictwo mieszkaniowe.

Odpady odbierane są od mieszkańców przez prywatne firmy. Odpady zmieszane odbierane są bezpośrednio z nieruchomości, a odpady zbierane w sposób selektywny gromadzone są w gniazdach zlokalizowanych w poszczególnych miejscach na terenie Gminy i odbierane w zależności od stopnia wypełnienia.

Na terenie Gminy funkcjonuje ciepłownia, zabezpieczająca około 1/3 mieszkańców miasta i część obiektów użyteczności publicznej, jednakże podstawą zaopatrzenia w ciepło są kotłownie indywidualne wykorzystujące węgiel, drewno, olej opałowy oraz gaz. Generuje to obniżenie jakości powietrza. W celu zapobiegania konsekwencjom ogrzewania nie ekologicznymi źródłami energii Gmina udziela dofinansowania dla mieszkańców na wymianę źródeł ciepła. Konieczna jest kontynuacja działań w tym zakresie. Ponadto sektor użyteczności publicznej w Gminie Żarów cechuje bardzo niski stopień termomodernizacji obiektów, co również wymaga zmiany i prowadzenia działań dążących do termomodernizacji jak największej liczby budynków.

Analizując kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia w kolejnych latach, stwierdza się możliwość obsługi dodatkowych zobowiązań. Ponadto na wykresie poniżej przedstawiono potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2022-2030. Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny w okresie prognozy wyniesie około 84,5 mln zł.

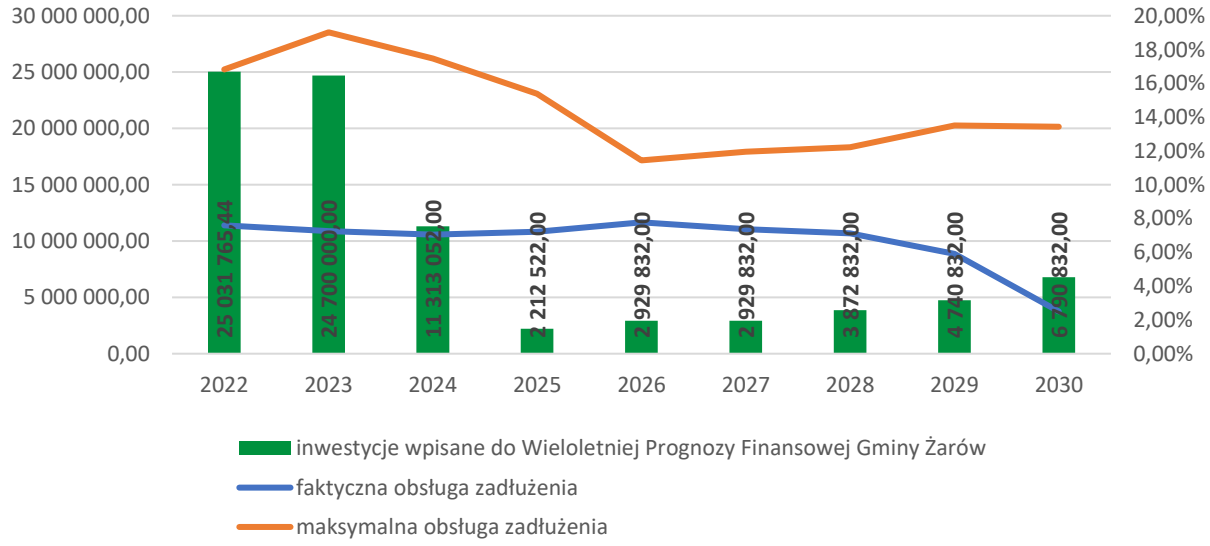

Ryc. 2. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Żarów na lata 2022-2030
Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały nr XXXIII/259/2021 Rady Miejskiej w Żarowie z dnia 2 września 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Żarów.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Żarów położona jest w północno-wschodniej części powiatu świdnickiego, w województwie dolnośląskim. Powierzchnia Gminy wynosi około 87,98 km², przy czym prawie 70% stanowią użytki rolne, a nieco ponad 11% powierzchnia leśna. Sąsiaduje z 7 gminami z powiatów świdnickiego, wrocławskiego i średzkiego. W jej skład wchodzi 17 miejscowości. Struktura zagospodarowania terenu zobrazowana została na poniższej rycinie.

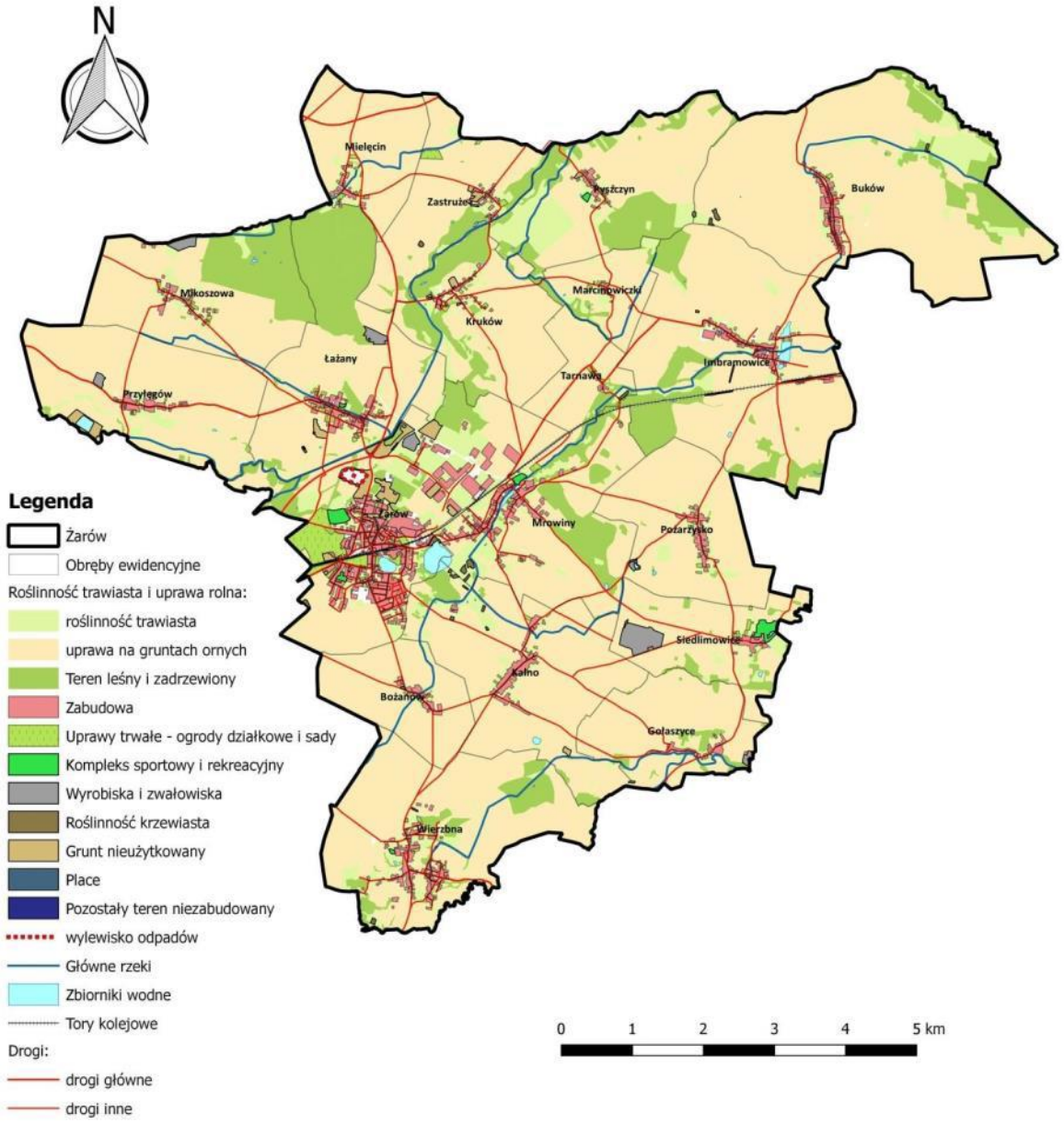

Ryc. 3. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Żarów
Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Żarów.

Gmina położona jest w centralnej części województwa, co wpłynęło na jej dogodną sytuację komunikacyjną. Składa się na nią DK nr 5, sieć dróg powiatowych oraz bliskość dużych miast, do których dojazd zajmuje od 20 min jazdy samochodem (Świdnica).

Udogodnieniem w zakresie komunikacyjnym jest również linia kolejowa (dworzec i stacja na terenie Gminy). Kolej, mimo, iż stanowi niezwykłe ułatwienie przemieszczania się, to jest również barierą architektoniczną, w związku z tym, iż przebiega przez środek miasta Żarów, dzieląc je na dwie części. Sprawia to, iż w godzinach szczytu, gdy ruch jest najbardziej natężony miasto korkuje się, a swobodny przejazd zostaje utrudniony. Ponadto na terenie Gminy nie funkcjonuje publiczny transport zbiorowy, choć dostrzega się zapotrzebowanie w tym zakresie. Mieszkańcy korzystają z usług prywatnych przewoźników, lecz możliwości przejazdów nie zaspakajają ich potrzeb.

Gmina Żarów zaklasyfikowana jest do Wałbrzyskiego Ośrodka Funkcjonalnego i leży w strefie oddziaływania miasta Świdnica. Gmina podzielona została na 3 strefy: I strefa obejmuje miasto Żarów, które ma stanowić centrum usługowo-przemysłowe Gminy oraz być miastem zwartym i uporządkowanym; II strefa obejmuje sołectwa sąsiadujące z miastem Żarów, dynamicznie rozwijające się i silnie z nim powiązanie przestrzennie i funkcjonalnie; strefa III to pozostałe obręby Gminy.

Polityka przestrzenna Gminy jest uregulowana i opiera się na 94 miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, które obejmują całkowitą powierzchnię Gminy oraz na aktualnym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Nie występują też na jej terenie obszary chronione, które mogłyby stanowić barierę w zagospodarowaniu przestrzennym.

Gmina Żarów, mimo iż nie jest Gminą turystyczną, posiada walory przyrodniczo-krajobrazowe umożliwiające rozwój oferty wypoczynkowej i rekreacyjnej skierowanej do mieszkańców. Przez teren Gminy przebiega rowerowy szlak K3 „Szlak Drogi Węglowej”. Dostrzega się jednak konieczność rozwoju infrastruktury w tym zakresie, zapewnienia mieszkańcom miejsc do rekreacji i aktywnego spędzania wolnego czasu w otoczeniu natury. Na terenie Gminy zlokalizowane są parki, które w części mogłyby zaspokoić potrzeby mieszkańców w tym zakresie i podnieść atrakcyjność estetyczną Gminy, jednak wymagają one działań pielęgnacyjnych.

Ponadto na terenie Gminy odbywa się eksploatacja złóż kopalnianych. Występują tu 4 główne grupy surowcowe: kamień budowlany, surowce kaolinowe, kruszywo naturalne, węgiel brunatny. Należy mieć na uwadze kwestie racjonalnego wydobywają złóż oraz zagospodarowania terenów powykopaliskowych.

4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Żarów przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców w formie kwestionariusza on-line. Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania prowadzone były w dniach od 7 września do 14 października 2021 roku.

Respondenci odpowiadali na 8 pytań z zakresu społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Łącznie zebrano 222 ankiety, z których większą część respondentów stanowiły kobiety (57,6%). Pod względem wieku mieszkańców, najwięcej z nich było w przedziale 36-45 lat (39,4%), a 75,8% wszystkich respondentów było osobami pracującymi. Wzór ankiety dla mieszkańca stanowi załącznik 2 do opracowania.

4.1. Ocena sytuacji Gminy

W Gminie Żarów w skali od 1 do 5, gdzie 1 to ocena bardzo zła, a 5 to ocena bardzo dobra, mieszkańcy najlepiej oceniają działania w zakresie edukacji i kultury (średnia ocena wynosiła 3,08), z kolei najgorzej turystykę i rekreację (średnia ocena wynosiła 2,42). Pozostałe obszary ocenione zostały w przedziale od 2,69 do 2,91. Średni wynik Gminy dla wszystkich badanych kategorii wyniósł 2,8 (nieco poniżej średniej).

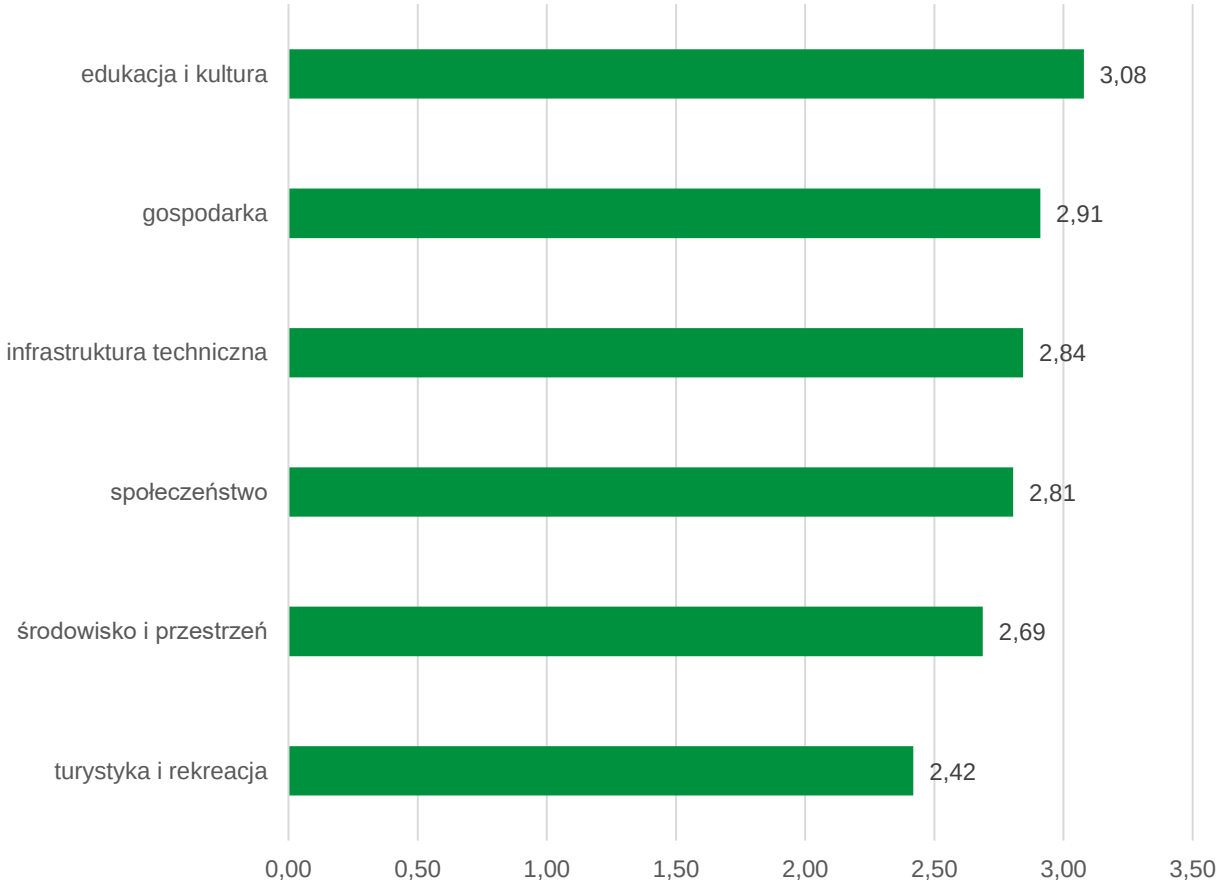

Ryc. 4. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Tabela poniżej przedstawia najlepiej i najgorzej oceniane elementy przez ankietowanych w poszczególnych obszarach. Najniżej oceniony ze wszystkich obszarów został dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (1,71). Mieszkańcy wskazywali również na duży problem w zakresie funkcjonowania transportu zbiorowego, niedostatecznie działania na rzecz promocji Gminy oraz niski poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej. Elementy te uzyskały średnią ocenę poniżej 2, co oznacza, że mieszkańcy mają w stosunku do nich złą i bardzo niską opinię.

Tabela 1. Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych

Obszar	Najlepiej oceniane:	Najgorzej oceniane:
Społeczeństwo	Jakość opieki żłobkowej na terenie Gminy	Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej
Gospodarka	Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy	Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy
Środowisko i przestrzeń	Walory środowiska przyrodniczego	Infrastruktura melioracji szczegółowej Świadomość ekologiczna mieszańców
Infrastruktura techniczna	Dostęp do Internetu	Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych
Turystyka i rekreacja	Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej	Działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej
Edukacja i kultura	Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Wskazać należy, że żadna dziedzina funkcjonowania Gminy nie została wyróżniona średnią oceną bardzo dobrą ani dobrą. Najwyższą ocenę wśród mieszkańców zdobył dostęp do edukacji w szkołach podstawowych (3,99), następnie jakość edukacji przedszkolnej w gminie (3,87), jakość opieki żłobkowej na terenie gminy (3,76), możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy (3,68), jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (3,61), jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie (3,58), jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy (3,56) oraz atrakcyjność inwestycyjna obszaru gminy (3,55) – średnia powyżej 3,5.

4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Gminy. Wśród najczęściej wskazywanych znalazła się poprawa infrastruktury drogowej, następnie poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego na terenie gminy, poprawa dostępu do usług medycznych, rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych, zwiększenie dostępu do Internetu i poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy. Najmniej priorytetowa według mieszkańców jest aktywizacja osób starszych, poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych, promocja Gminy, budowa i modernizacja sieci wodociągowej, rozwój przedsiębiorczości oraz budowa i modernizacja świetlic wiejskich.

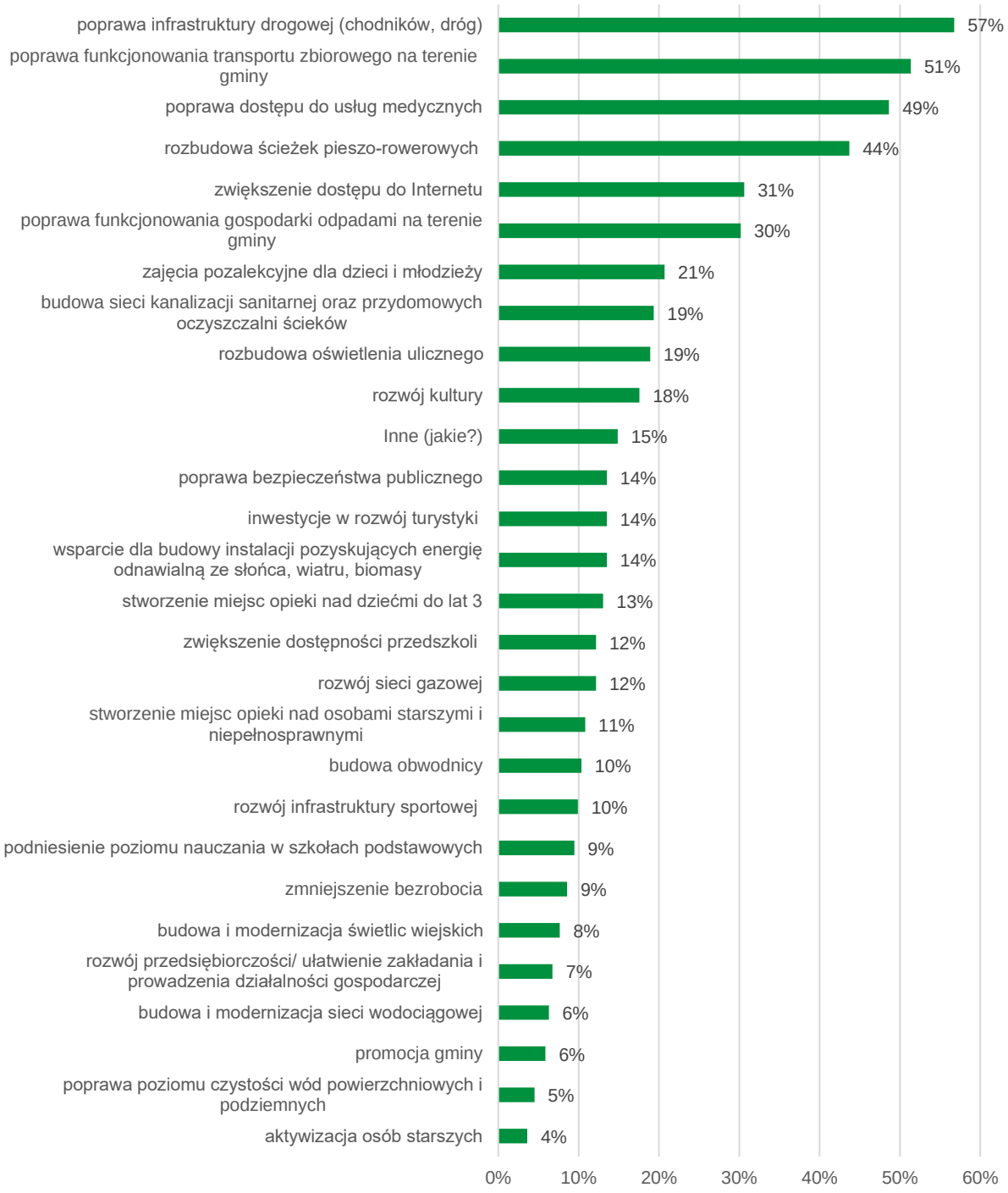

Ryc. 5. Główne priorytety rozwoju Gminy Żarów według ankietowanych
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Ostatnim pytaniem zadanym w ankiecie było wskazanie elementu, który miałby zostać wizytówką Gminy. Wskazuje ono również na pożądane priorytety rozwoju według mieszkańców. Najczęściej mieszkańcy wskazywali na rynek, park miejski, czystość całej Gminy, zabytki, tereny zielone i tereny rekreacyjne.

5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizy dokonano w oparciu o:

1) wnioski z opisu charakterystyki Gminy;
2) dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych;
3) wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach od 7 września do 14 października 2021 roku;
4) wywiad pogłębiony, który odbył się w dniu 18 listopada 2021 roku.

Analizę SWOT dla Gminy Żarów przedstawia poniższe zestawienie.

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZE	
SILNE STRONY	**SŁABE STRONY**
GOSPODARKA	
• przynależność do Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Invest-Park” – żarowska podstrefa i wiążący się z tym rozwój gospodarczy, a w konsekwencji wysoka przedsiębiorczość; • teren podstrefy z dogodnym dostępem do dróg krajowych, autostrad i sieci kolejowej; • niższa niż w powiecie i województwie stopa bezrobocia; • sieć dróg umożliwiająca swobodne przemieszczanie się pomiędzy gminnymi miejscowościami; • dofinansowania dla mieszkańców do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków; • funkcjonowanie aglomeracji kanalizacyjnej; • umożliwienie podłączenia do sieci gazowej kolejnych mieszkańców; • 100% zwodociągowanie Gminy; • dobrej jakości infrastruktura kanalizacyjna; • dofinansowania dla mieszkańców na wymianę źródeł ciepła; • punkt konsultacyjny wspomagający mieszkańców we wzięciu udziału w programie „Czyste powietrze”; • wzrost udziału odpadów segregowanych w całkowitej masie odpadów; • PSZOK na terenie Gminy; • 4 urządzenia monitorujące stan zanieczyszczenia powietrza;	• zróżnicowany standard techniczny dróg gminnych, niektóre wymagają remontu i modernizacji; • na terenach wiejskich brak chodników lub wymagają rozbudowy i modernizacji; • mało rozwinięta sieć ścieżek rowerowych; • przedsiębiorstwa borykają się z problemem braku pracowników; • niższy niż w powiecie i województwie poziom skanalizowania i gazyfikacji Gminy; • niedostateczny poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła; • duży udział budynków ogrzewanych nieekologicznymi źródłami ciepła; • znaczna część budynków użyteczności publicznej wymaga termomodernizacji; • niska świadomość ekologiczna mieszkańców; • niesatysfakcjonujący poziom dostępności do Internetu na terenie Gminy;
PRZESTRZEŃ	
• przynależność do Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego; • przynależność do Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej Sudety; • bardzo dobre położenie komunikacyjne – drogi o znaczeniu krajowym i regionalnym	• bariera przestrzenna w postaci torów kolejowych przecinających miasto Żarów na dwie części – korki w mieście; • brak publicznego transportu zbiorowego; • niezaspokojone w pełni potrzeby mieszkańców w zakresie transportu zbiorowego; • słabo rozwinięta baza turystyczno-wypoczynkowa;

przebiegające przez teren Gminy, zwiększające dostępność komunikacyjną i podnoszące atrakcyjność terenów inwestycyjnych; • dworzec kolejowy oraz stacja kolejowa na terenie Gminy zwiększająca dostępność komunikacyjną; • aktualne Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego; • 100% powierzchni Gminy pokryte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego; • szlak rowerowy K3 „Szlak Drogi Węglowej”; • zasoby kopalniane;	• niezrekultywowane tereny powykopaliskowe niebędące własnością Gminy; • niezagospodarowane tereny i budynki będące pozostałościami po zakładach chemicznych;
SPOŁECZEŃSTWO	
• dodatnie saldo migracji; • funkcjonujący żłobek miejski; • funkcjonujące przedszkole miejskie oraz oddziały przedszkole 4 w szkołach podstawowych; • 4 szkoły podstawowe oraz zespół szkół; • dobry stan infrastruktury szkolnej; • zwiększająca się liczba dzieci w szkołach; • funkcjonujące Gminne Centrum Kultury i Sportu w Żarowie; • Biblioteka Publiczna i 9 punktów bibliotecznych; • 12 świetlic wiejskich prowadzących aktywną działalność, w dobrym stanie technicznym; • zajęcia dla dzieci w ramach świetlicy środowiskowej, odbywające się w świetlicach wiejskich; • funkcjonujący Uniwersytet III wieku oraz oddział Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów; • udział Gminy w Regionalnej Koalicji na rzecz zdrowego starzenia się; • rozbudowana oferta wydarzeń kulturalnych; • baza sportowa umożliwiająca aktywność sportową i rekreacyjną (basen, korty tenisowej, hala sportowo-widowiskowa); • monitoring wizyjny na terenie Gminy; • przynależność do Lokalnej Grupy Działania „Szlakiem Granitu” i Lokalnej Organizacji Turystycznej „Księstwo Świdnicko-Jaworskie”; • partnerstwo z 3 gminami zagranicznymi; • organizacje pozarządowe prowadzące działalność kulturową, sportową i społeczną; • aktywnie działające OSP i KGW; • zmniejszająca się liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej; • funkcjonująca na terenie Gminy spółdzielnia socjalna „Raz, dwa, trzy”; • mieszkania komunalne, socjalne i chronione na terenie Gminy;	• niekorzystne trendy demograficzne – zmniejszająca się liczba mieszkańców, ujemny przyrost naturalny, wzrost obciążenia demograficznego osobami starszymi, zmniejszająca się liczba mieszkańców w wieku kreatywnym; • niższy niż w powiecie i województwie poziom upowszechnienia opieki przedszkolnej; • brak boiska w szkole w Imbramowicach; • niższe wyniki egzaminu ósmoklasisty niż średnie dla powiatu i województwa; • utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej; • nisko oceniania przez mieszkańców oferta spędzania wolnego czasu dla dorosłych; • zwiększająca się liczba uczniów uczęszczających do szkół poza terenem Gminy; • zmniejszająca się subwencja oświatowa; • niewykorzystany potencjał istniejącego kalendarza wydarzeń kulturalnych – konieczna promocja; • niska aktywność społeczna mieszkańców;

• nowe aktywne tereny budownictwa wielorodzinnego; • wysoka jakość usług świadczonych przez Urząd Miejski; • dobrze rozwinięta działalność OPS; • współpraca OPS z DPS;	

UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
GOSPODARKA	
• rosnące zainteresowanie żywnością ekologiczną szansą dla rozwoju nowego segmentu gospodarki; • współpraca międzygminna w zakresie promocji regionu; • wzrost zainteresowania nowymi formami turystki; • bliskość aglomeracji wrocławskiej, jako rozwijającego się ośrodka metropolitarnego i potencjalnego rynku zbytu;	• ograniczony wpływ na infrastrukturę drogową wojewódzką, krajową, powiatową – potencjalne trudności w skomunikowaniu dróg; • brak rozwiniętej sieci Internetu; • niewystarczające środki na rozwój infrastruktury technicznej; • trudności w znalezieniu pracowników z odpowiednimi kwalifikacjami zawodowymi, blokujące możliwości rozwoju przedsiębiorców; • rozwój czynników zanieczyszczających środowisko (nowe zakłady produkcyjne, wzrost natężenia ruchu drogowego); • silna antropopresja na środowisko przyrodnicze – pogłębiające się zmiany klimatyczne; • występowanie i nasilanie się ekstremalnych zjawisk pogodowych (powodzie, susze, trąby powietrzne),
PRZESTRZEŃ	
• edukacja ekologiczna mieszkańców, a w konsekwencji proekologiczna zmiana nawyków społeczeństwa;	• brak rozpoznawalnych, ponadregionalnych atrakcji turystycznych i konkurencyjnej oferty turystycznej;
SPOŁECZEŃSTWO	
• bliskość Wrocławia jako ośrodka akademickiego i kulturalnego; • stopniowa zmiana mentalnego nastawienia społeczności do współodpowiedzialności za lokalną wspólnotę, partycypowania i aktywności społecznej; • wykorzystanie rosnącego potencjału intelektualnego w Gminie, zaangażowanie zasobów ludzkich mieszkańców do wspólnych działań;	• odpływ ludności z terenu całego regionu, • konsekwencje społeczne i gospodarcze jako następstwo pandemii (wzrost bezrobocia, spadek poziomu przedsiębiorczości, spadek jakości nauczania na skutek zdalnego nauczania, zaburzenia depresyjne społeczeństwa);
POLITYKI ZEWNĘTRZNE	
• programy rządowe; • pozyskiwanie zewnętrznych funduszy na finasowanie projektów i inwestycji w obszarze społecznym; • pozyskiwanie dofinansowań z perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2021-2027; • wsparcie z programów rządowych i z Unii Europejskiej na rzecz ochrony środowiska, np. „Czyste powietrze”.	• reformy edukacji; • zmieniające się przepisy prawne dotyczące samorządów, nakładające na samorządy nowe obowiązki, bez konkretnych narzędzi wykonawczych.

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY ŻARÓW

1. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030 jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację Gminy. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary problemowe. W procesie strategicznym stworzono misję oraz wizję Gminy Żarów, które stanowiły drogowskaz dla wyznaczania celów strategicznych.

Misja jest to element strategii, który ukazuje najważniejsze kierunki rozwoju Gminy. Koncentruje się ona na podstawowych wartościach, które przyświecają władzom Gminy i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje także na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedź na pytanie co jest naszym priorytetem?

Uwzględniając przyjęte założenia misja i zarazem hasło promocyjne Gminy Żarów brzmi następująco:

Budowanie nowoczesnej i bezpiecznej Gminy, komfortowego miejsca do życia i rozwoju inicjatyw społecznych, kulturalnych i gospodarczych poprzez świadczenie najwyższej jakości usług publicznych, otwartość na innowacje i gotowość współpracy.

W procesie powstawania dokumentu istotne jest również stworzenie wizji, czyli obrazu Gminy, który będzie efektem realizacji podejmowanej strategii. Wizja ukazuje Gminę Żarów w perspektywie strategicznej, zmienionej poprzez realizację przyjętych działań i osiągnięcie zamierzonych przez władze celów.

Wizja Gminy:

- obrazuje stan docelowy Gminy w 2030 roku,
- ukazuje aspiracje władz i mieszkańców Gminy,
- jednoczy społeczność lokalną wokół określonej idei.

Wizja Gminy Żarów brzmi następująco:

Gmina Żarów w 2030 roku to Gmina przyjazna każdemu kto tu żyje, pracuje, inwestuje i odpoczywa, z nowoczesną infrastrukturą, czystym powietrzem i bogatą ofertą społeczną, kulturalną i gospodarczą.

Podstawową wartością do której osiągnięcia dąży Gmina Żarów jest stworzenie przyjaznych warunków do życia, w tym pracy i wypoczynku oraz rozwoju działalności gospodarczej czy inwestycji. Wizja Gminy podkreśla wagę dbałości o środowisko, w tym w szczególności wysoką jakość powietrza. Wysoko postawioną wartością jest również zapewnienie mieszkańcom bogatej oferty społecznej i kulturalnej.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Żarów, jej sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu Gminy opisanego w wizji rozwoju określono 3 cele strategiczne, którymi są:

CEL I: **Czysta i rozwinięta przestrzeń gwarantująca wysoką jakość życia**

CEL II: **Nowoczesna gospodarka i bogata oferta wypoczynkowa zachęcająca do pracy i zamieszkania w Gminie**

CEL III: **Gmina przyjazna wszystkim mieszkańcom, zapewniająca wszechstronny rozwój**

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

CELE STRATEGICZNE:		
CEL I: **Czysta i rozwinięta przestrzeń gwarantująca wysoką jakość życia**	**CEL II:** **Nowoczesna gospodarka i bogata oferta wypoczynkowa zachęcająca do pracy i zamieszkania w Gminie**	**CEL III:** **Gmina przyjazna wszystkim mieszkańcom, zapewniająca wszechstronny rozwój**
CELE OPERACYJNE:		
1.1. Rozwój infrastruktury technicznej	**2.1. Wsparcie lokalnych przedsiębiorców**	**3.1. Integracja społeczności lokalnej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu**
1.2. Utrzymanie ładu przestrzennego i rozwój gospodarki mieszkaniowej	**2.2. Wsparcie sektora rolniczego**	**3.2. Zwiększenie dostępności usług medycznych**
1.3. Ochrona środowiska, wspieranie inicjatyw proekologicznych i podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	**2.3. Rozwój oferty wypoczynkowej skierowanej do mieszkańców Gminy**	**3.3. Poprawa warunków nauczania**
	2.4. Wzmocnienie działań promocyjnych	**3.4. Upowszechnienie kultury wśród mieszkańców**
		3.5. Rozwój oferty turystycznej, sportowej i rekreacyjnej
		3.6. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu

CEL STRATEGICZNY I: Czysta i rozwinięta przestrzeń gwarantującą wysoką jakość życia

1.1. Rozwój infrastruktury technicznej

1.2. Utrzymanie ładu przestrzennego i rozwój gospodarki mieszkaniowej

1.3. Ochrona środowiska, wspieranie inicjatyw proekologicznych i podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców

Przestrzeń jaka nas otacza ma nierozerwalne połączenie z jakością życia, poziomem zadowolenia oraz możliwością rozwoju każdego z jej mieszkańców. Dlatego cel I wskazuje na konieczność zapewnienia mieszkańcom przestrzeni czystej, umożliwiającej życie na wysokim poziomie i dające szanse rozwoju.

Wysoka jakość infrastruktury technicznej przekłada się między innymi na zwiększenie atrakcyjności Gminy pod względem zamieszkania czy prowadzenia działalności gospodarczej, co prowadzi do przyciągnięcia nowych mieszkańców i przedsiębiorców. W rozwój infrastruktury technicznej wpisuje się przede wszystkim rozbudowę i modernizację dróg wraz z jej infrastrukturą towarzyszącą, co ma wpływ na zwiększenie dostępności przestrzennej i ułatwia przemieszczanie się oraz podnosi poziom bezpieczeństwa drogowego. Oprócz sieci drogowej, infrastruktura techniczna to także sieć wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa i internetowa. Obecnie oczekiwania mieszkańców względem dostępu i jakości wskazanych elementów są coraz wyższe. W szczególności należy pamiętać o zapewnieniu dostępu do dobrej jakosci Internetu. W związku z popularyzacją i upowszechnieniem pracy zdalnej jest to niezbędne.

W Gminie Żarów polityka przestrzenna prowadzona jest w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego, a dalsze zagospodarowanie terenu będzie ściśle związane z kierunkami wyznaczonymi we wskazanych dokumentach. Zwraca się tu uwagę na rozwój infrastruktury zielonej, co wpisuje się w tworzenie nowych parków czy ogrodów oraz wykorzystanie i zadbanie o istniejące. Gmina planuje również rozwój gospodarki mieszkaniowej opartej o mieszkania niskoczynszowe, co ma przyczynić się do odwrócenia niekorzystnego trendu wyludniania regionu.

Zmiany klimatu i wynikające z nich skutki zmuszają do działań na rzecz powstrzymania dalszego zanieczyszczania środowiska w skali globalnej. Zadanie to jest bardzo trudne, ale również bardzo ważne. Gminna polityka ochrony środowiska zakłada działania zmierzające do poprawy jakości powietrza (np. wymiana źródeł ciepła na proekologiczne), wody oraz gleby (dofinansowanie do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, rozwój sieci kanalizacyjnej). Należy tutaj pamiętać również o rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz prowadzeniu racjonalnej gospodarki odpadami komunalnymi. Działania te będą możliwe tylko przy odpowiednim nastawieniu społeczeństwa i jego świadomości, iż kroki podejmowane przez każdego z nas mają wpływ na jakość naszego życia, np. na to jakim powietrzem oddychamy. Dlatego konieczne jest podejmowanie działań edukacyjnych zmierzających do podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców, zmiany ich nawyków w codziennym życiu (np. prawidłowa segregacja odpadów komunalnych).

Powyższe cele operacyjne stanowić będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

CEL STRATEGICZNY I: CZYSTA I ROZWINIĘTA PRZESTRZEŃ GWARANTUJĄCĄ WYSOKĄ JAKOŚĆ ŻYCIA			
CEL OPERACYJNY	**KIERUNKI DZIAŁAŃ**	**OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ**	**WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ**
1.1. Rozwój infrastruktury technicznej	• Rozbudowa i modernizacja sieci dróg gminnych, • Współpraca z Powiatowym i Wojewódzkim Zarządem Dróg w zakresie budowy, modernizacji i remontów dróg, • Budowa infrastruktury zapewniającej ciągłość przejazdów przez tory w Żarowie, • Rozbudowa i modernizacja sieci ścieżek rowerowych wraz z umożliwieniem przejazdu ścieżkami rowerowymi pomiędzy miastami powiatu świdnickiego, • Poprawa bezpieczeństwa na drogach m.in. poprzez zwiększenie oświetlenia ulicznego, rozbudowę i modernizację chodników, • Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz ujęć wody na terenie Gminy, • Usuwanie barier architektonicznych stanowiących przeszkody dla osób ze szczególnymi potrzebami, • Zwiększenie poziomu zabezpieczenia przeciwpożarowego (modernizacja i budowa remiz strażackich, doposażenie jednostek OSP),	• rozbudowa sieć drogowa na terenie Gminy (drogi gminne, powiatowe, wojewódzkie), • poprawa stanu i jakości dróg już istniejących na terenie Gminy, • zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego na terenie Gminy, • zachęcenie mieszkańców do korzystania z transportu rowerowego, • rozwiązanie problemu nieprzejezdnego Żarowa, w związku z korkowaniem się miasta przy przejeździe kolejowym, • polepszenie jakości wody i jakości sieci wodno-kanalizacyjnej,	• długość zmodernizowanych dróg gminnych (km), • długość zmodernizowanych dróg i ciągów pieszo-rowerowych we współpracy z Powiatowym i wojewódzkim Zarządem Dróg (km), • liczba nowych punktów oświetlenia przydrożnego (szt.), • długość szlaków pieszo-rowerowych na terenie Gminy (km), • długość rozbudowanej sieci wodociągowej (km), • długość rozbudowanej sieci kanalizacyjnej (km), • powierzchnia terenów uzbrojonych w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną (ha), • liczba usuniętych barier architektonicznych (szt.),
1.2. Utrzymanie ładu przestrzennego i rozwój gospodarki mieszkaniowej	• Zagospodarowanie terenów zielonych, m.in. przez rewitalizację istniejących zabytkowych parków, tworzenie ogrodów deszczowych, parków i ścieżek tematycznych, parków kieszonkowych, • Rozwój budownictwa jedno i wielorodzinnego zgodnie z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, • Rozwój budownictwa mieszkaniowego, w tym niskoczynszowego, • Opracowanie koncepcji zagospodarowania terenów i budynków będących pozostałościami po zakładach chemicznych oraz terenów powykopaliskowych, • Poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego na terenie Gminy – integracja systemu transportu zbiorowego z lokalnymi i regionalnymi systemami transportu, • Rewitalizacja terenów zdegradowanych, w tym poprzemysłowych,	• rozwój zabudowy mieszkaniowej z zachowaniem ładu przestrzennego, • zwiększenie funkcjonalności przestrzeni, • rozwinięta zielona infrastruktura, • zagospodarowanie terenów powykopaliskowych, • integracja mieszkańców z różnych części Gminy i zapewnienie dojazdów do miejscowości poza Gminą dzięki funkcjonującej komunikacji, • poprawa estetyki i funkcjonalności terenów poddanych rewitalizacji, • zwiększenie świadomości walorów kulturowych i turystycznych	• liczba osób korzystająca z transportu publicznego (os.), • liczba nowych mieszkań (szt.), • liczba nowych mieszkańców Gminy (szt.), • powierzchnia terenów zrewitalizowanych (ha), • powierzchnia terenów zagospodarowanych zieloną infrastrukturą (ha), • kwota pozyskanych środków na renowację i ochronę zabytków (zł), • liczba przeprowadzonych renowacji zabytków (szt.),

	• Pozyskanie środków na renowację i ochronę zabytków, • Promocja dziedzictwa lokalnego, współpraca z poszczególnymi organizacjami m.in. KGW, OSP, LKS, Sołtysi, Stowarzyszenia, grupy nieformalne itd., • Współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie ochrony zabytków oraz innych dóbr kultury,	wśród mieszkańców Gminy, odwiedzających i turystów, • poprawa wizerunku lokalnych zabytków,	
1.3. Ochrona środowiska, wspieranie inicjatyw proekologicznych i podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	• Stwarzanie warunków do rozwoju odnawialnych źródeł energii i montaż instalacji OZE na budynkach użyteczności publicznej, • Wspieranie inicjatyw proekologicznych wśród mieszkańców (m.in. dotacje na wymianę pieców, budowę instalacji fotowoltaicznych, budowę przydomowych oczyszczalni ścieków), • Podejmowanie działań zmierzających do ochrony oraz poprawy jakości gleb oraz wód na terenie Gminy, • Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne, • Wspieranie i promocja działań zmierzających do zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii, • Poprawa stanu technicznego oraz zmniejszenie energochłonności obiektów użyteczności publicznej, budynków komunalnych i innych, • Organizacja efektywnego systemu zbiórki odpadów, • Zwiększenie odporności środowiska na zmiany klimatu m.in. poprzez zwiększenie terenów biologicznie czynnych, wprowadzanie zadrzewień, • Zwiększona retencja, m.in. budowę zbiorników małej retencji i rozwój systemów zagospodarowania wód opadowych i zielono-niebieskiej infrastruktury, • Zwiększanie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców m.in. poprzez organizację wydarzeń promujących ochronę środowiska, realizację projektów ekologicznych, prowadzenie zabaw i konkursów dla najmłodszych mieszkańców związanych z ekologią, • Wspieranie działań z zakresu ochrony przeciwpożarowej, • Prowadzenie stałych kontroli mieszkańców w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami oraz wykorzystywanych paliw.	• poprawa jakości powietrza na terenie Gminy, • ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, • zwiększenie liczby gospodarstw domowych ogrzewanych ekologicznymi źródłami ciepła, • zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych na potrzeby budynków użyteczności publicznej oraz ich promocja wśród mieszkańców, • spełnienie wymaganych poziomów recyklingu odpadów, • optymalizacja kosztów systemu gospodarki odpadami, • poprawa ekologicznego wizerunku Gminy, • zabezpieczenie Gminy przed negatywnymi skutkami zmian klimatycznych, wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców, zarówno dorosłych, jak i dzieci, • zmiana nawyków, np. segregacja odpadów komunalnych, wykorzystywanie proekologicznych źródeł ciepła, itp.	• poziom zanieczyszczenia pyłami PM10 i PM 2,5 (µm), • liczba mieszkańców korzystających ze wsparcia w zakresie inicjatyw proekologicznych (os.), • liczba usuniętych wysokoemisyjnych źródeł ciepła (szt.), • liczba budynków użyteczności publicznej poddana termomodernizacji (szt.), • udział odpadów segregowanych w stosunku do całości wyprodukowanych odpadów (%), • koszty związane z gospodarką odpadami komunalnymi (zł), • liczba nowych instalacji odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy (szt.), • liczba zorganizowanych wydarzeń promujących ochronę środowiska (szt.), • liczba przeprowadzonych kontroli w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami (szt.).

CEL STRATEGICZNY II: Nowoczesna gospodarka i bogata oferta wypoczynkowa zachęcająca do pracy i zamieszkania w Gminie

2.1. Wsparcie lokalnych przedsiębiorców

2.2. Wsparcie sektora rolniczego

2.3. Rozwój oferty wypoczynkowej skierowanej do mieszkańców Gminy

2.4. Wzmocnienie działań promocyjnych

Gmina Żarów jest objęta Specjalną Strefą Ekonomiczną, co przekłada się na jej sytuację gospodarczą i wysoki poziom przedsiębiorczości. Dostrzega się jednak potrzebę wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw, pomoc w ich zakładaniu czy stosowanie preferencyjnych warunków prowadzenia działalności na terenie Gminy. Wpłynie to na podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy, napływ nowego kapitału inwestycyjnego i zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców.

W związku z rolniczą funkcją Gminy planuje się wsparcie sektora rolniczego, w tym wsparcie dla rolników i lokalnych producentów rolnych oraz wprowadzenie i zachęty do prowadzenia nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa. Ważne jest również zadbanie o odpowiednią melioracje i prowadzenie działań zmierzających do jej rozwoju, co przełoży się na dobrą jakość gleb i ułatwi uprawę gruntów.

Gmina Żarów nie jest Gminą turystyczną, jednak konieczne jest zapewnienie jej mieszkańcom możliwości wypoczynku, rekreacji i spędzania wolnego czasu. Aby zrealizować zaplanowane w tym kierunku cele planuje się rozbudowę infrastruktury umożliwiającej wypoczynek z wykorzystaniem środowiska naturalnego, m.in. wyznaczenie tras pieszych i rowerowych, tworzenie stanic rowerowych przy których znajdować się będą miejsca rekreacji czy zagospodarowanie terenów przy zbiornikach wodnych.

Ważne jest również promowanie Gminy, zarówno wewnątrz Gminy (wśród mieszkańców), jak i na zewnątrz (w celu przyciągnięcia potencjalnych nowych mieszkańców, turystów czy inwestorów). Promocja jednak powinna dotyczyć zarówno rozpowszechniania informacji o Gminie jako o dobrym miejscu do zamieszkania i pracy, ale także Gminy jako dobrego miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej czy inwestycji. Działania te mają spowodować wzmocnienie rozpoznawalności Gminy w regionie.

Powyższe cele operacyjne stanowić będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

CEL STRATEGICZNY II: NOWOCZESNA GOSPODARKA I BOGATA OFERTA WYPOCZYNKOWA ZACHĘCAJĄCA DO PRACY I ZAMIESZKANIA W GMINIE			
CEL OPERACYJNY	**KIERUNKI DZIAŁAŃ**	**OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ**	**WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ**
2.1. Wsparcie lokalnych przedsiębiorców	• Stwarzanie warunków do rozwoju przedsiębiorczości, m.in. poprzez współpracę z instytucjami otoczenia biznesu, • Kompleksowe przygotowanie planistyczne i infrastrukturalne terenów inwestycyjnych, • Uzbrojenie terenów inwestycyjnych poza Specjalną Strefą Ekonomiczną, • Wspólna promocja oferty inwestycyjnej we współpracy samorządu, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych, • Utworzenie stowarzyszenia lokalnych przedsiębiorców, • Wsparcie przedsiębiorców poprzez stosowanie ulg i zwolnień w podatkach, • Pomoc w zakładaniu nowych działalności gospodarczych, • Wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw m.in. poprzez zapewnienie profesjonalnej i zindywidualizowanej obsługi przedsiębiorców i inwestorów,	• ciągłe podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy, • promocja istniejących terenów inwestycyjnych wśród inwestorów (z terenu Gminy oraz z zewnątrz), • napływ nowego kapitału inwestycyjnego na teren Gminy, • zwiększenie liczby małych i średnich przedsiębiorstw na terenie Gminy, • aktywizacja gospodarcza mieszkańców Gminy (np. poprzez zakładanie przez nich nowych działalności gospodarczych), • nawiązanie ścisłej współpracy pomiędzy Urzędem Miejskim, NGO i przedsiębiorcami, • zmniejszenie bezrobocia,	• liczba przedsiębiorców korzystających z systemu ulg i zachęt (szt.), • kwota udzielonych ulg (zł), • liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.), • liczba spotkań/ wydarzeń organizowanych w partnerstwie Gminy, przedsiębiorców, NGO (szt.), • udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%),
2.2. Wsparcie sektora rolniczego	• Wspieranie upraw ekologicznych, • Wsparcie lokalnych producentów rolnych, • Poprawa efektywności ekonomicznej i produktywności gospodarki rolnej poprzez wspieranie modernizacji i integracji gospodarstw rolnych, • Pomoc lokalnym przedsiębiorcom rolnym w zakresie pozyskiwania rynku zbytu, • Budowanie sprawnego i nowoczesnego doradztwa rolniczego (technologicznego, ekonomicznego, finansowego i prawnego), w tym szkolenia dla rolników z zakresu nowoczesnego rolnictwa, aplikacji o fundusze strukturalne UE oraz inne zewnętrzne źródła finansowania, • Rozwój działań melioracyjnych na terenach rolniczych – rozbudowa infrastruktury melioracji szczegółowej, • Tworzenie małych i średnich przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego,	• zapewnienie wsparcia dla lokalnych rolników, • zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska ze źródeł rolniczych dzięki nowoczesnemu rolnictwu i uprawom ekologicznym, • wzrost zainteresowania wśród mieszkańców żywnością ekologiczną, • dobra jakość gleb i brak problemów z nawadnianiem dzięki prawidłowej melioracji, • aktywizacja zawodowa mieszkańców i spadek bezrobocia również wśród mieszkańców rezygnujących z prowadzenia działalności rolniczej,	• liczba przeprowadzonych szkoleń dla rolników (szt.), • liczba odrestaurowanych/konserwowanych urządzeń melioracyjnych (km), • liczba nowych przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego (szt.),

2.3. Rozwój oferty wypoczynkowej skierowanej do mieszkańców Gminy	• Rozwój tras rowerowych, pieszych i konnych oraz ich integracja z powiatowym i regionalnym systemem tras turystycznych, • Wspieranie rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej, • Zagospodarowanie i modernizacja obszarów stanowiących miejsca wypoczynku, rekreacji oraz towarzyszącej im infrastruktury, • Budowa jednolitego systemu informacji turystycznej i o wydarzeniach organizowanych na terenie Gminy, • Rozbudowa turystycznej infrastruktury zintegrowanej z gminami sąsiednimi m.in. mapy turystyczne, aplikacje mobilne, oznakowanie, • Monitorowanie potrzeb mieszkańców, • Promocja oferty aktywnego spędzania czasu na terenie Gminy, • Stworzenie miejsc do spędzania czasu wolnego dla wszystkich grup wiekowych mieszkańców,	• trasy pieszo-rowerowe służące aktywnemu wypoczynku mieszkańców wraz z rozbudowaną infrastrukturą rekreacyjną, • miejsca rekreacji przy zbiornikach wodnych, • poszerzenie bazy noclegowej,	• liczba wyznaczonych tras pieszych i rowerowych (szt.), • długość wyznaczonych tras pieszych i rowerowych (km), • liczba utworzonych miejsc wypoczynku (szt.), • liczb utworzonych stanic rowerowych (szt.),
2.4. Wzmocnienie działań promocyjnych	• Organizacja cyklicznego wydarzenia (np. koncert, festiwal) promującego Gminę, • Promocja lokalnej przedsiębiorczości, produkcji, rzemiosła, agroturystyki i gastronomi, • Wsparcie lokalnych przedsiębiorców, ich produktów i usług, • Promocja produktu lokalnego, • Promocja szlaków turystycznych na terenie Gminy, • Zagospodarowanie i wykorzystanie centrum Żarowa jako wizytówki Gminy.	• promocja walorów turystycznych Gminy, • zwiększenie zainteresowania ofertą turystyczną Gminy, • promocja Gminy na zewnątrz, a także do wewnątrz, • wzmocnienie rozpoznawalności Gminy, • zachęcenie potencjalnych mieszkańców do zamieszkania w Gminie, • promocja działań lokalnych wytwórców i przedsiębiorców.	• liczba odbywających się wydarzeń promujących Gminę (szt.), • liczba przeprowadzonych akcji promujących lokalnych przedsiębiorców i ich produkty (szt.), • liczba przeprowadzonych działań służących wykorzystaniu centrum Żarowa jako wizytówki Gminy (szt.).

CEL STRATEGICZNY III: Gmina przyjazna wszystkim mieszkańcom, zapewniająca wszechstronny rozwój

3.1. Integracja społeczności lokalnej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

3.2. Zwiększenie dostępności usług medycznych

3.3. Poprawa warunków nauczania

3.4. Aktywizacja kulturalna mieszkańców

3.5. Rozwój oferty turystycznej, sportowej i rekreacyjnej

3.6. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu

Cel strategiczny III zakłada, iż Gmina będzie dobrym miejscem do życia dla wszystkich mieszkańców. Należy tutaj pamiętać o różnych grupach społecznych, gdzie każda z nich charakteryzuje się innymi potrzebami i ma zróżnicowane oczekiwania. W cel ten wpisuje się rozwój usług świadczonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej. Szerokie spektrum działalności tej jednostki ma wpływ na wiele aspektów życia mieszkańców. W realizacji zadań OPS pomóc mogą organizacje pozarządowe. Realizacja tych zadań ma przyczynić się do zapewnienia swobodnego dostępu do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób ze szczególnymi potrzebami, a tym samym zapobieganiu wykluczeniom społecznym i ubóstwu.

Dla mieszkańców Gminy ważny jest dobry dostęp do kompleksowej opieki medycznej, dlatego wśród zaplanowanych działań wpisuje są dążenie do zapewnienia pomocy lekarza również w nocy i w święta, a także umożliwienie dostępu do specjalistycznej opieki medycznej. Łączy się z tym również zapewnienie w placówkach oświatowych dostępu do opieki zdrowotnej (pielęgniarka szkolna, stomatolog), poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz projektów profilaktycznych. Pośrednio z celem tym wiąże się także aktywność sportowa mieszkańców, która powinna przełożyć się na lepszą sytuację zdrowotną. Dlatego w kierunkach działań wyznaczono zadania takie jak zapewnienie mieszkańcom możliwości korzystania z wysokiej jakości obiektów sportowych oraz organizacja zajęć i wydarzeń sportowych dostosowanych do potrzeb mieszkańców.

Rozwój nie jest możliwy bez edukacji na odpowiednim poziomie. Wysoka jakość kształcenia przekłada się na przyszłą sytuację każdego młodego człowieka, ale wpływa także na rynek pracy i kształtowanie się bezrobocia. Podnoszenie jakości infrastruktury szkolnej i bazy dydaktycznej oraz doskonalenie kadry wychowawczej i oświatowej, np. poprzez kursy i szkolenia, wpłynie na wzrost poziomu nauczania. Ważne jest również, aby mieć na uwadze, iż zapewnienie opieki nad dziećmi może spowodować wzrost aktywności zawodowej mieszkańców, np. matki, których dzieci będą miały zapewnioną opiekę żłobkową i przedszkolną będą mogły powrócić do pracy.

Ponadto w dzisiejszych czasach niezwykle istotne jest zapewnienie wysokiej jakości Internetu, ze względu na coraz częstsze wprowadzanie pracy zdalnej oraz przenoszenie części usług do sieci. Sieć internetowa ma również wpływ na wiele z zaplanowanych w celach działań i może bezpośrednio ułatwić ich realizację.

Powyższe cele operacyjne stanowić będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

CEL STRATEGICZNY III: GMINA PRZYJAZNA WSZYSTKIM MIESZKAŃCOM, ZAPEWNIAJĄCA WSZECHSTRONNY ROZWÓJ			
CEL OPERACYJNY	**KIERUNKI DZIAŁAŃ**	**OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ**	**WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ**
3.1. Integracja społeczności lokalnej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	• Zapewnienie usług opiekuńczych przy udziale organizacji pozarządowych, pomocy sąsiedzkiej, itp., • Promocja i upowszechnienie wolontariatu, • Prowadzenie efektywnej polityki społecznej mającej na celu integrację i aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem, • Rozszerzenie działań profilaktycznych związanych z przemocą domową przy udziale stowarzyszeń Gminy Żarów, • Wdrażanie i promocja profilaktyki zdrowotnej i antyuzależnieniowej, • Pozyskiwanie środków zewnętrznych na zminimalizowanie barier stojących na drodze rozwoju osób z niepełnosprawnościami, • Modernizacja i rozbudowa infrastruktury społecznej, poprawa bazy lokalowej i dostępności, • Wprowadzenie opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób niesamodzielnych, • Wspieranie działań umożliwiających aktywność i integrację społeczną wszystkich grup społecznych, w tym w szczególności seniorów, • Wzmocnienie współpracy OPS z działającymi fundacjami, stowarzyszeniami i organizacjami pozarządowymi, • Wsparcie organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu dofinansowań w obszarze społecznym,	• zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób ze szczególnymi potrzebami, • dobra współpraca OPS z organizacjami pozarządowymi, • upowszechniony wolontariat i pomoc sąsiedzka, • zmniejszenie występowania patologii społecznych w Gminie, • rozwinięta pomoc rodzinom i opiekunom osób niesamodzielnych, • zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym dzięki zwiększonemu wsparciu tych osób,	• liczba przeprowadzonych akcji profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej (szt.), • liczba przeprowadzonych akcji profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom (szt.), • kwota uzyskanych dofinansowań na zminimalizowanie barier dla osób ze szczególnymi potrzebami (zł), • liczba organizacji pozarządowych zaangażowanych w pomoc w obszarze społecznym (szt.),
3.2. Zwiększenie dostępności usług medycznych	• Pozyskiwanie środków na bezpłatny dostęp mieszkańców do usług rehabilitacyjnych, • Kształtowanie świadomości mieszkańców w zakresie zdrowego stylu życia i odżywiania, • Organizacja i promowanie programów profilaktyki zdrowotnej, • Poprawa dostępności do usług medycznych o charakterze ogólnym i specjalistycznym,	• zapewnienie mieszkańcom dostępu do kompleksowej opieki medycznej, • szeroko rozpowszechnione wśród mieszkańców programy profilaktyczne,	• kwota pozyskanych środków na usługi rehabilitacyjne (zł), • liczba przeprowadzonych programów profilaktyki zdrowotnej (szt.),

3.3. Poprawa warunków nauczania	• Zwiększenie dostępności opieki nad dziećmi do lat 3 i opieki przedszkolnej, • Zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych, • Zapewnienie nowoczesnej bazy infrastrukturalnej i lokalowej w obszarze edukacji i wychowania poprzez budowę, rozbudowę i modernizację oraz doposażenie obiektów, • Podnoszenie jakości dydaktycznej oraz poziomu nauczania, a w konsekwencji wyników egzaminów, • Doskonalenie kadry wychowawczej i oświatowej, np. poprzez kursy i szkolenia, • Zapewnienie opieki psychologiczno-pedagogicznej na każdym etapie nauczania, • Dążenie do zapewnienia dostępu w jednostkach oświatowych do podstawowej opieki zdrowotnej (pielęgniarka szkolna, stomatolog), • Rozszerzenie oferty działań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży szkolnej, np. w postaci zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, itp., • Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży w szkołach, • Wykorzystanie wsparcia lokalnych organizacji (m.in. KGW, OSP) w organizacji zajęć i lekcji dodatkowych, • Wykorzystanie potencjału ludzi młodych w działaniach zmierzających do rozwoju Gminy, • Wsparcie uczniów z problemami, np. poprzez dodatkowej zajęcia wyrównujące szanse, • Promowanie osiągnieć naukowych i sportowych uczniów oraz pomoc stypendialna dla najzdolniejszych uczniów,	• upowszechnienie opieki nad dziećmi do lat 3 i opieki przedszkolnej dostosowanej do potrzeb mieszkańców, • baza dydaktyczna i infrastruktura szkolna na wysokim poziomie, • wysokie wyniki nauczania, • podnoszenie kompetencji kadry wychowawczej i oświatowej, • szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych, dostosowana do zainteresowań dzieci i młodzieży szkolnej, • zajęcia dodatkowe skierowane do dzieci i młodzieży potrzebujących dodatkowego wsparcia w nauce, w celu wyrównania ich szans z rówieśnikami, a w konsekwencji na rynku pracy, • program stypendialny wspierający dzieci uzdolnione, umożliwiający im rozwój poza podstawą programową,	• poziom upowszechniania opieki nad dziećmi do lat 3 (%), • poziom upowszechniania opieki przedszkolnej (%), • poziom wyników egzaminu ósmoklasisty (%), • liczba pielęgniarek szkolnych (os.), • liczba odbywających się zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (szt.), • liczba psychologów działających w szkołach (os.), • liczba przeprowadzonych działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej w szkołach (szt.), • liczba dzieci otrzymujących wsparcie w nauce (os.), • liczba dzieci otrzymujących stypendium naukowe (os.),
3.4. Aktywizacja kulturalna mieszkańców	• Zwiększenie różnorodności i jakości oferty kulturalnej dla wszystkich grup wiekowych, • Tworzenie wspólnych inicjatyw, • Rozwój działalności świetlic wiejskich wraz z utrzymaniem infrastruktury na wysokim poziomie, • Wygospodarowanie środków w budżecie gminnym na wydarzenia lokalne, • Współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi w zakresie upowszechniania kultury,	• szeroka oferta kulturalna, zapewniająca rozrywkę wszystkim mieszkańcom Gminy, • prężnie funkcjonujące świetlice wiejskie oferujące zajęcia i możliwość spędzania wolnego czasu na poziomie wsi, • dobra współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi w zakresie upowszechniania kultury,	• liczba zorganizowanych imprez kulturalnych (szt.), • liczba zajęć i wydarzeń obywających się w świetlicach wiejskich (szt.), • kwota przeznaczona na organizację wydarzeń lokalnych (zł), • liczba wydarzeń i zajęć skierowanych do seniorów (szt.),

	• Kulturowa aktywizacja osób starszych (wydarzenia i zajęcia skierowane do seniorów), • Promocja kalendarza imprez kulturowych i sportowych,	• rozpowszechniona informacja o aktualnym kalendarzu imprez kulturalnych, umożliwiająca mieszkańcom branie udziału w odbywających się wydarzeniach,	• liczba odbywających się wydarzeń kulturalnych i sportowych (szt.),
3.5. Rozwój oferty turystycznej, sportowej i rekreacyjnej	• Popularyzacja kultury fizycznej i zdrowego trybu życia wśród wszystkich grup wiekowych, m.in. poprzez systematyczną rozbudowę, dostosowywanie i modernizację bazy sportowej, • Wspieranie rozwoju dyscyplin sportowych w oparciu o potencjał i inicjatywy oddolne, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich, • Budowa i modernizacja placów zabaw i siłowni zewnętrznych, • Uporządkowane terenów wokół obiektów sportowych, • Organizacja wydarzeń sportowych dostosowanych do zainteresowań mieszkańców.	• aktywne sportowo społeczeństwo dzieci, • place zabaw i siłownie zewnętrzne dostosowane do potrzeb mieszkańców i spełniające wymogi prawne dotyczące bezpieczeństwa, • bogata oferta zajęć i wydarzeń sportowych zaspokajająca potrzeby mieszkańców w tym zakresie.	• liczba nowych obiektów sportowych (szt.), • liczba zmodernizowanych obiektów sportowych (szt.), • liczba uczestników zajęć sportowych (os.), • liczba wybudowanych i zmodernizowanych placów zabaw i siłowni zewnętrznych (szt.), • liczba zorganizowanych wydarzeń sportowych (szt.).
3.6. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu	• Rozwój sieci internetowej na terenie Gminy – współpraca z operatorami w zakresie zapewnienia wysokiej jakosci Internetu, • Zwiększenie dostępności do usług: e-administracji, e-usług i e-komunikacji, • Popularyzacja i zwiększenie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w usługach publicznych, gospodarstwach domowych i sektorze przedsiębiorstw.	• zmniejszenie wykluczenia cyfrowego wśród mieszkańców Gminy, • wysokiej jakości sieć internetowa na terenie Gminy, • umożliwienie mieszkańcom korzystania z e-usług.	• liczba miejscowości wykluczonych cyfrowo (szt.), • liczba mieszkańców korzystających z e-usług (os.).

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Żarów

Obszar Gminy Żarów został podzielony na 3 strefy funkcjonalno-przestrzenne, w których zdiagnozowano obecny stan, określono charakteryzujące je strefy zabudowy wraz z ich otoczeniem i zagospodarowaniem terenu. Strefy te są następujące:

a) strefa I rzędu – miejska

Obejmuje miasto Żarów, w podziale na jednostki strukturalne, wyróżniające się zróżnicowanymi cechami oraz formą zabudowy. Do wyznaczonych jednostek należą:

1. centrum miasta Żarów – zabudowa wielofunkcyjna o charakterze miejskim,

2. Osiedle Piastów w Żarowie – zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna blokowa,

3. wzdłuż ulic Wiejskiej, Górniczej, Księżnej Jadwigi Śląskiej a granicą administracyjną miasta – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,

4. wzdłuż ulic Wojska Polskiego, 1-Maja i Dworcowej – zabudowa wielofunkcyjna,

5. pomiędzy ul. Armii Krajowej a ul. Słowiańską oraz wzdłuż ul. A. Mickiewicza a granicą administracyjną miasta – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,

6. obszar położony w południowej części miasta, mający stanowić mieszkalno-usługowe centrum miasta – zabudowa wielofunkcyjna (projektowa),

7. obszar zwarty pomiędzy północną oraz zachodnią granicą gminy – otwarte tereny zieleni,

8. obszar w północno-wschodniej części miasta – zabudowa produkcyjno-usługowa.

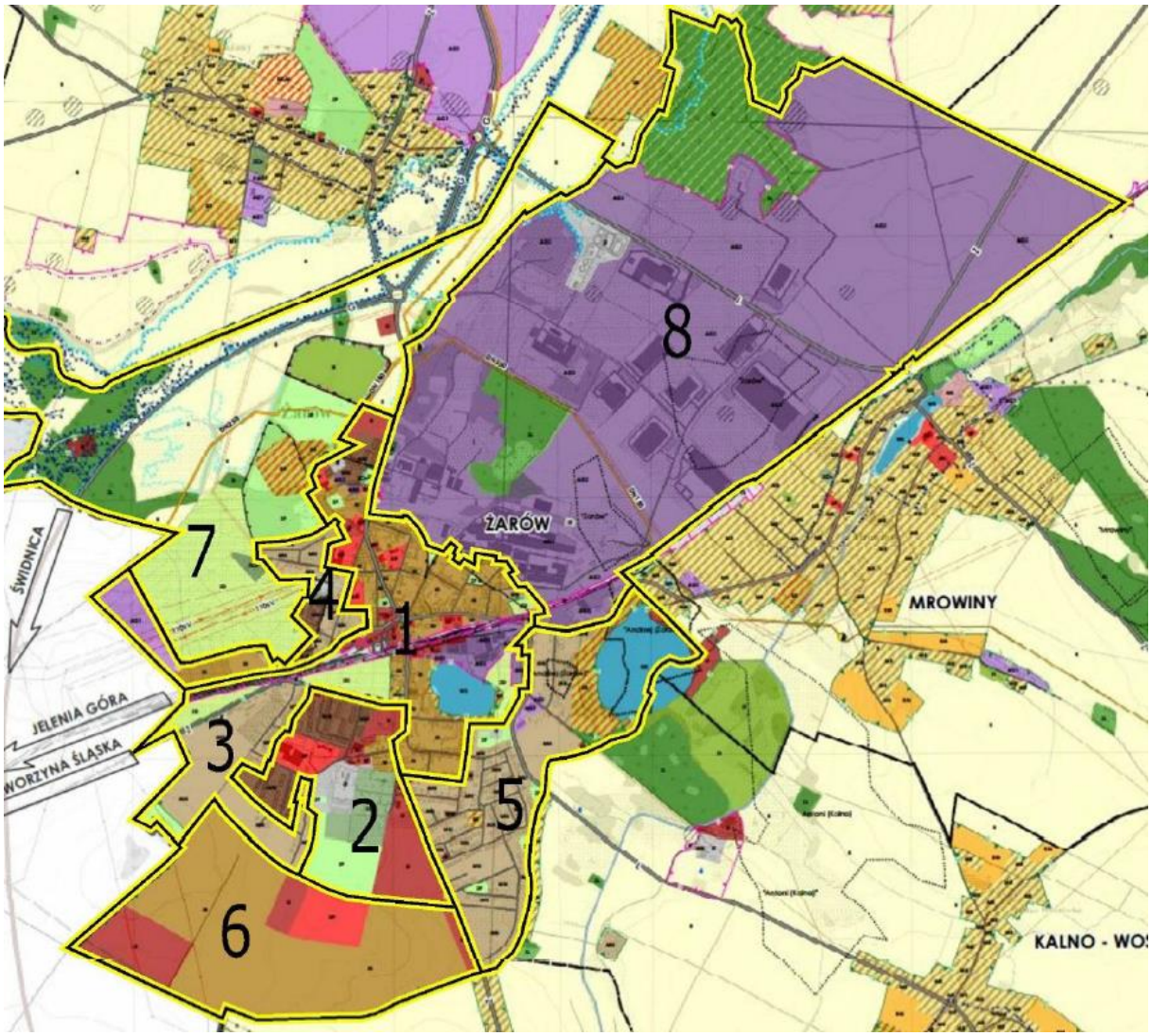

Ryc. 1. Podział miasta Żarów na jednostki funkcjonalno–przestrzenne (strefy I rzędu)
Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Żarów**.**

b) strefa II rzędu – wiejska

Obejmuje 5 obrębów: Bażanów, Kalno, Łażany, Mrowiny i Wierzbna. Obręby te stanowią najszybciej rozwijające się wsie, przestrzennie powiązanie z miastem. Tereny te charakteryzują się zabudową mieszkaniową jednorodzinną z funkcją usługową, nieliczną zabudową wielorodzinną, terenami rolniczymi i lasami.

W obrębach Bożanów i Kalno dostęp do infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej jest na zadawalającym poziomie, natomiast dostępność usług oświaty, zdrowia i kultury na niewystarczającym. W obrębie znajdują się zbiorniki wodne, usługi sportu, rekreacji oraz tereny aktywności gospodarczej (inwestycje nieuciążliwe).

W obrębach Łażany i Mrowiny dostęp do infrastruktury komunikacyjnej jest na dobrym poziomie, natomiast dostęp do usług oświaty, zdrowia i kultury jest na niezadawalającym poziomie. Występują tutaj także cmentarze, zespół pałacowo-folwarczny oraz eksploatowane złoża. Tereny aktywności gospodarczej dopuszczają również instalacje uciążliwe. Występują także tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych z zabudową mieszkaniową.

W obrębach Wierzbna i Mrowiny dostęp do infrastruktury komunikacyjnej jest na dobrym poziomie, natomiast dostęp do usług oświaty, zdrowia i kultury jest na niezadawalającym poziomie. Występują usługi publiczne oraz sakralne, cmentarze czynne i nieczynne, zespół pałacowo-folwarczny. Dominuje zieleń

urządzona. W zabudowę mieszkaniową wielorodzinną wplecione zostały obszary zabudowy jednorodzinnej i towarzyszącej zapewniającej obsługę terenów mieszkaniowych. Tereny aktywności gospodarczej dopuszczają tylko inwestycje nieuciążliwe.

c) strefa III rzędu – wiejska

Obejmuje pozostałe obręby ewidencyjne części wiejskiej. Dominuje zabudowa mieszkaniowo-jednorodzinna, mieszkaniowo-usługowa i zagrodowa. Zabudowa wielorodzinna występuje nielicznie. W obrębie tym występują usługi publiczne, sakralne, sportu i rekreacji, cmentarze, zespoły pałacowo-folwarczne oraz tereny eksploatacji złóż. Na terenach aktywności gospodarczej dopuszcza się inwestycje nieuciążliwe, ale również uciążliwe. Dostęp do infrastruktury komunikacyjnej jest na dobrym poziomie.

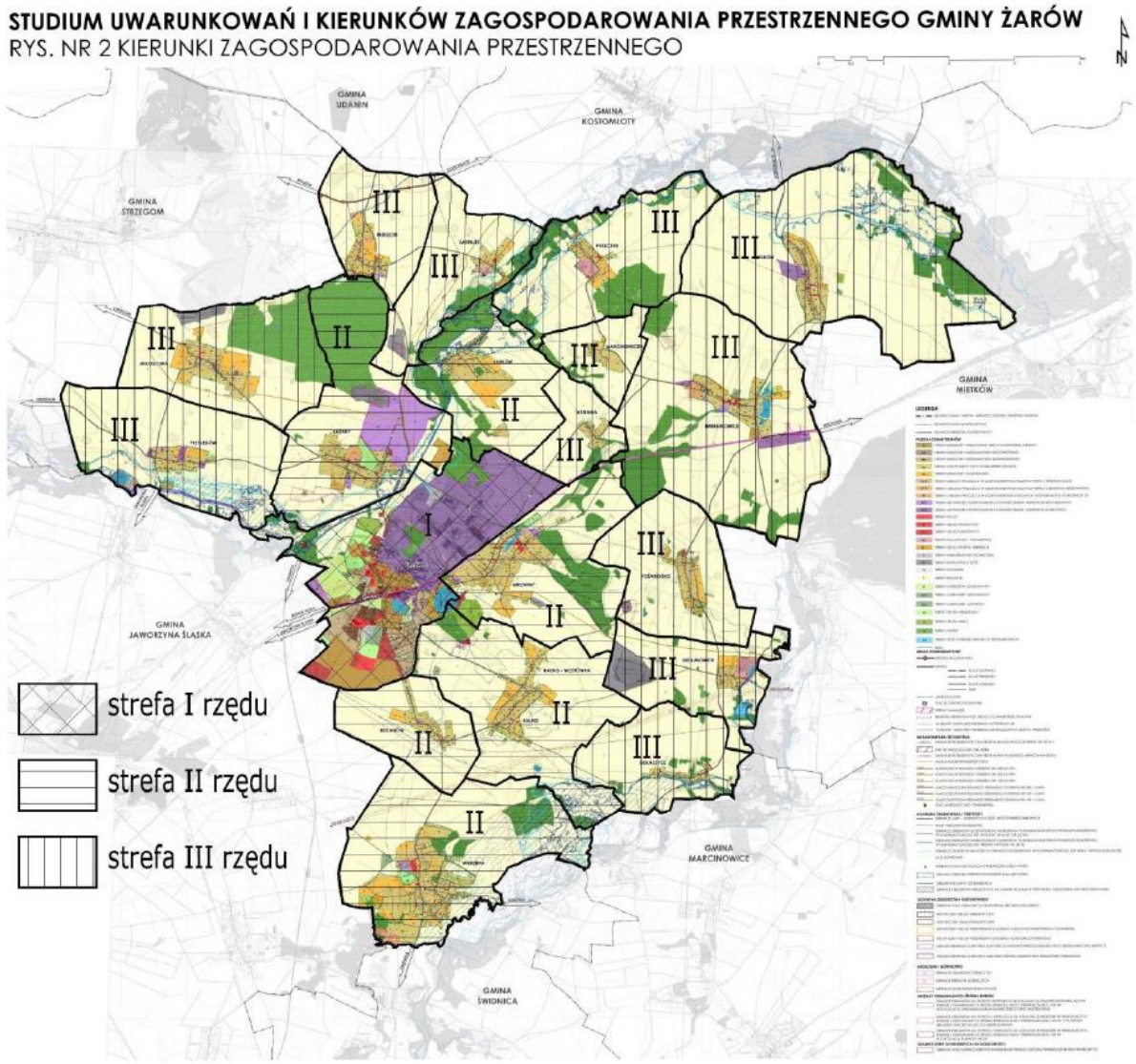

Ryc. 2. Podział Gminy Żarów na strefy funkcjonalno–przestrzenne (I, II, III rzędu)
Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Żarów.

4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

Dla każdej ze stref podziału strukturalno-przestrzennego miasta i Gminy Żarów opisanych w poprzednim rozdziale, zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Żarów w zakresie polityki przestrzennej wyznacza się następujące rekomendacje:

W **strefie miejskiej (strefa I rzędu)** w szczególności zaleca się sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, aby możliwie jak najlepiej zachować spójność urbanistyczno-architektoniczna oraz zaspokoić potrzeby w obrębie danej jednostki.

Jednostka strukturalna nr 1 – centrum miasta Żarów

Do preferowanych kierunków rozwoju zalicza się: zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, lokalizowanie usług w parterach zabudowy mieszkaniowej, lokalizowanie i utrzymanie usług publicznych o znaczeniu ogólnomiejskim i regionalnym, tworzenie przestrzeni publicznej z zachowaniem wysokiej jakości zagospodarowania, bogatej w elementy małej architektury oraz zieleń (zachowanie i wykorzystanie zieleni istniejącej), uzupełnianie istniejącej tkanki zabudowy lub modernizacja i odnowa istniejącej zabudowy, z możliwością przypisywania im nowych funkcji, zagospodarowanie terenów wnętrz kwartałów zielenią i terenami rekreacyjnymi, utrzymywanie i zachowywanie zabudowy o wysokich walorach estetycznych, spełniającej rolę reprezentatywnej części miasta, dążenie do ograniczenia ruchu samochodowego, realizacji rozwiązań komunikacyjnych preferujących ruch pieszy i rowerowy oraz zapewnienia połączenia terenów mieszkaniowych w pozostałych częściach miasta przy pomocy systemu ścieżek rowerowych i ciągów pieszych, ograniczenie lokalizowania miejsc postojowych w ramach pasów drogowych oraz podnoszenie standardów budynków.

Jednostka strukturalna nr 2 – Osiedle Piastów w Żarowie

Do preferowanych kierunków rozwoju w tej jednostce zalicza się: lokalizowanie zabudowy wielorodzinnej z usługami w parterach, dopuszcza się zabudowę usługową głównie w formie budynków wolnostojących, a zabudowę mieszkaniową jednorodzinną wyłącznie jako uzupełnienie istniejących terenów zabudowy mieszkaniowej, dążenie do utrzymania i wzmocnienia lokalnych istniejących przestrzeni publicznych stanowiących głównie tereny zieleni rekreacyjnej, wykształcenie terenów zieleni rekreacyjnej, utrzymanie i wzbogacenie oferty kulturalnej i rozrywkowej osiedla, zapewnienie systemu połączeń pieszych i rowerowych wewnątrz obszaru oraz z systemem zewnętrznym, zapewnienie przestrzeni parkingowych i ograniczenie możliwość parkowania wzdłuż ciągów pieszo-jezdnych oraz poprawę warunków estetycznych budynków.

Jednostka strukturalna nr 3 – obszar wzdłuż ulic Wiejskiej, Górniczej i Księżnej Jadwigi Śląskiej a granicą administracyjną miasta

Na obszarze tym preferowana jest zabudowa jednorodzinna wolnostojąca oraz bliźniacza, mieszkalno-usługowa oraz usługowa. Dopuszcza się zabudowę usługową głównie w formie usług wbudowanych, ale także w formie budynków wolnostojących, możliwe jest również łącznie w ramach jednego budynku funkcji mieszkalnych i niemieszkalnych. Rekomenduje się dążenie do wykształcenia lokalnych przestrzeni publicznych stanowiących głównie tereny zieleni rekreacyjnej oraz utrzymanie i wzbogacenia oferty kulturalnej i rozrywkowej. Koniecznie jest zapewnienie systemu połączeń pieszych i rowerowych wewnątrz obszaru oraz z systemem zewnętrznym, a w ramach polityki parkingowej należy wykształcić przestrzenie parkingowe i ograniczyć możliwość parkowania wzdłuż ciągów pieszo-jezdnych. Zaleca się również poprawę warunków estetycznych budynków.

Jednostka strukturalna nr 4 – obszar wzdłuż ulic Wojska Polskiego, 1-Maja i Dworcowej

Preferowana w tym obszarze jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca, bliźniacza oraz szeregowa, dopuszcza się tutaj lokalizację zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, mieszkalno–usługowej oraz usługowej, a zabudowa usługowa powinna znajdować się głównie w formie usług wbudowanych, jednak dopuszcza się również usługi w formie budynków wolnostojących. W jednostce tej dopuszcza się lokalizację terenów aktywności gospodarczej oraz lokalizację usług i inwestycji związanych nieuciążliwą działalnością gospodarczą o niskiej intensywności zabudowy. Ponadto na obszarze tym

należy dążyć do wykształcenia lokalnych przestrzeni publicznych stanowiących głównie tereny zieleni rekreacyjnej, utrzymania i wzbogacenia oferty kulturalnej i rozrywkowej, zapewnić system połączeń pieszych i rowerowych wewnątrz obszaru oraz z systemem zewnętrznym, a także wykształcić przestrzenie parkingowe i ograniczyć możliwość parkowania wzdłuż ciągów pieszo-jezdnych. Zaleca się również poprawę warunków estetycznych budynków.

Jednostka strukturalna nr 5 – obszar pomiędzy ul. Armii Krajowej a ul. Słowiańską oraz wzdłuż ul. A. Mickiewicza a granicą administracyjną miasta

Na obszarze tym preferowana jest zabudowa jednorodzinna wolnostojąca, bliźniacza oraz szeregowa, dopuszcza się lokalizację usług oraz inwestycji związanych nieuciążliwą działalnością gospodarczą o niskiej intensywności zabudowy, a także lokalizację zabudowy mieszkalno-usługowej oraz usługowej. Zabudowa usługowa preferowana jest głównie w formie usług wbudowanych, dopuszcza się jednak również w formie budynków wolnostojących. W jednostce tej dopuszcza się lokalizację i rozwój usług sportu i rekreacji przy zbiorniku wodnym. Rekomendowane jest dążenie do wykształcenia lokalnych przestrzeni publicznych stanowiących głównie tereny zieleni rekreacyjnej, utrzymanie i wzbogacanie oferty kulturalnej i rozrywkowej, zapewnienie system połączeń pieszych i rowerowych wewnątrz obszaru oraz z systemem zewnętrznym, wykształcenie przestrzeni parkingowych i ograniczenie możliwość parkowania wzdłuż ciągów pieszo-jezdnych. Zaleca się również poprawę warunków estetycznych budynków.

Jednostka strukturalna nr 6 – obszar położony w południowej części miasta, mający stanowić mieszkalno-usługowe centrum miasta

Preferowane jest na tym obszarze lokalizowanie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i mieszkaniowo-usługowej oraz usługowej o dużej intensywności oraz enklaw przestrzennie wyodrębnionych zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z dużym udziałem zieleni. Dopuszcza się także zabudowę mieszkaniową jednorodzinną. Konieczne jest zachowanie uporządkowanej zabudowy tworząc enklaw zabudowy charakteryzujące się podobną funkcją i cechami zabudowy. Na terenie obszaru należy tworzyć przestrzenie publiczne z zachowaniem wysokiej jakości zagospodarowania, bogate w elementy małej architektury oraz zieleń. Dla zabudowy mieszkaniowej należy zapewnić dostęp do usług podstawowych, ośrodkotwórczych m.in. do usług oświaty, żłobków i miejsc opieki nad dziećmi, usług zdrowia, podstawowych usług i handlu, gastronomii, rzemiosła i innych nieuciążliwych usług dla ludności, usług kultury, sakralnych, a także parków, zieleńców oraz sieci ulic dojazdowych i lokalnych. Preferowane jest lokalizowanie usług publicznych o znaczeniu ogólnomiejskim i regionalnym, dążenie do stworzenia oferty kulturalnej i rozrywkowej. Zaleca się tworzyć i zachowywać zabudowę o wysokich walorach estetycznych, dążyć do ograniczenia ruchu samochodowego, preferując ruch pieszy i rowerowy, a także ograniczyć lokalizowanie miejsc postojowych w ramach pasów drogowych. Należy zapewnić odpowiedni dostęp do głównego układu komunikacyjnego miasta z jednostki nr 6 oraz zapewnić odpowiedni dostęp do infrastruktury technicznej.

Jednostka strukturalna nr 7 – obszar zwarty pomiędzy północną oraz zachodnią granicą gminy

Na obszarze tej jednostki preferuje się zachowanie obecnych funkcji zagospodarowania terenu z dopuszczeniem lokalizacji terenów usługowych. Należy dążyć do wykształcenia lokalnych przestrzeni publicznych stanowiących głównie tereny zieleni rekreacyjnej oraz do utrzymania i wzbogacenia oferty kulturalnej i rozrywkowej. Rekomenduje się również zapewnienie systemu połączeń pieszych i rowerowych wewnątrz obszaru oraz z systemem zewnętrznym.

Jednostka strukturalna nr 8 – obszar w północno-wschodniej części miasta

W obszarze tym preferowane jest zachowanie istniejącej funkcji i wprowadzenie nowej zabudowy produkcyjnej, usługowej, przemysłowej. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się zachowanie istniejącej funkcji mieszkaniowej jako funkcji towarzyszącej oraz dopuszcza się lokalizację usług i inwestycji związanych nieuciążliwą działalnością gospodarczą o niskiej intensywności zabudowy. Należy zapewnić system połączeń pieszych i rowerowych wewnątrz obszaru oraz z systemem zewnętrznym, a w ramach polityki parkingowej należy dążyć do ograniczenia lokalizowania miejsc postojowych w ramach pasów drogowych.

W **strefie wiejskiej (II rzędu)** dla wszystkich obrębów, tj. Bożanów, Kalno, Łażany, Mrowiny, Wierzbna, ustalono następujące rekomendacje:

- rozwój zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
- preferuje się lokalizowanie i utrzymanie usług, w tym publicznych,
- należy tworzyć przestrzenie publiczne z zachowaniem wysokiej jakości zagospodarowania, bogatą w elementy małej architektury oraz zieleń (zaleca się maksymalne w miarę możliwości zachowanie i wykorzystanie zieleni istniejącej),
- preferowane uzupełnianie istniejącej tkanki zabudowy lub modernizacja i odnowa istniejącej zabudowy, z możliwością przypisywania im nowych funkcji, zgodnych z ustaloną w studium funkcją terenu,
- preferowane zagospodarowanie terenów zabudowy zielenią i terenami rekreacyjnymi,
- należy zachować zieleń istniejącą wraz z powiększaniem terenów biologicznie czynnych,
- w ramach polityki parkingowej należy dążyć do ograniczenia lokalizowania miejsc postojowych w ramach pasów drogowych; natomiast lokalizowania zabudowy w ramach terenów inwestycji,
- należy dążyć do zapewnienia połączenia terenów mieszkaniowych w pozostałych częściach wsi oraz z miastem Żarów przy pomocy systemu ścieżek rowerowych i ciągów pieszych,
- preferowane podnoszenie standardu budynków w ramach ich remontu.

Ponadto:

- w obrębach Bożanów, Kalno, Łażany i Mrowiny rekomendowana jest zabudowa zagrodowa oraz dążenie do realizacji rozwiązań komunikacyjnych preferujących ruch pieszy i rowerowy,
- w obrębach Bożanów, Łażany, Mrowiny i Wierzbna dopuszcza się lokalizowanie usług, rzemiosła i innego przeznaczenia niemieszkalnego jako funkcji towarzyszącej zabudowie mieszkaniowej,
- w obrębach Łażany, Mrowiny i Wierzbna dopuszcza się zachowanie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
- w obrębach Bożanów i Kalno dopuszcza się lokalizację usług, sportu i rekreacji,
- w obrębach Łażany i Mrowiny dopuszcza się prowadzenie i rozwój terenów eksploatacji złóż,
- w obrębie Wierzbna rekomendowana jest zabudowa mieszkaniowa zagrodowa.

W **strefie wiejskiej (III rzędu)**, czyli dla pozostałych obrębów ewidencyjnych wiejskiej części Gminy rekomenduje się rozwój zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej. Dopuszcza się ponadto lokalizowanie usług, rzemiosła i innego przeznaczenia niemieszkalnego jako funkcji towarzyszącej zabudowie mieszkaniowej. Możliwe jest także zachowanie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Preferowany jest rozwój usług oraz tworzenie przestrzeni publicznych z zachowaniem wysokiej jakości zagospodarowania, bogatej w elementy małej architektury oraz zieleni. Preferowane jest także uzupełnianie istniejącej tkanki zabudowy lub modernizacja i odnowa istniejącej zabudowy, z możliwością przypisywania im nowych funkcji oraz zagospodarowanie terenów zabudowy zielenią i terenami rekreacyjnymi. Konieczne jest również zachowanie istniejącej zieleni wraz z powiększaniem terenów biologicznie czynnych. Pod względem komunikacyjnym należy skupić się na rozwoju ruchu pieszo-rowerowego oraz zapewnić połączenia terenów mieszkaniowych obszaru z miastem Żarów przy pomocy systemu ścieżek rowerowych i ciągów pieszych. Na obszarze tym dopuszcza się ponadto prowadzenie i rozwój terenów eksploatacji złóż. Preferowane jest podnoszenie standardu budynków oraz dążenie do ograniczenia miejsc postojowych w ramach pasów drogowych.

Szczegółowe rekomendacje i ustalenia dla każdego obszaru ujęte zostały w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie wynikają również z celów i kierunków polityki przestrzennego zagospodarowania województwa dolnośląskiego wskazanych w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego* oraz wynikających z niego postulatów kierowanych do Gminy Żarów:

KIERUNEK 1.1. WZMOCNIENIE POTENCJAŁU OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO ORAZ OŚRODKÓW REGIONALNYCH POPRZEZ INTEGRACJĘ Z ICH OBSZARAMI FUNKCJONALNYMI

Dostosowanie przestrzeni i wykonanie działań komplementarnych przy rewitalizowanych dworcach kolejowych (Boguszów-Gorce Zachód, Bolesławiec, Imbramowice, Kąty Wrocławskie, Malczyce, Smolec, Szklarska Poręba Górna, Wałbrzych Główny, Węgliniec) w celu osiągnięcia funkcjonalnych zespołów węzłów przesiadkowych.

W kierunek ten wpisują się także ustalenia obowiązujące dla gmin przy sporządzaniu Studium, w zakresie rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Inwestycją tą, obejmującą swoim zasięgiem Gminę Żarów, jest: *Modernizacja wybranych dworców przy linii kolejowej nr 274 na odcinku Wrocław - Boguszów Gorce Zachód wraz z przedłużeniem przy linii 311, wybranych dworców przy linii kolejowej nr 282 wraz z dworcem na st. Malczyce położonym przy linii 275.*

KIERUNEK 1.3. ZWIĘKSZENIE KONKURENCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ WOJEWÓDZTWA POPRZEZ WYZNACZENIE OBSZARÓW OPTYMALNEJ LOKALIZACJI NOWYCH INWESTYCJI

Uwzględnianie w studiach gmin obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji, wskazanych na rysunku Planu nr 1. Osadnictwo jako terenów lokalizacji budynków lub budowli związanych z prowadzeniem działalności mającej na celu wytwarzanie dóbr i materiałów oraz jako rekomendowanych przedsiębiorcom optymalnych lokalizacji nowych inwestycji w rozumieniu przepisów art. 7 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji.

KIERUNEK 2.2. WYKORZYSTANIE ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I KRAJOBRAZU

Integracja szlaków wodnych ze szlakami pieszymi, rowerowymi i konnymi w ich otoczeniu (wzdłuż rzek o sezonowej zmienności poziomu wód).

W kierunku tym Gmina Żarów ujęta została również w postulatach kierowanych do Rządu RP:

Obejmowanie ochroną w formie pomnika historii obiektów zabytkowych o wybitnych wartościach historycznych i artystycznych. Proponuje się powołanie następujących pomników historii: Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Wierzbnej (Żarów).

KIERUNEK 3.3. ZAPEWNIENIE WARUNKÓW DLA ROZWOJU INFRASTRUKTURY TELEKOMUNIKACYJNEJ

Wspieranie rozwoju sieci teleinformatycznych na obszarach problemowych, w których nie występuje infrastruktura telekomunikacyjna umożliwiająca świadczenie usług dostępu do Internetu o wymaganej przepustowości.

KIERUNEK 4.1. ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI ZEWNĘTRZNEJ W RAMACH SIECI TEN7T

Uwzględnienie w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego możliwości realizacji inwestycji: budowa kolei dużych prędkości (KDP) tzn. „Y" relacji Warszawa – Łódź – Poznań/Wrocław oraz jego wydłużenie w kierunku Pragi.

KIERUNEK 4.2. INTEGRACJA DZIAŁAŃ W RAMACH GŁÓWNYCH KORYTARZY DROGOWYCH O KLUCZOWYM I STRATEGICZNYM ZNACZENIU Z PUNKTU WIDZENIA ROZWOJU WOJEWÓDZTW

W ramach wskazanych ciągów drogowych postuluje się o uwzględnienie rezerw terenowych z uwagi na możliwość ujednolicenia parametrów użytkowych dróg wchodzących w skład danego korytarza. Szczególnie istotnym jest zapewnienie możliwości dostosowania parametrów technicznych dróg do obowiązujących normatywów, w oparciu o realne uwarunkowania terenowe. W miarę możliwości należy ograniczać lokalizację nowych zjazdów oraz skrzyżowań z drogami dojazdowymi i lokalnymi. Obsługa przyległych terenów powinna odbywać się poprzez już istniejące zjazdy, skrzyżowania oraz nowe drogi o klasie co najmniej zbiorczej, a dotyczy to w szczególności dróg klasy technicznej G i GP. W ramach wskazanych korytarzy należy dążyć do realizacji ciągów pieszych lub pieszo-rowerowych zgodnie ze Standardami projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego:

Korytarz (trasy strzegomskiej) – przebieg: DW347 Wrocław – Kąty Wrocławskie – dalej A4 węzeł Kostomłoty – dalej DK5 Strzegom – Dobromierz.

Zaznaczyć należy, że w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego* zawarte są również rekomendacje dedykowane grupie określanej jako „wszystkie gminy" oraz jednostkom należącym do określonych obszarów funkcjonalnych.

Ponadto szczegółowe **ustalenia** *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego* dotyczące zasad zagospodarowania dla obszarów funkcjonalnych obowiązujących dla gmin przy sporządzaniu lokalnych dokumentów planistycznych wskazują na:

(w ramach: **Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dostępu do usług i rynku pracy dzięki hierarchicznej strukturze sieci osadniczej, Kierunek 1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego oraz ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi)**

- Prowadzenie współpracy w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych w celu zarządzania przestrzenią w taki sposób, aby następowała integracja oraz łączenie funkcji komplementarnych w przestrzeni w celu zmniejszenia kosztów funkcjonowania infrastruktury komunalnej i podniesienia jakości życia mieszkańców, z uwzględnieniem:

  1. zrównoważonej mobilności, w tym zwiększenia udziału ruchu rowerowego w transporcie, m.in. poprzez:

     a. wskazanie w studiach gmin przebiegu planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach określonych na rysunku Planu nr 2 System ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zgodnie z Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego,

     b. planowanie i realizowanie wzdłuż dróg gminnych pozostałych tras rowerowych pozwalających na powiązanie jednostek osadniczych bezpośrednio z celami codziennych dojazdów do szkoły, pracy i usług lub przystanków i węzłów transportu zbiorowego, mogących stanowić jeden z etapów tych podróży (z zachowaniem odpowiednich rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo, adekwatnych, w szczególności do natężenia ruchu na poszczególnych odcinkach tych dróg),

  2. wspólnego planowania rozwoju zabudowy mieszkaniowej w formie kompleksowych zespołów zabudowy, z zapewnieniem w miejscu zamieszkania dostępu do podstawowych usług publicznych, infrastruktury technicznej oraz transportu zbiorowego,

  3. potrzeb ochrony obszarów cennych przyrodniczo i ochrony krajobrazu kulturowego oraz tożsamości miejsca,

  4. potrzeb kształtowania struktur przestrzennych umożliwiających zachowanie i funkcjonowanie terenów otwartych i zieleni w obszarach zurbanizowanych, powiązanych z miejskimi systemami zieleni,

  5. potrzeb ograniczania zagospodarowania terenów dotychczas niezurbanizowanych i zapobieganiu temu zagospodarowaniu,

  6. potrzeb zachowania obszarów dostępnych publicznie w ramach struktury zagospodarowania przestrzeni miejskich,

  7. kształtowania wysokiej jakości przestrzeni publicznych, w tym rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

- Określenie na terenie Gminy co najmniej jednego dużego, zwartego kompleksu publicznie dostępnego terenu rekreacyjno-wypoczynkowego, zapewniającego mieszkańcom możliwość wspólnego spędzania czasu wolnego w otwartej przestrzeni, a przy tym sprzyjającego nawiązywaniu i pogłębianiu relacji oraz kontaktów społecznych. Zwarty kompleks publicznie dostępnych terenów rekreacyjno-wypoczynkowych musi stanowić wyodrębnioną przestrzennie jednostkę funkcjonalną lub

składać się z kilku odrębnych, lecz powiązanych funkcjonalnie, jednostek funkcjonalnych o przeznaczeniu podstawowym zawierającym się w zakresie pojęcia publicznie dostępnych terenów rekreacyjno-wypoczynkowych. Zaleca się, aby minimalna powierzchnia zwartego kompleksu publicznie dostępnego terenu rekreacyjno-wypoczynkowego wynosiła 20 ha (ustalenie dla gmin powyżej 10 tys. mieszkańców). Ponadto dla jednostek osadniczych o wielkości powyżej 250 mieszkańców zaleca się określenie publicznie dostępnego terenu rekreacyjno-wypoczynkowego w zasięgu pieszego dojścia i dojazdu rowerem oraz określenie lokalizacji wydzielonego funkcjonalnie i zwartego przestrzennie, publicznie dostępnego terenu rekreacyjnowypoczynkowego o następujących parametrach:

1. o powierzchni co najmniej 0,2 ha w odległości do 800 m od granic terenów zabudowy mieszkaniowej,

2. o powierzchni co najmniej 2,0 ha w odległości do 2500 m od granic terenów zabudowy mieszkaniowej.

- Ograniczenie przeznaczania pod zabudowę podlegającą ochronie przed hałasem terenów narażonych na ponadnormatywne oddziaływanie infrastruktury transportowej. Zaleca się aby poza terenami miast pod zabudowę podlegającą ochronie przed hałasem przeznaczać tereny położone w odległościach co najmniej:

  1. 100 m od linii kolejowych zaliczanych do sieci TEN-T,

  2. 100 m od autostrad, dróg ekspresowych oraz głównych ruchu przyspieszonego,

  3. 50 m od dróg głównych.

- Separowanie terenów zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem od dużych zwartych kompleksów terenów zabudowy produkcyjnej, usługowej lub produkcyjno-usługowej poprzez ustalenie minimalnych odległości między tymi terenami i kompleksami. Zaleca się aby poza terenami miast zachowywać parametr odległości co najmniej 150 m między terenami zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem a zwartymi kompleksami zabudowy produkcyjnej, usługowej lub produkcyjno-usługowej o powierzchni przekraczającej 10,0 ha, za wyjątkiem zabudowy przemysłu miedziowego, dla której przyjmuje się parametry określone w ustaleniach dla gmin ujętych w pkt. 1 ustaleń obowiązujących dla gmin, w zakresie zasad zagospodarowania przestrzennego LGOF.

- Planowanie rozwoju struktur przestrzennych w oparciu o metodę Transit Oriented Development (TOD). Zaleca się:

  1. lokalizowanie zabudowy mieszkaniowej wraz ze związanymi z nią usługami w pierwszej kolejności na terenach położonych w odległościach do:

     a. 800 m od stacji i przystanków kolejowych,

     b. 400 m od przystanków autobusowych, przy czym odległość ta powinna uwzględniać zasięg oddziaływania akustycznego linii kolejowych oraz w pierwszej linii zabudowy od strony stacji i przystanków kolejowych należy sytuować zabudowę usługową,

  2. wprowadzenie wytycznych zapewniających mieszkańcom jednostki osadniczej pieszy dostęp o zasięgu do 800 m:

     a. do usług podstawowych z zakresu oświaty, handlu, gastronomii, zdrowia, sportu i rekreacji – pozwalających na zaspokojenie większości codziennych potrzeb mieszkańców jednostki,

     b. lub do przystanku komunikacji zbiorowej, szczególnie komunikacji kolejowej,

  3. wprowadzenie wytycznych pozwalających na ograniczenie zasięgu rozwoju przestrzennego jednostek osadniczych nieposiadających dostępu do stacji i przystanków kolejowych lub przystanków autobusowych lub niewyposażonych w szkołę podstawową. Przeznaczanie pod rozwój

zabudowy w ww. jednostkach w pierwszej kolejności terenów niezabudowanych zlokalizowanych pomiędzy istniejącą zabudową w granicach jednostki osadniczej, a w przypadku braku takich terenów – terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy, lecz w odległości nie większej niż 100 m od granic obszarów jednostki osadniczej o w pełni wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

- Zachowywanie pomiędzy jednostkami osadniczymi wolnych od zabudowy i zagospodarowania (z wyłączeniem dróg i sieci uzbrojenia terenu) terenów otwartych lub zalesionych. Zaleca się, aby wolne od zabudowy i zagospodarowania przestrzenie otwarte lub zalesione miały szerokość co najmniej 500 m, a w przypadku gdy odległość ta jest mniejsza niż 500 m zaleca się ograniczenie rozwoju zabudowy na kierunkach, w których mógłby on doprowadzić do dalszego zmniejszenia przestrzeni wolnej od z budowy pomiędzy jednostkami osadniczymi.
- Integrowanie transportu poprzez wyznaczanie w studiach gmin oraz budowę gminnych i aglomeracyjnych zintegrowanych węzłów przesiadkowych.
- Wskazanie w studiach gmin korytarzy ekologicznych, w tym korytarzy rzecznych. Pozostawienie wzdłuż rzek, mniejszych cieków i urządzeń melioracji podstawowych pasów terenów zielonych, wolnych od zabudowy.

(w ramach: **Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu, Kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu)**

- Wskazanie w studiach gmin obszarów planowanych do rozwoju turystyki i rekreacji, które należy wyznaczyć na podstawie szczegółowych analiz przyrodniczych, krajobrazowych, fizjograficznych i kulturowych przyjmując następujące zasady ich turystycznego udostępniania:

  1. w obszarach chronionych realizacja infrastruktury turystycznej zgodnie z zasadami prawnej ochrony tworzących je zasobów,

  2. w terenach zurbanizowanych realizacja zagospodarowania turystycznego przez uzupełnianie luk w istniejącej zabudowie, jej kontynuację, adaptację lub proturystyczną rewitalizację zdegradowanych obszarów,

  3. w obszarach otwartych pod warunkiem zachowania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych terenu oraz zapewnienia indywidualnych rozwiązań w zakresie infrastruktury technicznej na terenach położonych poza zasięgiem istniejących mediów.

W *Planie* uwzględnione zostały także następujące **postulaty**:

(w ramach: **Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dostępu do usług i rynku pracy dzięki hierarchicznej strukturze sieci osadniczej, Kierunek 1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego oraz ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi)**

- Uwzględnienie w polityce przestrzennej możliwości odbudowy, modernizacji i rozbudowy linii kolejowych dla zaspokojenia potrzeb kolejowych przewozów aglomeracyjnych.
- Opracowanie, zgodnie z rekomendacjami Dolnośląskiej Polityki Rowerowej, miejskich koncepcji rozwoju tras rowerowych w granicach administracyjnych miast i uwzględnienie tych tras w studiach gmin.
- Uwzględnienie infrastruktury transportu rowerowego przy planowaniu zintegrowanego systemu transportu, obejmującego różne środki transportu i elementy infrastruktury w miejskich obszarach funkcjonalnych.

5. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze Gminy Żarów, są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego do 2030 roku jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

W Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego do 2030 roku wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu
2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych
3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego
4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego
5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu

Poniższa tabela przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030 ze Strategią rozwoju województwa dolnośląskiego do 2030 roku.

Cele	
Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego do 2030 roku	**Strategia Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030**
1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu. 1.1. Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów. 1.2. Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki. 1.3. Wzmacnianie innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności regionu. 1.4. Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich i miejskich.	**CEL I: Czysta i rozwinięta przestrzeń gwarantująca wysoką jakość życia** 1.2. Utrzymanie ładu przestrzennego i rozwój gospodarki mieszkaniowej **CEL II: Nowoczesna gospodarka i bogata oferta wypoczynkowa zachęcająca do pracy i zamieszkania w Gminie** 2.1. Wsparcie lokalnych przedsiębiorców 2.2. Wsparcie sektora rolniczego 2.5. Wzmocnienie działań promocyjnych
2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych. 2.1. Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej. 2.2. Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych. 2.3. Rozwój i doskonalenie usług publicznych	**CEL I: Czysta i rozwinięta przestrzeń gwarantującą wysoką jakość życia** 1.1. Rozwój infrastruktury technicznej 1.2. Utrzymanie ładu przestrzennego i rozwój gospodarki mieszkaniowej **CEL III: Gmina przyjazna wszystkim mieszkańcom, zapewniająca wszechstronny rozwój**

	3.1. Integracja społeczności lokalnej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu 3.6. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu
3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego. 3.1. Kształtowanie postaw obywatelskich. 3.2. Wzrost społecznej integracji. 3.3. Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy. 3.4. Poprawa efektywności kształcenia. 3.5. Doskonalenie regionalnej polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami. 3.6. Kształtowanie postaw prozdrowotnych, prosportowych i proekologicznych.	**CEL II: Nowoczesna gospodarka i bogata oferta wypoczynkowa zachęcająca do pracy i zamieszkania w Gminie** 2.3. Rozwój oferty wypoczynkowej skierowanej do mieszkańców Gminy 2.4. Rozwój oferty turystycznej w oparciu o dziedzictwo lokalne **CEL III: Gmina przyjazna wszystkim mieszkańcom, zapewniająca wszechstronny rozwój** 3.1. Integracja społeczności lokalnej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu 3.2. Zwiększenie dostępności usług medycznych 3.3. Poprawa warunków nauczania 3.4. Aktywizacja kulturalna mieszkańców 3.5. Rozwój oferty turystycznej, sportowej i rekreacyjnej
4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego. 4.1. Poprawa stanu środowiska. 4.2. Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska. 4.3. Ochrona przed klęskami żywiołowymi. 4.4. Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego. 4.6. Rozwój gospodarki cyrkularnej.	**CEL I: Czysta i rozwinięta przestrzeń gwarantująca wysoką jakość życia** 1.3. Ochrona środowiska i wspieranie inicjatyw proekologicznych 1.4. Poprawa edukacji i świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy **CEL II: Nowoczesna gospodarka i bogata oferta wypoczynkowa zachęcająca do pracy i zamieszkania w Gminie** 2.2. Wsparcie sektora rolniczego 2.3. Rozwój oferty wypoczynkowej skierowanej do mieszkańców Gminy
5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu. 5.1. Rozwój regionalnej sieci transportowej. 5.2. Wzrost dostępności regionalnej infrastruktury informacyjnej o wysokich standardach funkcjonalno-użytkowych. 5.3. Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej.	**CEL I: Czysta i rozwinięta przestrzeń gwarantującą wysoką jakość życia** 1.1. Rozwój infrastruktury technicznej 1.2. Utrzymanie ładu przestrzennego i rozwój gospodarki mieszkaniowej

Gmina Żarów zaklasyfikowana została do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego – Wałbrzyski Obszar Funkcjonalny.

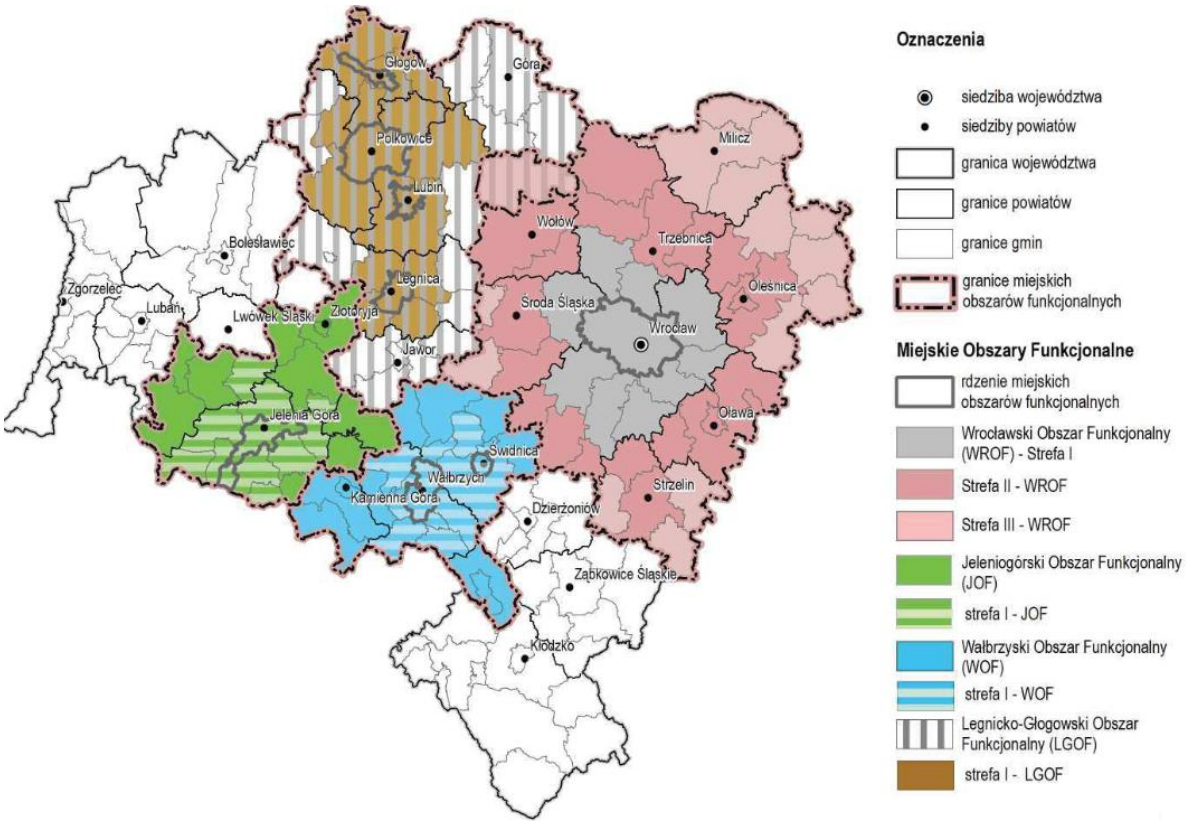

Ryc. 6 Granice miejskich obszarów funkcjonalnych
Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

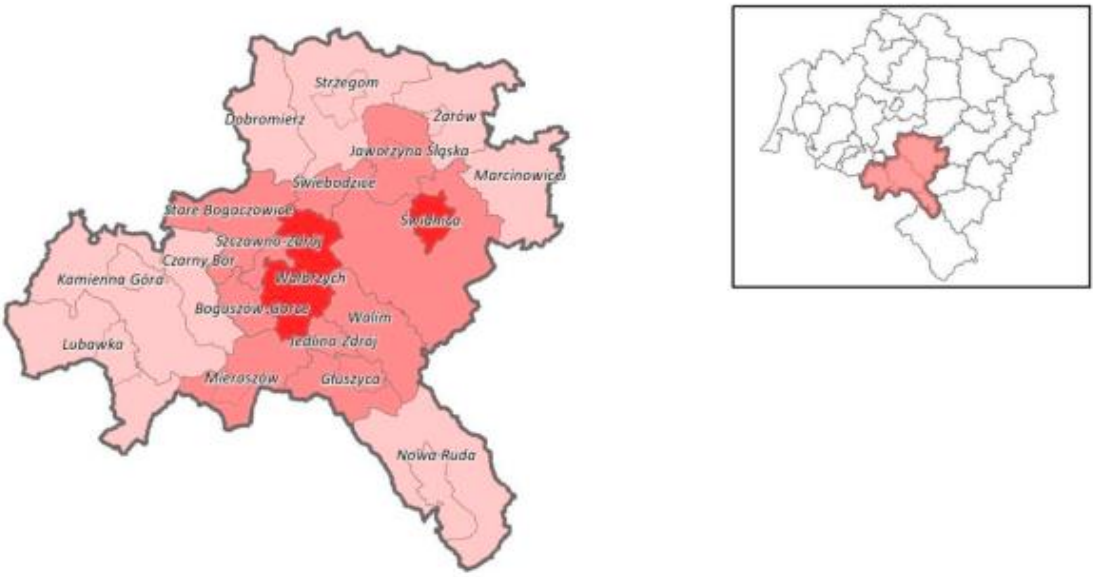

Ryc. 7. Granice Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego
Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

Ponadto Gmina Żarów położona jest w granicach:

- przygranicznego obszaru funkcjonalnego,

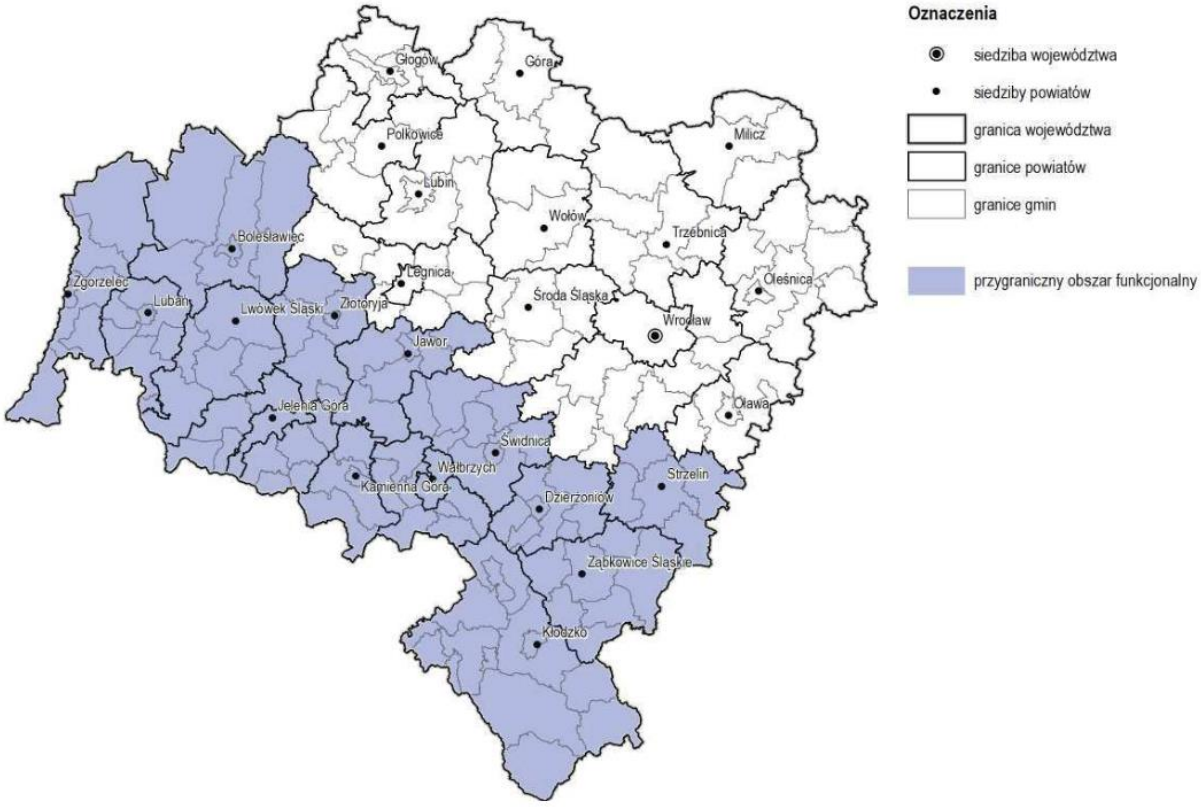

Ryc. 8. Zasięg przygranicznego obszaru funkcjonalnego
Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

- obszaru funkcjonalnego cennego przyrodniczo – ze względu na znajdujących się na terenie Gminy korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym,

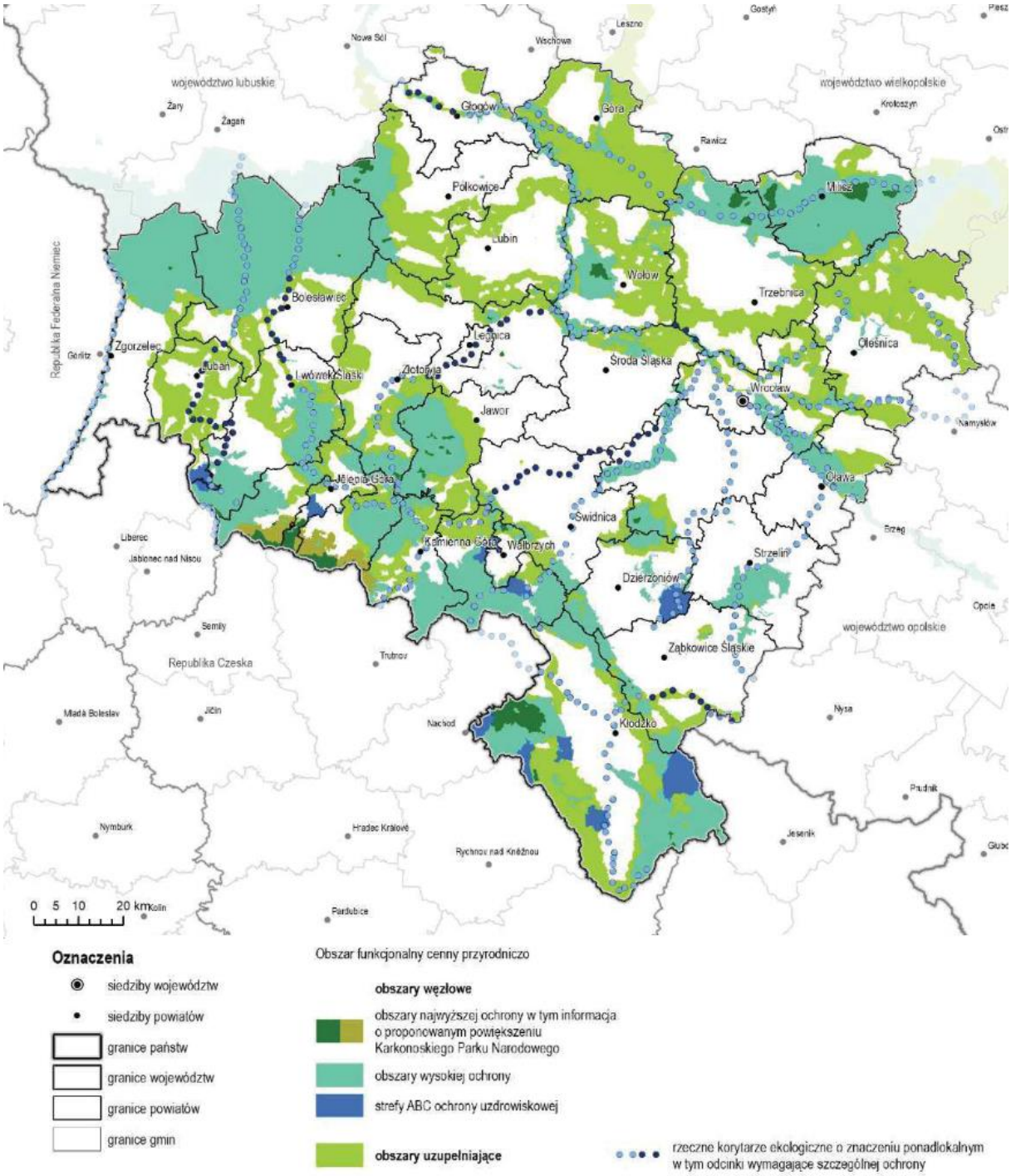

Ryc. 9. Obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo
Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

- Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego

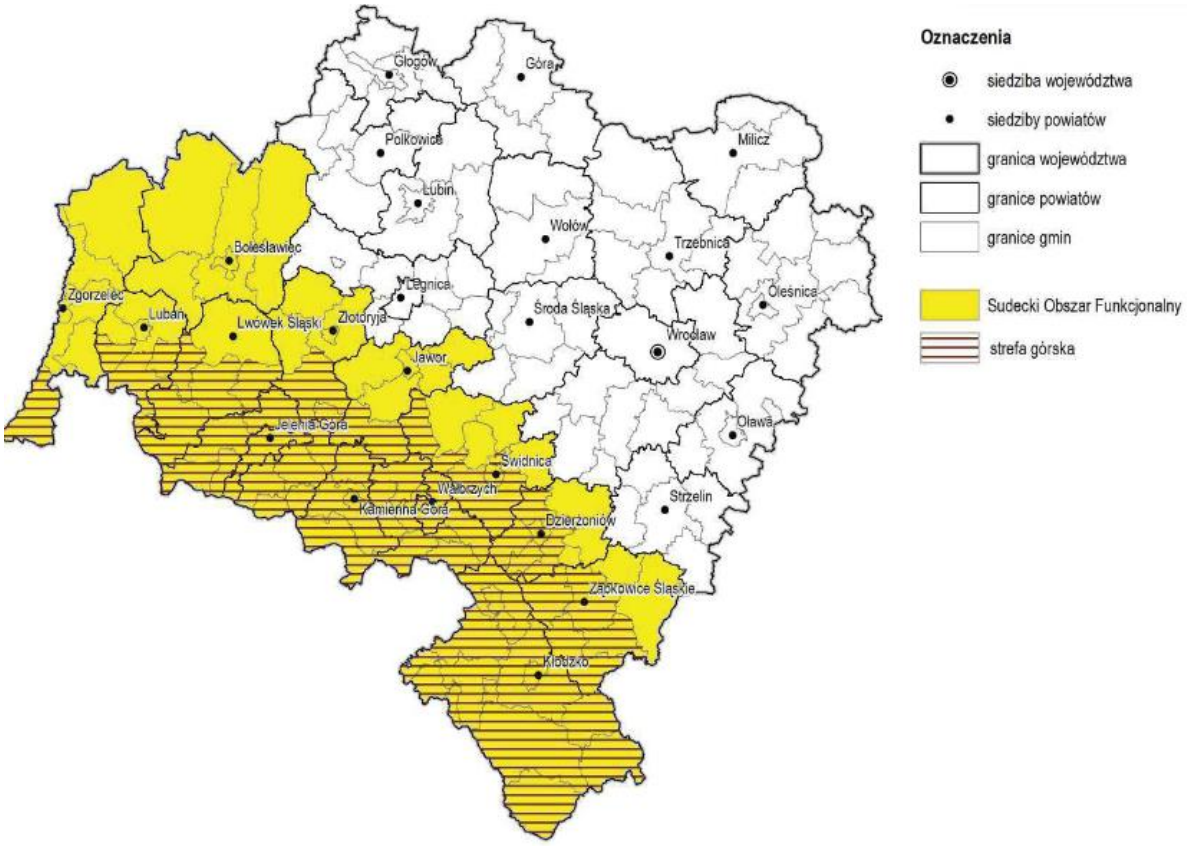

Ryc. 10. Zasięg Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego i strefy górskiej
Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

Należy również do gminy na obszarze których zlokalizowane są udokumentowane niezagospodarowane złoża kopalin o znaczeniu krajowym i regionalnym oraz obszary ochrony zbiorników wód podziemnych ze względu na znajdujące się na jej terenie udokumentowane niezagospodarowane złoża kopalin o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym.

Ponadto *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego* uwzględnia inwestycje celu publicznego ustalone w dokumentach krajowych, które obejmują swoją lokalizacją Gminę Żarów. Do inwestycji tych należą:

a) w zakresie transportu
   - Udrożnienie podstawowych ciągów wywozowych z Dolnego Śląska: prace na linii kolejowej nr 274 Wrocław – Zgorzelec na odcinku Wrocław – Jelenia Góra oraz przyległych łącznicach,
   - Modernizacja wybranych dworców przy linii kolejowej nr 274 na odcinku Wrocław – Boguszów Gorce Zachód wraz z przedłużeniem przy linii 311, wybranych dworców przy linii kolejowej nr 282 wraz z dworcem na st. Malczyce położonym przy linii 275,
   - Budowa linii kolejowych dla potrzeb Centralnego Portu Komunikacyjnego: linia kolejowa nr 267 Żarów – Bolesławice Świdnickie,

b) w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, małej retencji i bezpieczeństwa
   - Wał Strzegomki – Kruków – budowa wału przeciw powodziowego w Gminie Żarów,

c) w zakresie infrastruktury technicznej – oczyszczalnie ścieków komunalnych,

- Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie Aglomeracji Żarów poprzez budowę kanalizacji sanitarnej w miejscowości Łażany, Budowa sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Mrowiny, Sieć wodociągowa oraz kanalizacji sanitarnej w ul. Talowskiego w Żarowie, Budowa zbiorników wody o pojemności V=2000 m^3 wraz z budynkiem technicznym na Górze Krukowskiej oraz infrastrukturą techniczną na terenie WSSE w Żarowie,
- Poprawa efektywności energetycznej oczyszczalni ścieków w Żarowie,
- Inwestycje celu publicznego ustalone w dokumentach wojewódzkich,
- Opracowanie planu ochrony Parku Krajobrazowego Dolina Bystrzycy.

W *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego* zawarto również wykaz zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZZR). Na terenie Gminy Żarów funkcjonuje zakład Daicel Safety Systems Europe Sp. z o.o. (adres: ul. Strefowa 6, 58-130 Żarów), który został ujęty w tym wykazie.

Plan uwzględnia ponadto inwestycje wynikające z planów rozwoju przedsiębiorstw energetycznych. Dla Gminy Żarów zaplanowano działanie w kategorii elektroenergetyka. Instytucją odpowiedzialną za to przedsięwzięcie jest: TAURON Dystrybucja S.A., a zaplanowane działanie to „Modernizacja lub przebudowa linii 110 kV: S-212 relacji R-Świebodzice – R-Żarów".

Na terenie Gminy Żarów występują niezagospodarowane złoża kopalin o znaczeniu ogólnokrajowym. Złoża te należą do kategorii surowce skalne i inne. Są to złoża: Antoni w Kalnie oraz Żarów. Występujące tam złoża to surowce kaolinowe.

6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030 jest kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Burmistrz Miasta, Rada Miejska oraz odpowiednie komórki organizacyjne Urzędu, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.

Burmistrz Miasta	• stymulowanie i koordynacja działań • integrowanie zasobów
Rada Miejska	• wsparcie strategiczne przy realizacji i ewaluacji strategii i podejmowaniu decyzji strategicznych
komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego	• koordynacja działań • poszukiwanie nowych źródeł finansowania • monitoring, ewaluacja i przygotowanie zmian do aktualizacji • realizacja

Dodatkowo, rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji działań danego celu strategicznego. Obecnie obowiązującymi dokumentami w Gminie są:

- Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Żarów,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Żarów,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Żarów,
- Program Opieki nad Zabytkami Gminy Żarów na lata 2021-2024,
- Program Ochrony Środowiska Gminy Żarów na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku,
- Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Żarów na lata 2021-2025,
- Roczny program współpracy Gminy Żarów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żarów na lata 2021-2025,
- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Żarów na lata 2021-2023,
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Żary o statusie miejskim na lata 2021-2027,
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Żarów,

- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Żarów,
- Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Żarów na lata 2011-2020,
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Żarów na lata 2017-2032,
- Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Żarów,
- Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Żarowie Spółka z o.o. na lata 2017-2021,
- Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Żarów.

Dokumentami, które wymagać będą aktualizacji w okresie realizacji Strategii będą m.in. program ochrony środowiska, plan gospodarki niskoemisyjnej, gminny program opieki nad zabytkami, program gospodarowania zasobem mieszkaniowym, strategia rozwiązywania problemów społecznych, gminny program wspierania rodziny, program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, program rewitalizacji czy programy jednoroczne. W przypadku konieczności poprawy skoordynowania działań z zakresu planowania przestrzennego Gmina sporządzi ocenę aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z wieloletnim programem sporządzania planów miejscowych.

Wdrażając Strategię, Gmina będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia, do których należy w szczególności powiat świdnicki. W chwili przyjęcia dokumentów przez ww. podmioty, Gmina dokona analizy zgodności zapisów swojej Strategii i w razie potrzeby dokona ich aktualizacji.

Dodatkowo Gmina będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne, rozpowszechniając ideę Smart City. Narzędzia te zapewnią sprawną pracę Urzędu Miejskiego, jednostek podległych, ale również wpłyną na ochronę środowiska i możliwości pomiaru jakości życia w Gminie.

W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach Gminy.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizacją polityk, programów, strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego". Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Dodatkowo, narzędziem wspomagającym monitorowanie wdrażania Strategii będzie tabela ewaluacyjna stanowiąca Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktyczną. Na podstawie tego uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej, zawierająca informacje czy dane działanie zostało zrealizowane czy nie. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części osiągnięto założony cel operacyjny, a dalej strategiczny.

7. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Żarów na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego dla bieżącej perspektywy finansowej (wdrażanej do roku 2023), a także ogólnopolskich programów operacyjnych;
- Fundusze Europejskie dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2021-2027;
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027;
- programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Fundusz Inwestycji Lokalnych oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programu jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Dolnośląskiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizacją Strategii Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2027. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu Miejskiego w Żarowie oraz jednostek organizacyjnych Gminy Żarów.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem świdnickim oraz województwem dolnośląskim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczane będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczane będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Zgodnie z uchwałą nr XXXIII/259/2021 Rady Miejskiej w Żarowie z dnia 2 września 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Żarów, potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów), w latach 2022-2030 wyniesie około 84,5 mln zł.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Żarów

Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Żarów

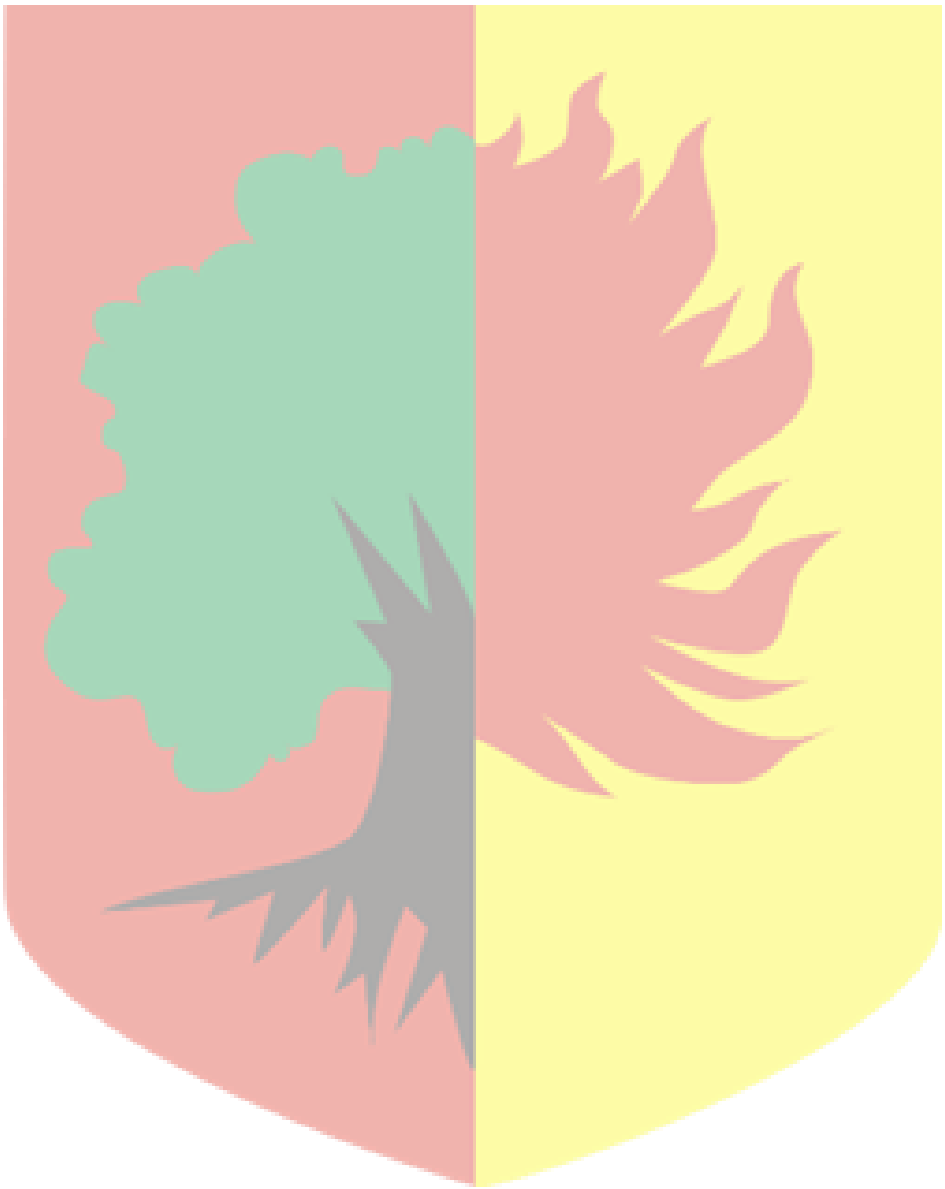

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY 55

1.1. Informacje ogólne 55

1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne 56

1.3. Walory przyrodnicze i turystyczne 59

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY 62

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy 62

2.2. Infrastruktura i środowisko 66

Infrastruktura drogowa 66

Urządzenia sieciowe 67

Gospodarka odpadami 70

Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska 71

2.3. Stan finansów samorządowych 72

Wykonanie budżetu 72

Struktura dochodów i wydatków 73

Potencjał inwestycyjny 76

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY 77

3.1. Demografia 77

3.2. Kapitał społeczny 79

Przedszkola 79

Szkoły 81

Kultura i sport 85

Bezpieczeństwo publiczne 87

Otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne Gminy 87

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna 89

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

1.1. Informacje ogólne

Gmina Żarów jest gminą miejsko-wiejską położoną w województwie dolnośląskim, w północno-wschodniej części powiatu świdnickiego. Całkowita powierzchnia Gminy wynosi ok. 87,98 km², z czego powierzchnia użytków rolnych stanowi 68,8%, zaś powierzchnia leśna 11,3%. Sąsiaduje ona z gminami:

- Świdnica (powiat świdnicki),
- Jaworzyna Śląska (powiat świdnicki),
- Marcinowice (powiat świdnicki),
- Mietków (powiat wrocławski)
- Udanin (powiat średzki),
- Kostomłoty (powiat średzki),
- Strzegom (powiat świdnicki).

Ryc. 11. Położenie Gminy Żarów na tle gmin sąsiadujących
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

W skład Gminy wchodzą następujące miejscowości: Bożanów, Buków, Imbramowice, Gołaszyce, Kalno, Kalno-Wostówka, Kruków, Łażany, Marcinowiczki, Mielęcin, Mikoszowa, Mrowiny, Pożarzysko, Przyłęgów, Pyszczyn, Siedlimowice, Tarnawa, Wierzbna, Zastruże oraz Żarów.

Gmina Żarów posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg, zapewniającą możliwość dojazdu do wszystkich sołectw. Układ komunikacyjny tworzą droga krajowa nr 5 relacji Lubawka – Grudziądz (w części przebiegiem pokrywająca się z autostradą A4) oraz drogi powiatowe, w tym obwodnica Żarowa łącząca miasto Świdnica z drogą krajową nr 5 oraz drogi gminne.

Gmina Żarów charakteryzuje dobre położenie komunikacyjne. Gmina jest oddalona około 11 km od Świdnicy (ok. 20 min jazdy samochodem), 35 km od Wałbrzycha (ok. 40 min), 50 km od Wrocławia (ok. 1 h), 50 km od Legnicy (ok. 45 min) oraz 70 km od Jeleniej Góry (ok. 1 h 20 min).

Ryc. 12. Dostępność komunikacyjna miasta Żarów względem dużych ośrodków miejskich województwa dolnośląskiego
Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Żarów

Udogodnieniem związanym z transportem na terenie Gminy Żarów jest kolej. W miejscowości Żarów znajduje się dworzec kolejowy oraz stacja kolejowa we wsi Imbramowice. Połączenia odbywają się na linii kolejowej relacji Wrocław-Jelenia Góra. Kolej, mimo, iż stanowi niezwykłe ułatwienie przemieszczania się, to jest również barierą architektoniczną, w związku z tym, iż przebiega przez środek miasta Żarów, dzieląc je na dwie części. Sprawia to, iż w godzinach szczytu, gdy ruch jest najbardziej natężony miasto korkuje się, a swobodny przejazd zostaje utrudniony.

Na terenie Gminy Żarów nie jest organizowany publiczny transport zbiorowy, choć dostrzega się taką potrzebę. Mieszkańcy skorzystać mogą jednak z usług oferowanych przez przewoźników prywatnych, takich jak: Usługi Transportowe Stanisław Ptak, Matbus Mateusz Rzeszut, Mariusz Pilarski – Przewóz Osób, Łukasz Księżnik – Przewóz Osób, Usługi Transportowe Aleksandra Pilarska.

1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, przyjętego uchwałą nr XIX/482/20 z dnia 16 czerwca 2020 r. Sejmiku Województwa Dolnośląskiego, zostały wyróżnione następujące obszary funkcjonalne:

1. Miejskie obszary funkcjonalne:
    a. ośrodka wojewódzkiego:
        - Wrocławski Obszar Funkcjonalny,
    b. ośrodków regionalnych:
        - Legnicko-Głogowski Obszar Funkcjonalny,
        - Wałbrzyski Obszar Funkcjonalny,

- Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny,

2. Obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej:
    a. obszary górskie:
        - Sudecki Obszar Funkcjonalny,
3. Obszary wymagające rozwoju nowych funkcji przy użyciu instrumentów właściwych polityce regionalnej:
    a. przygraniczne:
        - Przygraniczny obszar funkcjonalny,
4. Obszary kształtowania potencjału rozwojowego:
    a. cenne przyrodniczo:
        - Obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo.

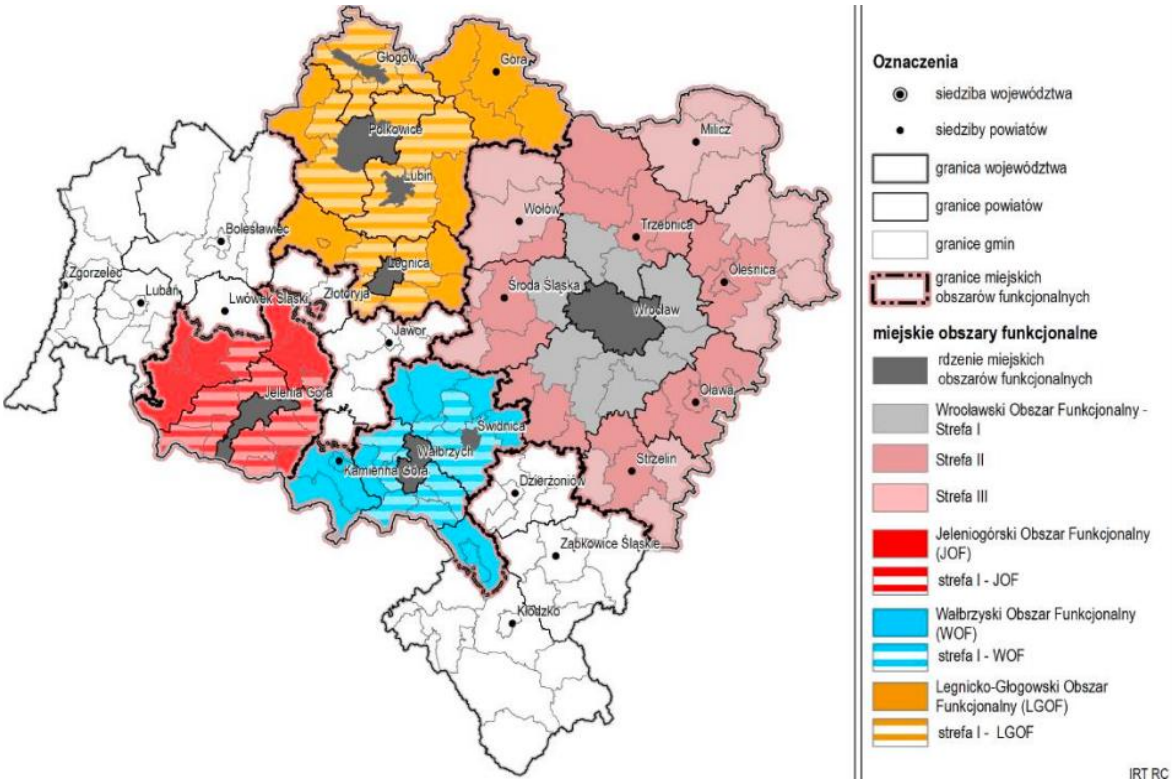

Ryc. 13. Granice miejskich obszarów funkcjonalnych w województwie dolnośląskim
Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego

Gmina Żarów należy do Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego, który posiada dwa rdzenie: Wałbrzych i Świdnicę. Są one zlokalizowane w niewielkiej odległości od siebie, dodatkowo gmina wiejska Świdnica graniczy bezpośrednio z Wałbrzychem.

Wałbrzyski Obszar Funkcjonalny obejmuje 22 gmin, w tym: m. Boguszów-Gorce, Czarny Bór, Dobromierz, Głuszyca, m. Jedlina-Zdrój, Jaworzyna Śląska, m. Kamienna Góra, Kamienna Góra, Lubawka, Marcinowice, Mieroszów, m. Nowa Ruda, Nowa Ruda, Stare Bogaczowice, Strzegom, m. Szczawno-Zdrój, m. Świdnica, Świdnica, m. Świebodzice, Walim, m. Wałbrzych i Żarów, zlokalizowane w południowej części województwa dolnośląskiego, które należą do czterech powiatów (wałbrzyskiego, kamiennogórskiego, świdnickiego oraz kłodzkiego).

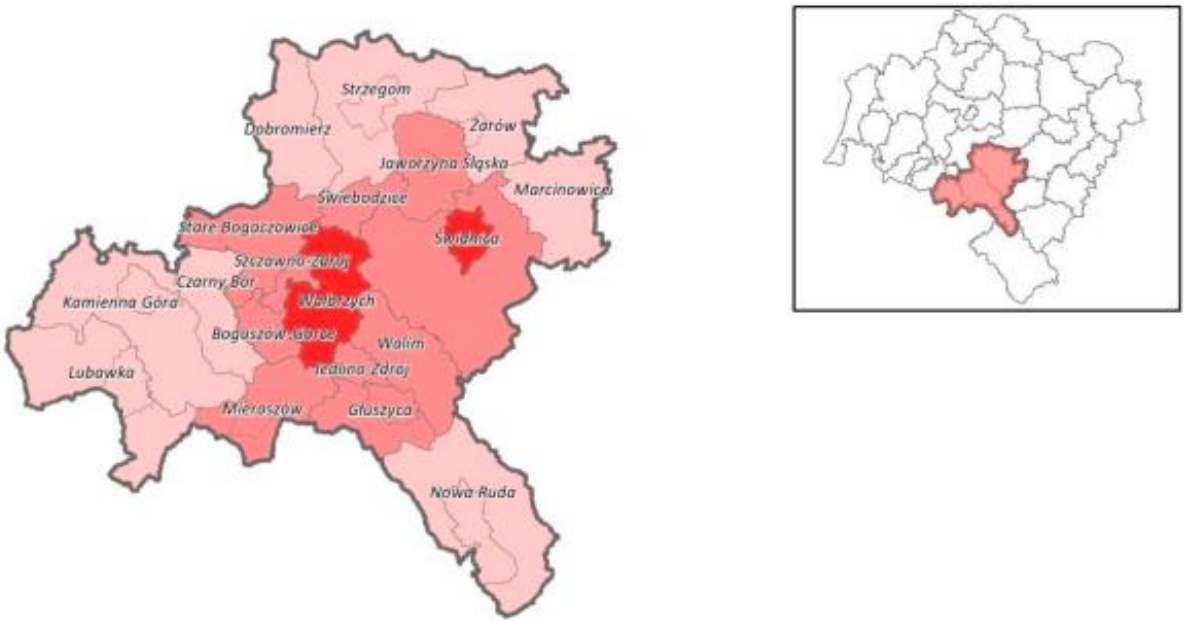

Ryc. 14. Granice Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego
Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

Nadrzędnym dokumentem planistycznym Gminy jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Obowiązujące Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Żarów zostało przyjęte uchwałą nr XXIV/183/2020 Rady Miejskiej w Żarowie z dnia 19 listopada 2020 roku.

Gminę Żarów podzielono na trzy strefy funkcjonalno-przestrzenne:

- I rzędu miejską – stanowiącą miasto Żarów;
- II rzędu – stanowiącą sołectwa ościenne z Żarowem tj. Łażany, Mrowiny, Kalno, Bożanów;
- III rzędu – pozostałe obręby.

Priorytetem dla Strefy I rzędu jest uczynienie Żarowa miastem uporządkowanym, zwartym, stanowiącym centrum usługowo-przemysłowe w Gminie. Realizacja tego priorytetu wymagała wyodrębnienia w mieście jednostek funkcjonalno-przestrzennych (od 1 do 8) stanowiących zwarte całości urbanistyczne o dużym stopniu samowystarczalności. Wiele z nich ma charakter wielofunkcyjny, ale wszystkie wydają się być wewnętrznie zintegrowane przez sieć ulic, ciągów pieszych, a także tam, gdzie jest potrzebny – wspólny ośrodek usługowy. Natomiast Strefa II rzędu to powiązana przestrzennie i funkcjonalnie przestrzeń, dynamicznie rozwijająca się. Dla każdej ze stref zawarto indywidualne ustalenia oraz postulaty dotyczących funkcji oraz zagospodarowania terenu.

Aktami prawa miejscowego regulującymi planowanie przestrzenne w gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze Gminy Żarów obowiązują ustalenia 94 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które pokrywają 100% powierzchni Gminy. Tym samym planowanie przestrzenne w Gminie nie jest oparte na wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy. Umożliwia to prowadzenie racjonalnej polityki przestrzennej oraz ogranicza możliwość przypadkowych i rozproszonych lokalizacji inwestycji.

Uchwałą Nr XXIII/179/2016 Rady Miejskiej w Żarowie z dnia 23 czerwca 2016 roku przyjęty został „Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Żarów na lata 2011-2020”, który został zaktualizowany Uchwałą nr XXXIV/262/2017 Rady Miejskiej w Żarowie z dnia 16 marca 2017 roku. Obszar zdegradowany obejmuje następujące ulice: 1 Maja, Armii Krajowej, Dworcową, Krasińskiego, Kopernika, Kwiatową, Mickiewicza, Ogrodową, Piastowską, Plac Wolności, Puszkina, Sikorskiego, Słowackiego, Sportową, Szkolną, Wojska Polskiego, Wyspiańskiego oraz Zamkową.

Celami szczegółowymi Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Żarów są m.in.:

- Przeciwdziałanie degradacji społecznej ludności zamieszkującej obszar wsparcia;
- Zwiększenie atrakcyjności turystycznej poprzez zachowanie walorów historycznych (w tym głównie urbanistycznych i architektonicznych), co może prowadzić do ożywienia gospodarczego w zakresie wzrostu obrotów lokalnych przedsiębiorstw;
- Poprawa estetyki i wizerunku miasta, dzięki porządkowaniu tkanki urbanistycznej w harmonii z otoczeniem i dziedzictwem zabytkowej architektury;
- Poprawa atrakcyjności przestrzennej Żarowa w regionie i kraju;
- Podniesienie atrakcyjności gospodarczej obszaru wsparcia;
- Poprawa warunków mieszkaniowych w Żarowie poprzez podwyższenie wartości zasobów mieszkaniowych oraz podniesienie poziomu wydajności energetycznej budynków.

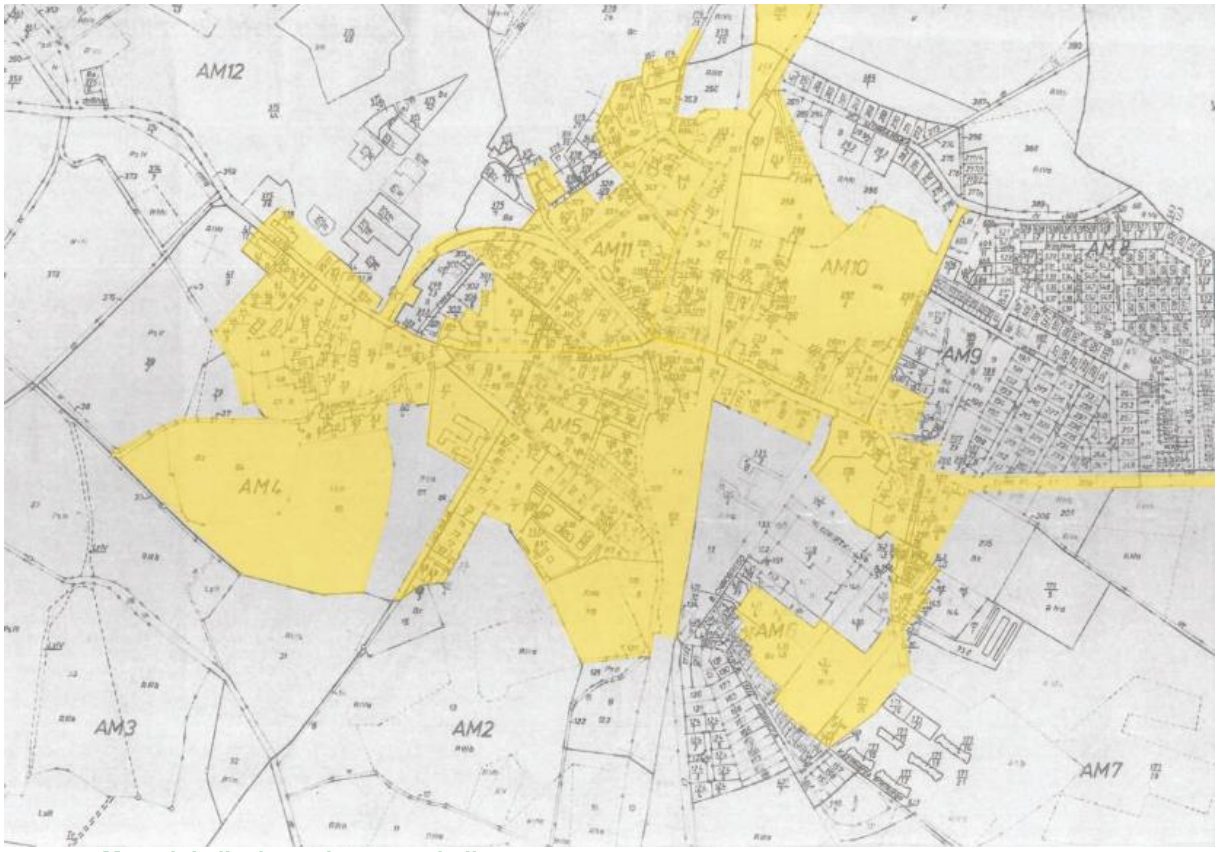

Ryc. 15. Mapa lokalizująca obszar rewitalizowany
Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Żarów na lata 2011 – 2020 (aktualizacja).

1.3. Walory przyrodnicze i turystyczne

Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną Polski J. Kondrackiego Gmina usytuowana jest głównie w mezoregionach Wzgórza Świdnickie i Równina Świdnicka, które są położone w makroregionie Przedgórze Sudeckie, w podprowincji Sudety z Przedgórzem Sudeckim, w prowincji Masyw Czeski. Większość Gminy leży na Wzgórzach Imbramowickich.

Obszar Gminy położony jest w dorzeczu Odry, w regionie wodnym Środkowej Odry, w zlewni Bystrzycy. Główne cieki przepływające przez teren Gminy to Strzegomka (dopływ Bystrzycy) i Tarnawka (dopływ Strzegomki, najdłuższa rzeka w Gminie) oraz Bystrzyca (biegnąca na krótkim odcinku wzdłuż południowej granicy Gminy). Na terenie Gminy występują również niewielkie zbiorniki wodne. Największy z nich to zalew „Andrzej", który występuje we wschodniej części Gminy Żarów. Jest to dawne wyrobisko po eksploatacji kopalin, które obecnie zalane jest wodą. Występują też niewielkie stawy w Siedlimowicach, Imbramowicach i Mrowinach (przy pałacu), a także nieliczne zbiorniki wodne pozostałe po eksploatacji kruszyw mineralnych w XIX i XX w. Gmina Żarów bogata jest w surowce mineralne co stanowi podstawę

przemysłu wydobywczego i przetwórstwa tych kopalin. Miejsca występowania dóbr naturalnych, koncentrują się w okolicach Bożanowa, Kalna, Wierzbnej, Gołaszyc, Mrowin, Pożarzyska. Występują tu cztery główne grupy surowcowe: węgiel brunatny, kamień budowlany, surowce kaolinowe, kruszywo naturalne. Surowce te, od lat 40-tych XIX w., warunkowały rozwój określonych gałęzi produkcji przemysłowej w dominiach, gdzie uruchamiano cegielnie, browary, gorzelnie.

Na terenie Gminy znajdują się liczne złoża surowców mineralnych, które przyczyniły się do rozkwitu Miasta Żarów i zwiększyły jego role w produkcji przetwórczej i przemysłowej. Są to:

- największe w Polsce złoża kaolinu – pola „Antoni", „Żarów II", „Andrzej",
- surowce ogniotrwałe i ceramiczne,
- gliny ogniotrwałe (iły i kwarc) – rejon Siedlimowic i Pożarzyska,
- węgiel brunatny – rejon Krukowa i Zastruża,
- kamień budowlany i drogowy – okolice Łażan, Siedlimowic, Gołaszyc i Góry Pyszczyńskiej,
- kruszywa naturalne (piaski i żwiry) w dolinie rzeki Strzegomki.

Na terenie Gminy Żarów nie występują obszarowe formy ochrony przyrody. Bezpośrednio do granic Gminy od strony wschodniej przylega natomiast Park Krajobrazowy Dolina Bystrzycy oraz Obszar Specjalnej Ochrony (obszar Natura 2000) „Zbiornik Mietkowski". Park Krajobrazowy „Dolina Bystrzycy" jest styczny do fragmentu wschodniej części granicy Gminy Żarów, a miejscowości Gołaszyce i Siedlimowice znajdują się częściowo w granicach Parku Krajobrazowego.

W granicach Gminy ustanowiono 45 pomników przyrody. Pomniki przyrody nie występują jako samotne obiekty w przestrzeni, są częścią parków, alei lub lasów.

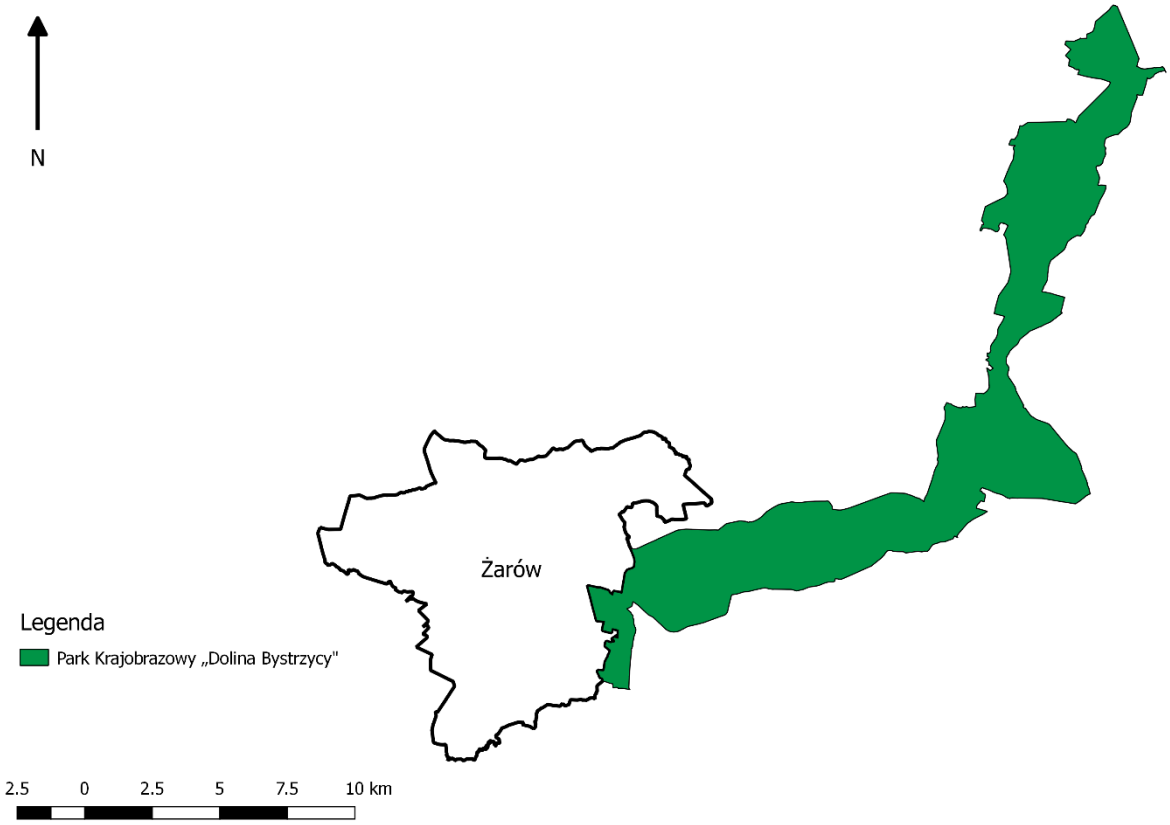

Ryc. 16. Park Krajobrazowy „Dolina Bystrzycy"
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Na terenie Gminy występuje wiele przykładów zieleni objętej ochroną na mocy przepisów o ochronie zabytków, są to parki (głównie pozostałości lub części założeń pałacowo – parkowych), zieleń i zadrzewienie cmentarzy oraz samodzielnie występujące zabytkowe aleje drzew. Są to miejscowości:

- Gołaszyce – cmentarz ewangelicki;
- Łażany – park przypałacowy, cmentarz przykościelny, cmentarz ewangelicki;
- Mikoszowa – cmentarz poewangelicki;
- Mrowiny – park pałacowy*, cmentarz poewangelicki;
- Pożarzysko – cmentarz przykościelny, cmentarz parafialny (d. ewangelicki);
- Przyłęgów – cmentarz ewangelicki;
- Pyszczyn – park i ogród dworski*;
- Siedlimowice – park pałacowy*, cmentarz ewangelicki, aleja lipowo-dębowa na odcinku młyn wodny – las*;
- Wierzbna – park*, cmentarz przykościelny;
- Zastruże – park pałacowy*;
- Żarów – park miejski* (ul. Zamkowa), cmentarz komunalny (Armii Krajowej), cmentarz ewangelicki (1-go Maja), cmentarz żołnierzy Armii Czerwonej, aleja dębowa przy drodze obiegającej stadion*.

* Obiekt znajduje się w Rejestrze Zabytków.

Na terenie Gminy Żarów znajduje się 31 zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, w tym 2 stanowiska archeologiczne.

Oprócz licznych obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków oraz Rejestru Zabytków w Gminie Żarów występuje też wiele obszarów i stanowisk archeologicznych.

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

O poziomie przedsiębiorczości danej jednostki samorządu terytorialnego świadczy między innymi liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na jej terenie. W tabeli poniżej przedstawiono kształtowanie się liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na obszarze powiatu świdnickiego w latach 2016-2020. Na terenie powiatu największą zmianę obserwuje się dla Gminy Świdnica, gdzie liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 277. Przedsiębiorstwa zarejestrowane w Gminie Żarów w roku 2020 stanowiły 6,5% (1 262 podmiotów) wśród wszystkich przedsiębiorstw prowadzących swoją działalność w powiecie świdnickim. Udział ten ulokował Gminę na czwartym miejscu wśród gmin powiatu. Na pierwszym miejscu znalazło się Miasto Świdnica, w którym zarejestrowanych na koniec 2020 roku było 8 593 podmiotów (44,1%), na miejscu drugim uplasowała się Gmina Strzegom z 3 089 podmiotami (15,8%), a na trzecim Miasto Świebodzice z 2 688 (13,8%).

Tab. 1. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie świdnickim w latach 2016-2020

JST	2016		2020		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2016-2020
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
powiat świdnicki	18 381	100,0%	19 491	100,0%	1 110
Żarów	1 110	6,0%	1 262	6,5%	152
Jaworzyna Śląska	809	4,4%	931	4,8%	122
Strzegom	2 962	16,1%	3 089	15,8%	127
Dobromierz	413	2,2%	436	2,2%	23
Marcinowice	583	3,2%	649	3,3%	66
Świdnica	1 566	8,5%	1 843	9,5%	277
Świdnica (miasto)	8 405	45,7%	8 593	44,1%	188
Świebodzice (miasto)	2 533	13,8%	2 688	13,8%	155

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy Żarów, największa część podmiotów działa w handlu hurtowym i detalicznym (239 podmiotów), budownictwie (209) oraz działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości (193). Najmniej podmiotów gospodarczych zajmuje się wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (2) oraz górnictwem i wydobywaniem (1).

Na terenie Gminy Żarów nie działają organizacje i zespoły eksterytorialne.

Tab. 2. Podmioty działające na terenie Gminy Żarów w 2020 r. według sekcji PKD

SEKCJE PKD 2007	Liczba podmiotów
SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	**239**
SEKCJA F Budownictwo	**209**
SEKCJA L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	**193**
SEKCJA C Przetwórstwo przemysłowe	**130**
SEKCJE S I T	**107**

Pozostała działalność usługowa	
SEKCJA M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	**79**
SEKCJA H Transport i gospodarka magazynowa	**51**
SEKCJA Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	**47**
SEKCJA N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	**36**
SEKCJA P Edukacja	**30**
SEKCJA R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	**28**
SEKCJA K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	**24**
SEKCJA I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	**23**
SEKCJA J Informacja i komunikacja	**22**
SEKCJA A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	**18**
SEKCJA E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	**10**
SEKCJA O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	**9**
SEKCJA D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	**2**
SEKCJA B Górnictwo i wydobywanie	**1**
SEKCJA U Organizacje i zespoły eksterytorialne	**0**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na poniższym wykresie przedstawiono porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON działających na terenie Gminy Żarów. Analiza dotyczy zmian na przestrzeni lat 2016-2020. Liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw od roku 2017 corocznie przewyższała liczbę podmiotów wyrejestrowanych. Dodatkowo zauważyć można tendencję spadkową dla jednostek wyrejestrowywanych, co jest zjawiskiem pozytywnym i świadczy o sprzyjających warunkach do rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia nowych działalności gospodarczych.

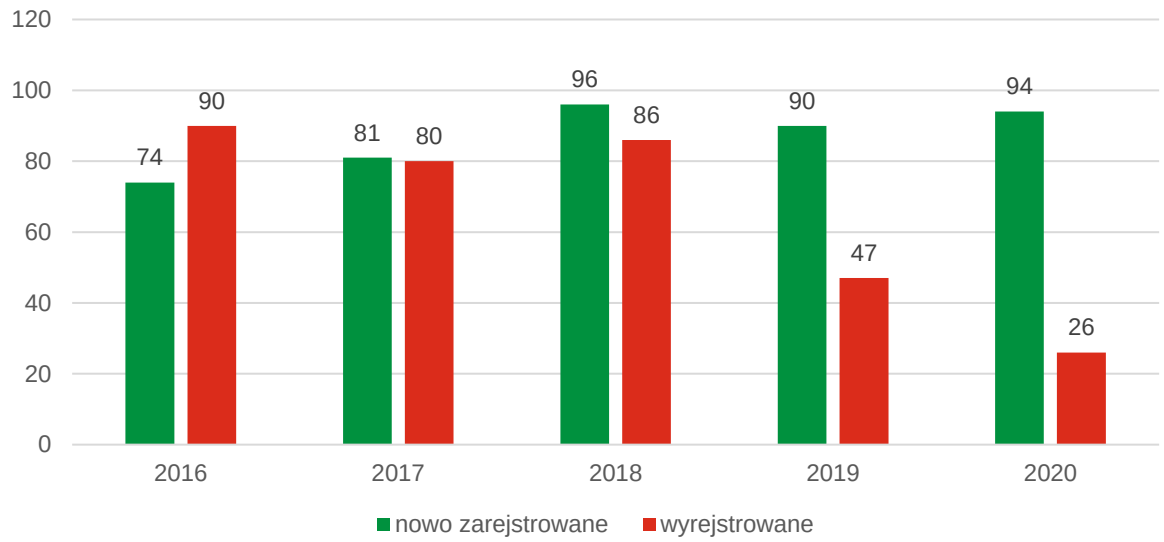

Ryc. 17. Porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2016-2020 działających na terenie Gminy Żarów
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Uszczegółowieniem informacji o poziomie rozwoju przedsiębiorczości jest analiza liczby zarejestrowanych podmiotów w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców Gminy. W analizowanym okresie na tle powiatu i województwa, wskaźnik ten był na niskim poziomie, choć stopniowo wzrastał. W 2020 roku wynosił on 102 podmiotów na 1 tys. mieszkańców i był on o 23 niższy od średniej dla powiatu świdnickiego oraz o 35 niższy od średniej dla województwa dolnośląskiego.

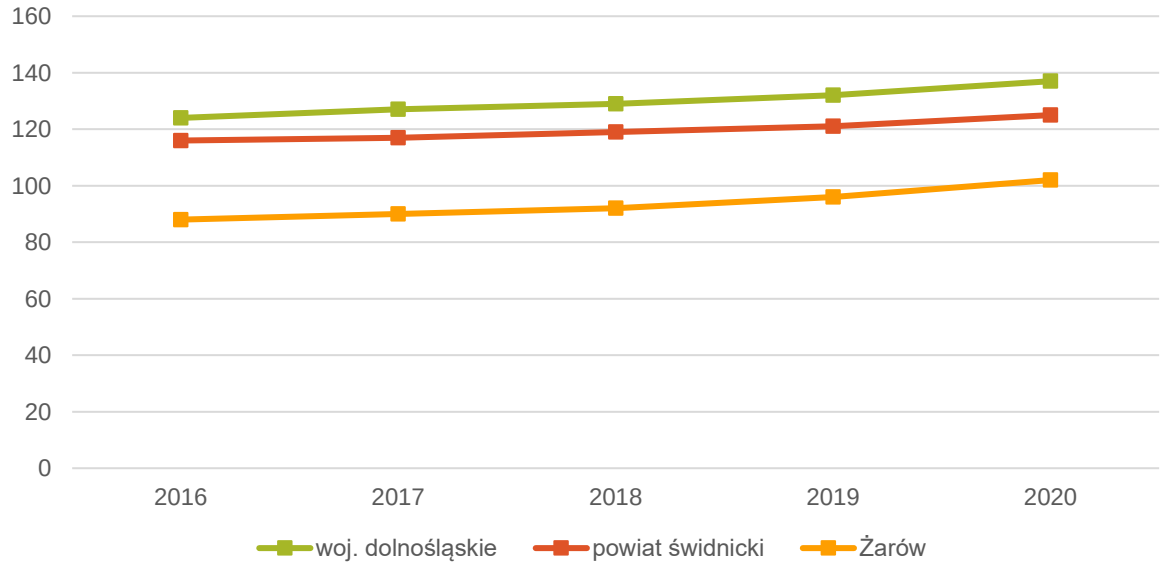

Ryc. 18. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Żarów na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie Gminy Żarów zlokalizowana jest podstrefa Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Invest-Park". Wałbrzyska strefa obejmuje 3 500 ha terenu w 51 lokalizacjach i jest największą z 14 specjalnych stref ekonomicznych w Polsce. Prowadzi w niej działalność 190 przedsiębiorców. Łączne nakłady w strefie sięgnęły 22 mld złotych, a zatrudnienie znalazło blisko 45 tys. osób. Na terenie Gminy od 2001 roku działa żarowska podstrefa Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Invest Park". Zajmuje ona już łącznie ok. 121 ha powierzchni, a teren podstrefy jest w całości terenem zagospodarowanym, m.in. dzięki dogodnemu dostępowi do dróg krajowych i autostrad jak również do sieci kolejowej.

Żarowską podstrefę WSSE Invest-Park uzupełniają tereny inwestycyjne Miejskiej Strefy Inwestycyjnej. Na tym terenie działa obecnie ponad 30 zakładów przemysłowych:

- Thermaflex Izolacji Sp. z o.o.,
- AKS Precision Ball Polska Sp. z o.o.,
- Yagi Factory Poland Sp. z o.o.,
- Bridgestone Diversified Products Poland Sp. z o.o.,
- Franc-Textil Sp. z o.o.,
- DSSE Daicel Safety Systems Europe Sp. z o.o.,
- Colorobbia Polska Sp. z o.o.,
- Electrolux Poland Sp z o.o.,
- T&P Polska Sp. z o.o.,
- Steel.s Poland Sp z o.o.,
- ILP sp. z o.o.,
- Nova Sp. z o.o.,
- KCP Sp. z o.o.,
- Dong-Sung.

Ponadto można wymienić następujące firmy znajdujące się na terenie Gminy:

- Polska Ceramika Ogniotrwała „Żarów" S.A.,
- sklepy znanych sieci handlowych tj. Dino, Netto, Polomarket, Biedronka, Pepco, Rossmann, Mediaexpert.

Rozwój gospodarczy jednostki wiążę się również z rynkiem pracy. Możliwość stabilnego zatrudnienia oraz posiadania satysfakcjonującej pracy ma bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców. Na rycinie poniżej przedstawiono kształtowanie się udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zamieszkujących Gminę Żarów. Dane te zestawiono ze średnimi dla powiatu i województwa w latach 2016-2020. Można na nim zaobserwować, że do 2019 roku zauważalny był trend malejący w Gminie Żarów w zakresie liczby bezrobotnych zarejestrowanych (z poziomu 3,4% w roku 2016, do poziomu 2,2% w roku 2019). Jednak od roku 2019 nastąpiło odwrócenie spadkowego trendu i liczba osób pozostających bez stałego miejsca zatrudnienia zaczęła ponownie rosnąć do poziomu 3,1% w roku 2020. Jednocześnie podobną tendencję w kształtowaniu się poziomu bezrobocia można było zauważyć w całym powiecie świdnickim oraz województwie dolnośląskim. Wśród głównych powodów wzrostu stopy bezrobocia można wskazać epidemię COVID-19 i związane z nią ograniczenia m.in. zamrożenie gospodarki.

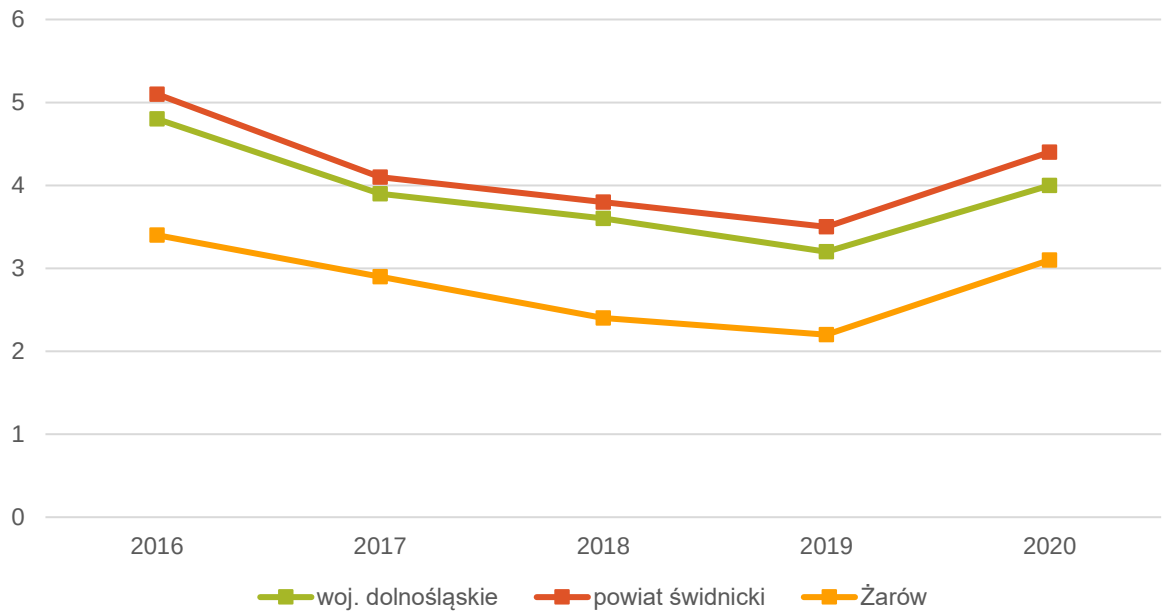

Ryc. 19. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Żarów na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Duże zakłady pracy, oferujące zatrudnienie dla wielu pracowników oraz łatwość uzyskania w nich zatrudnienia mogą stanowić konkurencję dla lokalnych przedsiębiorców poszukujących pracowników. Zakłady takie znajdują się zazwyczaj w większych miastach czy gminach nastawionych na rozwój przemysłu. Dla Gminy Żarów ośrodkami konkurencyjnymi pod względem rynku pracy jest Świdnica.

2.2. Infrastruktura i środowisko

Infrastruktura drogowa

Sieć dróg na terenie Gminy tworzą drogi gminne, powiatowe oraz droga krajowa nr 5. Droga krajowa relacji Lubawka – Grudziądz przebiega przez teren Gminy na długości około 2 km. W sieć dróg powiatowych na terenie Gminy wpisują się drogi nr 2879D, 2880D, 2881D, 2886D, 2892D, 2893D, 2896D, 2931D, 2934D, 2937D, 2942D oraz 3396D. Całkowita długość dróg gminnych wynosi 134,4 km, z czego 71 km to drogi nieutwardzone. Raz do roku przeprowadzany jest przegląd stanu dróg w Gminie.

Sieć dróg jest rozmieszczona w sposób umożliwiający swobodne przemieszczanie się pomiędzy miejscowościami na terenie Gminy, lecz charakteryzują się one zróżnicowanym standardem i stanem technicznym, często wymagającym remontu lub rozbudowy.

Infrastruktura piesza jest na terenie Żarowa w dobrym stanie, aktualnie sukcesywnie budowana i remontowana. Teren wiejski Gminy mimo istniejących chodników wymaga jeszcze budowy nowych elementów infrastruktury pieszej. Obecnie Gmina Żarów nie posiada dobrze rozwiniętej infrastruktury rowerowej. Długość ścieżek rowerowych na terenie Gminy wynosi 8,35 km.

Przez teren Gminy przebiega rowerowy szlak K3 „Szlak Drogi Węglowej”. Szlak oznaczony jest kolorem czarnym. Jest to niezbyt skomplikowana trasa turystyczna idealna dla miłośników natury, zabytków i pięknych widoków. W przeważającej części biegnie po płaskich terenach Przedgórza Sudeckiego, jedynie początkowy górski fragment biegnący od Wałbrzycha do Świebodzic wymaga nieco umiejętności i sprawności oraz lepszego sprzętu.

Urządzenia sieciowe

Na terenie Gminy Żarów, zadania wynikające z zaopatrzenia i dystrybucji wody, realizuje Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Żarowie przy ul. Słowiańskiej 16. Ponadto w Gminie działa Przedsiębiorstwo Wodno-Kanalizacyjne w Żarowie, które zajmuje się oczyszczaniem ścieków w oczyszczalni mechaniczno-biologicznej. Przedsiębiorstwo posiada pozwolenie wodnoprawne na odprowadzanie ścieków do rzeki Strzegomki w ilości Q_{max} = 8 000 m^3/dzień, $Q_{śr}$ = 4 000 m^3/dzień, a przepustowość oczyszczalni (projektowa) to 13 000 m^3. Mieszkańcy, którzy nie mają możliwości podłączania do sieci kanalizacyjnej mogą liczyć na wsparcie w postaci dofinansowania do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków lub gromadzą ścieki w zbiornikach bezodpływowych. W Gminie jest prowadzona inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

Aglomeracja Żarów wyznaczona została na podstawie uchwały nr XXV/193/2020 Rady Miejskiej w Żarowie z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Żarów. W skład aglomeracji wchodzi: Gmina Żarów z miejscowościami: Żarów, Łażany, Bożanów, Wierzbna, Mrowiny, Kalno, Przyłęgów, Mikoszowa oraz Gmina Jaworzyna Śląska z miejscowościami: Jaworzyna Śląska, Pastuchów, Piotrowice Świdnickie, Czechy.

Równoważna liczba mieszkańców dla aglomeracji wynosiła 18 760, w tym:

- 15 616 mieszkańców aglomeracji korzystających z istniejącej sieci kanalizacyjnej,
- 1 386 Równoważna Liczba Mieszkańców wynikająca z dobowego ładunku ścieków odprowadzanych przez zakłady przemysłowe i usługowe korzystające z istniejącej sieci kanalizacyjnej (dane za 2019 r.),
- 78 mieszkańców korzystających z indywidualnych systemów oczyszczania ścieków,
- 86 mieszkańców czasowo przebywających korzystających z sieci kanalizacyjnej,
- 1 647 mieszkańców korzystających z indywidualnych systemów oczyszczania taborem asenizacyjnym (zbiorniki bezodpływowe),
- 25 mieszkańców korzystających z indywidualnych systemów oczyszczania ścieków – oczyszczalnie przydomowe.

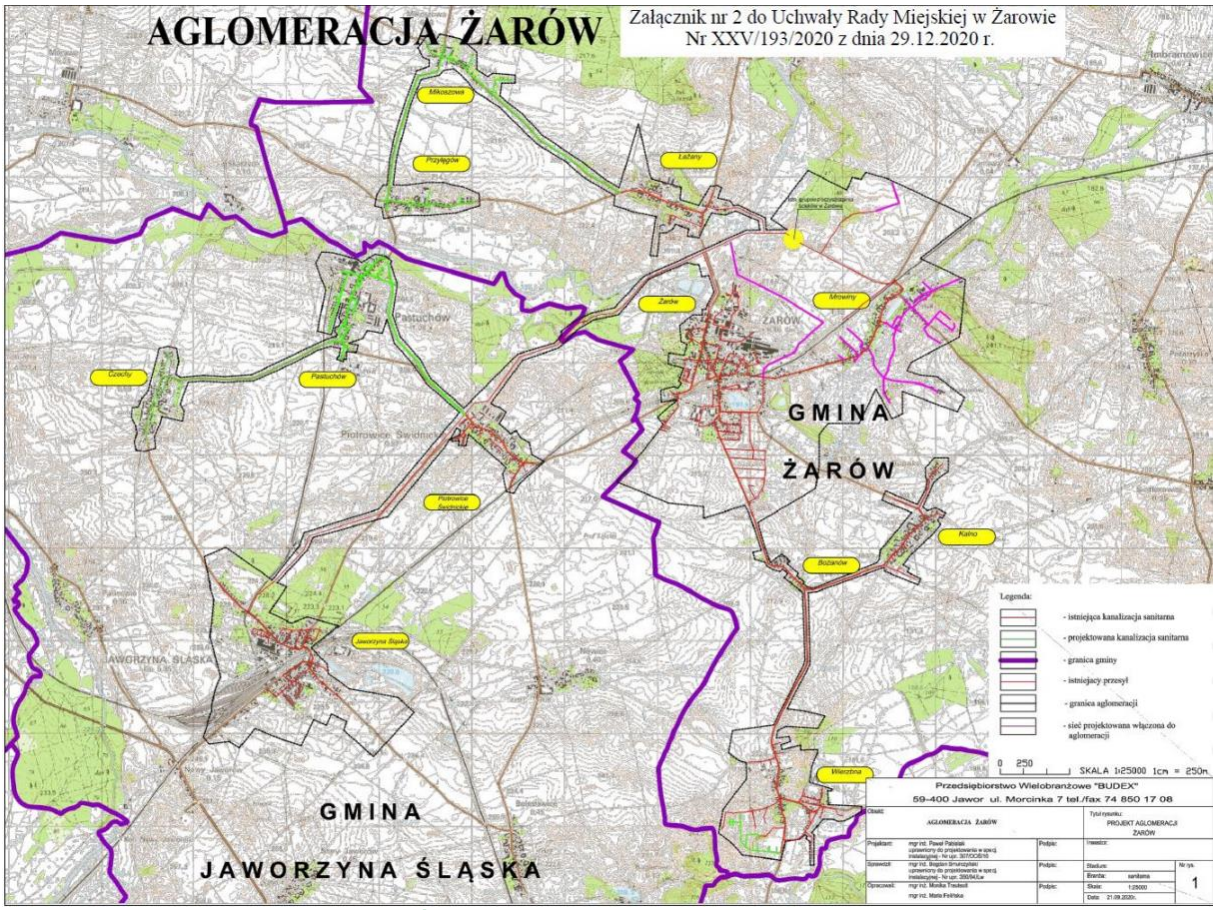

Ryc. 20. Granice aglomeracji Gminy Żarów

Źródło: uchwała nr XXV/193/2020 Rady Miejskiej w Żarowie z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Żarów.

Przez teren Gminy przebiega:

- gazociąg wysokiego ciśnienia DN300 PN6.3MPa,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN250, PN6.3MPa,
- gazociągi podwyższonego ciśnienia.

Gmina Żarów opracowała Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Kanalizacyjnych na okres 2017-2021 zgodnie z art. 5 i 21 Ustawy z dnia 7 czerwca 2001 o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2020 r. poz. 2028). Plan dotyczy inwestycji rozwojowych oraz modernizacyjnych mających na celu rozwój infrastruktury oraz utrzymanie urządzeń wodno-kanalizacyjnych w należytej sprawności i gotowości oraz racjonalizację zużycia wody (ograniczanie strat systemowych).

Poniższy wykres przedstawia udział mieszkańców Gminy Żarów korzystających z instalacji sieciowych w 2020 roku w porównaniu do powiatu i województwa. Warto zauważyć, iż Gmina jest zwodociągowana w bardzo wysokim stopniu, a dostęp do sieci wodociągowej w 2020 roku miało 100% mieszkańców. Był to wynik wyższy zarówno od średniej dla powiatu, jak i dla województwa. Udział osób korzystających z sieci kanalizacyjnej kształtuje się na niższym poziomie w analizowanych jednostkach, gdzie dostęp do kanalizacji w województwie miało 77,2% mieszkańców, w powiecie 77%, natomiast w Gminie 67,7%. Pod względem dostępu do sieci gazowej Gmina również osiągała najniższy udział spośród analizowanych jednostek, który wynosił 56,5%.

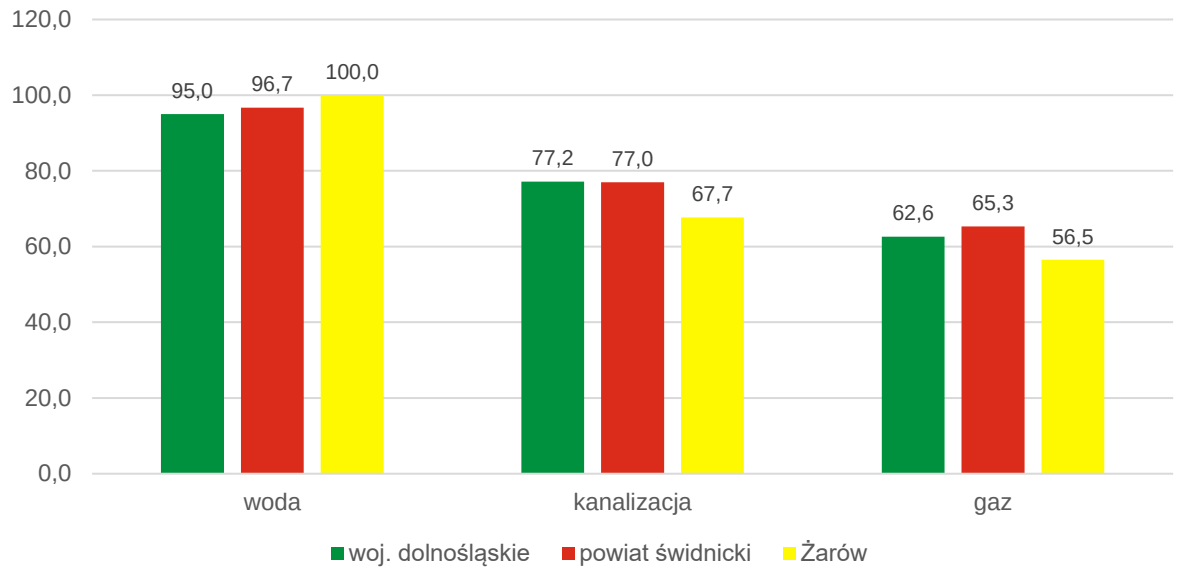

Ryc. 21. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Żarów w 2020 roku na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Infrastruktura kanalizacyjna wymaga modernizacji i zwiększenia przepustowości, natomiast infrastruktura wodociągowa – częściowej modernizacji. Należy również mieć na uwadze doprowadzenie infrastruktury na tereny rozwijające się, gdzie powstaje nowe budownictwo mieszkaniowe.

Mieszkańcy Gminy mogą ubiegać się o dofinansowanie w ramach programu „Ograniczenie niskiej emisji na obszarze Gminy Żarów poprzez likwidację kotłów stałopalnych starej generacji". Dotacja przeznaczona może zostać na likwidację starego źródła ciepła i montaż nowego przyjaznego środowisku (m.in. kotły gazowe, kotły na olej lekki opałowy, piece zasilane prądem elektrycznym, kotły na paliwa stałe, kotły na biomasę o wilgotności biomasy poniżej 20%, pompy ciepła, kolektory słoneczne, ogniwa fotowoltaiczne, przydomowe elektrownie wiatrowe służące zasileniu źródła).

Ponadto Gmina uczestniczy w projekcie pn. „Wymiana wysokoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach i lokalach mieszkalnych na terenie wybranych gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej", który będzie realizowany do roku 2022. Celem projektu jest zwalczanie niskiej emisji kominowej na terenie wybranych gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez likwidację wysokoemisyjnych, węglowych źródeł ciepła i zastąpienie ich źródłami ekologicznymi. Projekt realizowany jest na terenie gmin:

- Miasto Świdnica,
- Gmina Boguszów-Gorce,
- Gmina Dobromierz,
- Gmina Głuszyca,
- Gmina Jaworzyna Śląska,
- Gmina Marcinowice,
- Gmina Mieroszów,
- Gmina Nowa Ruda,
- Miasto Nowa Ruda,
- Gmina Strzegom,
- Gmina Świebodzice,
- Gmina Świdnica,
- Gmina Walim,
- Gmina Wałbrzych,
- Gmina Żarów.

Gospodarka odpadami

Zgodnie z Ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności tworzą warunki do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewniają wykonanie tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych.

Odbiór odpadów od mieszkańców Gminy realizowany był przez konsorcjum firm Eneris Ekologiczne Centrum Utylizacji Sp. z o.o., Jaroszów Lider Konsorcjum, Eneris Surowce S.A. oraz Kielce Partner Konsorcjum. Zbiórka selektywna w 2020 roku prowadzona była na terenie Gminy Żarów w systemie gniazdowym.

Harmonogram odbioru odpadów od mieszkańców nieruchomości zamieszkałych kształtuje się następująco:

- odpady zmieszane – raz w tygodniu,
- odpady biodegradowalne – raz w tygodniu,
- szkło, papier, plastik – gniazda zlokalizowane na terenie Gminy opróżniane w zależności od wypełnienia.

W poniżej tabeli przedstawiony został stan gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Żarów w latach 2016-2020. Na przestrzeni analizowanych lat masa odpadów zbieranych z obszaru Gminy zwiększyła się. Udział odpadów zbieranych w sposób selektywny w całkowitej masie zbieranych odpadów wyniósł w 2020 roku 22%.

Analizie poddane zostały również poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz odzysku odpadów budowlanych i rozbiórkowych, a także poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Gmina Żarów przewyższa wskaźniki dotyczące poziomu przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych oraz poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Kwestią wymagającą pracy pozostaje jednak poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła – Gmina w analizowanych latach nie spełniła wymaganych poziomów.

Tab. 3. Stan gospodarki odpadami w Gminie Żarów w latach 2016-2019

		2016	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)		10 670,00	10 681,00	10 718,00	10 718,00	10 449,00
Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:		3 569,86	3 612,83	3 499,91	4 059,27	4 082,18
zmieszane		*3 331,36*	*3 344,47*	*3 135,47*	*3 489,79*	*3 193,72*
segregowane		*238,50*	*268,36*	*364,44*	*569,48*	*888,46*
Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów		7%	7%	10%	14%	22%
Ilość zebranych odpadów na mieszkańca		0,33	0,34	0,33	0,38	0,39
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (%)	gmina	16	20	29	24,28	12,26
	wymagany	18	20	30	40	50
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych (%)	gmina	100	100	100	100	100
	wymagany	42	45	50	60	70
Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania (%)	gmina	0	34	34	65,62	38,21
	wymagany	45	45	40	40	35

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań.

Na terenie Gminy Żarów w miejscowości Żarów przy ul. Armii Krajowej funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, do którego we własnym zakresie w ramach miesięcznej opłaty można dostarczyć: zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie i akumulatory, odpady budowlane i rozbiórkowe (do 0,5 m^3), meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, przeterminowane leki, chemikalia powstające w gospodarstwach domowych oraz bez ograniczenia odpady opakowaniowe zawierające papier, tekturę, szkło oraz tworzywa sztuczne. PSZOK jest prowadzony przez firmę Eneris Surowce S.A. Przeterminowane leki można wyrzucać do pojemników w trzech aptekach na terenie Gminy. Natomiast odpady zielone (odpady komunalne stanowiące części roślin, pochodzących z pielęgnacji terenów zielonych, ogrodów) mieszkańcy mogą bezpłatnie oddać w PSZOK.

Uchwała RM dotycząca wysokości opłat za wywóz nieczystości przewiduje od roku 2021:

a) ulgę za kompostowanie bioodpadów,
b) mieszkańcy otrzymują worki na odpady BIO.

Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska

Postępujące zanieczyszczanie środowiska oraz wynikające z niego zmiany klimatyczne, będące skutkiem nadmiernej ekspansji człowieka na środowisko zmuszają do podejmowania działań ograniczających jego degradację oraz służących poprawie jego składowych. Działania te związane są w szczególności z ochroną powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb.

Działalność w zakresie ochrony środowiska prowadzona jest w Gminie Żarów w oparciu o następujące dokumenty:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Żarów,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Żarów,
- Plan usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta i Gminy Żarów,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Żarów.

Gmina Żarów współpracuje z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu w sprawie programu Czyste Powietrze, którego podstawowym celem jest poprawa efektywności energetycznej oraz zmniejszenie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń do atmosfery z istniejących jednorodzinnych budynków mieszkalnych. Program oferuje dofinansowania dla mieszkańców w zakresie termomodernizacji budynków, wymiany pieców oraz instalacji OZE. Na terenie Gminy uruchomiony został punkt konsultacyjny dla mieszkańców.

Jednym z narzędzi kontroli nad zrównoważonym rozwojem i ochroną środowiska są decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. Najważniejsze decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach wydane w latach 2015-2020 to m.in.:

- „Budowa ekologicznej bezodpadowej instalacji produkcji biogazu z surowców rolniczych (burak cukrowy, kukurydza i inne) dla produkcji czystej energii o mocy 2 MW wraz z zakładem ekologicznej produkcji nawozów” (2015 rok);
- „Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Kalnie z przesyłem do Żarowa wraz z remontem istniejącej sieci wodociągowej w Kalnie” (2016 rok);
- Zmiana koncesji polegająca na zmianie terminu ważności i poszerzeniu obszaru górniczego kopalni granodiorytu „Łażany II” (miejscowość Łażany, Gmina Żarów, powiat świdnicki, województwo dolnośląskie) (2017 rok);
- Umorzenie (wycofanie wniosku) „Budowa zakładu dróg wraz z infrastrukturą" na działce nr ewid. 363/2 obręb – 0001 Żarów (2018 rok);
- „Budowa elektrowni fotowoltaicznej wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną oraz stacją transformatorowo-rozdzielczą średniego napięcia na działkach nr ewid. 1023/2, 1024, 1026, 1027 obręb Żarów, gmina Żarów” (2019 rok);
- Ograniczenie oddziaływania eksploatacji złoża „Siedlimowice I” poprzez zejście eksploatacją w głąb - zmiana koncesji na wydobywanie granitu ze złoża „Siedlimowice I” (2019 rok);

- „Wprowadzenie w ograniczonym zakresie robót strzałowych i zmianie warunków wydobycia Kopalni Granitu „Pożarzysko” – w celu zmniejszenia strefy oddziaływania na środowisko w terenie górniczym określonym w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego” na części działek o numerach ewidencyjnych: 81, 82, 83/2 i 83/4 obręb 0012 – Pożarzysko (2019 rok).

Na terenie Gminy Żarów znajdują się cztery niskokosztowe urządzenia do monitorowania stanu zanieczyszczenia powietrza: dwa sfinansowała Gmina Żarów (na budynku Urzędu Miejskiego przy ul. Zamkowej w Żarowie, na budynku basenu przy ul. Piastowskiej w Żarowie), dwa podmioty prywatne (w Siedlimowicach oraz na ulicy Dworcowej w Żarowie). Są to czujniki do pomiarów stężenia pyłu zawieszonego w powietrzu PM 2.5, PM 10 i PM 1.0. Wyniki pomiarów są dostępne w aplikacji mobilnej AIRFOX (3 czujniki) oraz AIRLY (1 czujnik), na bieżąco można zapoznać się z pomiarami na stronie Gminy. Wyniki z takich czujników nie zastępują jednak oficjalnych stacji pomiarowych WIOŚ. Wyniki te można wykorzystywać do celów edukacyjnych lub informacyjnych.

2.3. Stan finansów samorządowych

Wykonanie budżetu

W latach 2016-2020 dochody Gminy Żarów ulegały corocznemu wzrostowi – z poziomu 49,2 mln zł w 2016 roku do 70,8 mln zł w 2020 roku. Największy wzrost nastąpił w 2019 roku, kiedy dochody zwiększyły się o ponad 9 mln zł w porównaniu z rokiem poprzednim, co spowodowane było m.in. wzrostem dochodów majątkowych, z tytułu dotacji i środków przeznaczonych na inwestycje.

Poniższy wykres prezentuje kształtowanie się średniego dochodu na jednego mieszkańca Gminy Żarów na tle porównywanych jednostek. Analizując powyższe dane zauważyć można, że dochód na 1 mieszkańca w Gminie Żarów stale rósł, osiągając w 2020 roku wielkość 6 263,71 zł. Dodatkowo, wskaźnik ten, od 2016 roku wzrósł nominalnie o 2 345,17 zł.

Wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Żarów w 2020 roku był wyższy od średniej wyznaczonej dla powiatu świdnickiego (6 103,04 zł) o 160,67 zł oraz niższy niż średnia wyznaczona dla województwa dolnośląskiego (6 995,52 zł, różnica 731,81 zł).

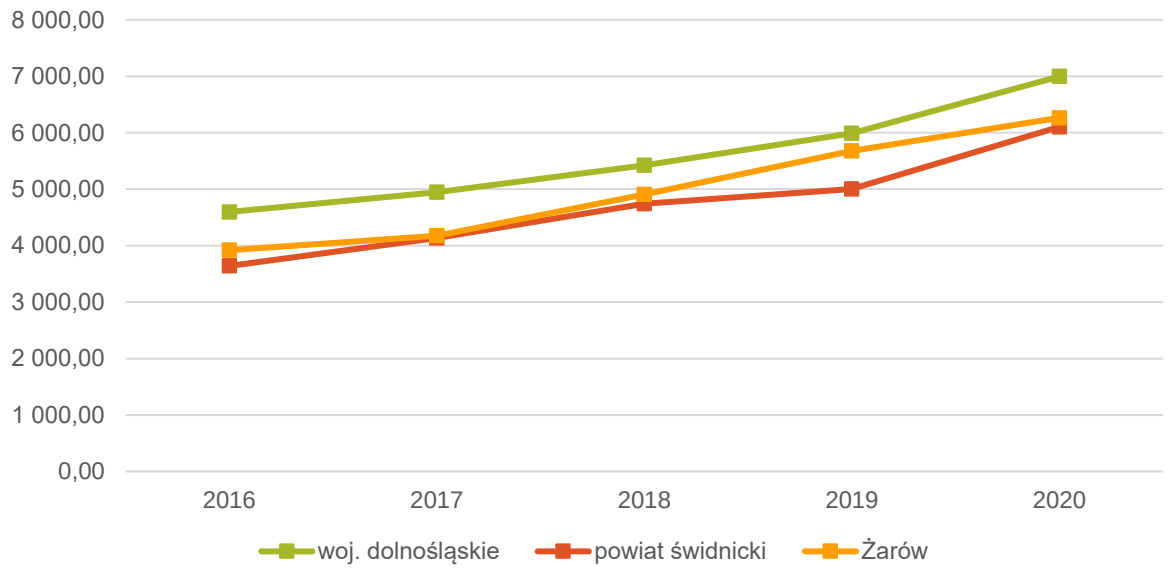

Ryc. 22. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Żarów na tle powiatu i województwa w latach 2016-2020
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród dochodów budżetowych najwyższy udział stanowią dochody bieżące (średnio 87,8%). Widoczny wpływ na ich kształtowanie ma coroczne i stabilne zwiększanie się udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych, subwencji oraz dochodów z tyt. dotacji na cele bieżące.

Corocznie wzrastają również wydatki bieżące Gminy. W 2016 roku wydatki bieżące kształtowały się na poziomie 40,8 mln zł i do 2020 roku wzrosły o prawie 17 mln zł. Tendencja ta jest zjawiskiem naturalnym, typowym dla gmin w Polsce. Ważne jest jednak, aby wzrost wydatków bieżących był współmierny do wzrostu uzyskiwanych dochodów bieżących. W Gminie Żarów w latach 2016-2020 dynamika wzrostu dochodów i wydatków bieżących była niestabilna, że poziom uzyskiwanej nadwyżki operacyjnej (różnicy między dochodami a wydatkami bieżącymi) spadał z poziomu 6,3 mln zł w 2016 zł do 559 tys. zł w 2018 roku, po którym nastąpił wzrost do 4,3 mln zł w 2020 roku.

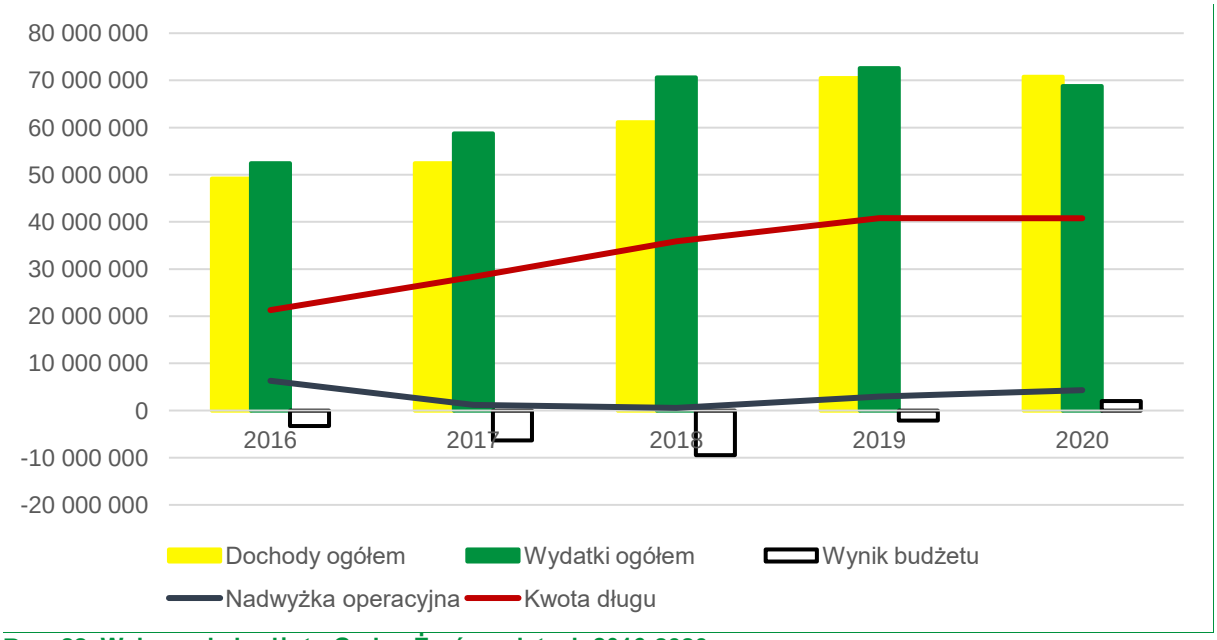

Ryc. 23. Wykonanie budżetu Gminy Żarów w latach 2016-2020
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Dodatni wynik budżetu biorąc pod uwagę lata 2016-2020 wystąpił w roku 2020 (około 2,02 mln zł) i był spowodowany m.in. wzrostem nadwyżki oraz zmniejszeniem się wydatków majątkowych o 6,64 mln zł. W latach 2016-2019 wynik budżetu był ujemny – wydatki ogółem przewyższały dochody ogółem.

Struktura dochodów i wydatków

Wśród dochodów budżetowych najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które decydują o samodzielności finansowej jednostki. Zalicza się do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne. Jest to o tyle ważne, że w przypadku tej kategorii dochodów Gmina posiada kompetencje do wydawania uchwał, dzięki którym może decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także do przejmowania z nich wpływów. Dzięki dużemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, jednostka może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

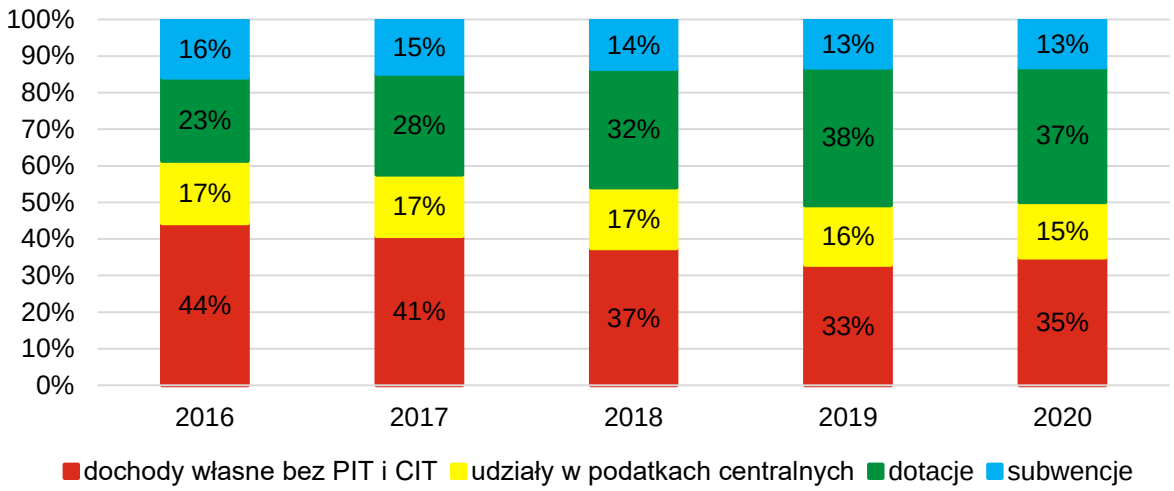

Ryc. 24. Struktura dochodów Gminy Żarów w latach 2016-2020
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

W 2016 roku udział dochodów własnych Gminy w ogólnych dochodach stanowił 44%. W roku 2020 nastąpił ich spadek do poziomu 35%. Było to związane przede wszystkim ze zwiększeniem się dotacji na cele bieżące przekazywanej z budżetu państwa. Wówczas nastąpił wzrost udziału dotacji w budżecie Gminy do poziomu 37%. Dodając udziały w podatku PIT i CIT, dochody własne Gminy Żarów w 2020 roku wynosiły 50%, co daje względną możliwość samodzielnego oddziaływania Gminy na kształt i strukturę dochodów, a tym samym możliwość samodzielnego finansowania inwestycji.

W zakresie dochodów własnych największe znaczenie mają dochody z tyt. udziału w podatku od nieruchomości, generujące w analizowanym okresie średnio 10,3 mln rocznie, następnie podatek PIT – 9,3 mln zł i podatek rolny – 1,2 mln zł. Z kolei wpływy z podatku CIT w analizowanym okresie wynosiły średnio 608 tys. zł rocznie.

Należy również mieć na uwadze, że potencjał finansowy Gminy w zakresie podatku od nieruchomości i podatku od środków transportowych jest wyższy. Wynika to z tego, że Gmina stosuje niższe niż maksymalne stawki podatkowe, a także stosuje ulgi i zwolnienia podatkowe. W efekcie w latach 2016-2020 łączna wartość zmniejszenia wpływów z tytułu podatku od nieruchomości wynosiła 11,8 mln zł (średnio 65,5 tys. zł rocznie na skutek stosowania niższych niż maksymalne stawek podatkowych oraz 2,3 mln zł z tytułu ulg i zwolnień podatkowych), natomiast z tytułu podatku od środków transportowych 136,8 tys. zł (średnio 27,5 tys. zł rocznie na skutek stosowania niższych niż maksymalne stawek podatkowych).

Tab. 4. Dochody podatkowe Gminy Żarów w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
PIT	7 836 509,00	8 397 104,00	9 635 422,00	10 494 368,00	10 230 651,00
CIT	565 489,04	425 064,92	547 773,84	998 587,19	504 835,62
podatek rolny	1 227 532,54	1 132 637,74	1 264 307,18	1 219 574,79	1 345 172,83
podatek od nieruchomości	9 281 893,39	9 905 861,83	10 157 769,91	11 088 809,95	11 145 738,91
podatek leśny	34 920,15	35 498,67	36 957,78	36 130,58	35 848,64
podatek od środków transportowych	108 004,92	98 355,66	112 914,42	128 375,80	126 490,81
karta podatkowa	33 578,04	32 147,98	14 963,27	23 919,34	10 411,39
podatek od czynności cywilnoprawnych	381 181,50	437 390,98	548 110,53	607 608,08	625 123,52
wpływy z opłaty skarbowej	38 457,96	37 761,00	44 276,00	45 401,41	41 700,83
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	934 350,57	975 262,21	1 107 622,89	882 312,60	897 785,52

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Z kolei biorąc pod uwagę wydatki, największy ich udział przypadał w działach: oświata i wychowanie (średnio 26% w latach 2016-2020), gospodarka komunalna i ochrona środowiska (14%), rodzina (13%), administracja publiczna (10%), pomoc społeczna (8%), transport i łączność (7%), kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (5%) oraz gospodarka mieszkaniowa (5%).

Wydatki inwestycyjne w latach 2016-2019 stanowiły 24,2% ogólnych wydatków. Średnia dla powiatu świdnickiego wyniosła 19,9%, a dla województwa dolnośląskiego – 15,9%. Najwyższy wzrost wydatków inwestycyjnych wystąpił w 2018 roku. Po roku 2018 nastąpił spadek i wydatki inwestycyjne Gminy wynosiły w 2019 roku 24,4%, co stanowiło udziały większe niż w województwie i powiecie.

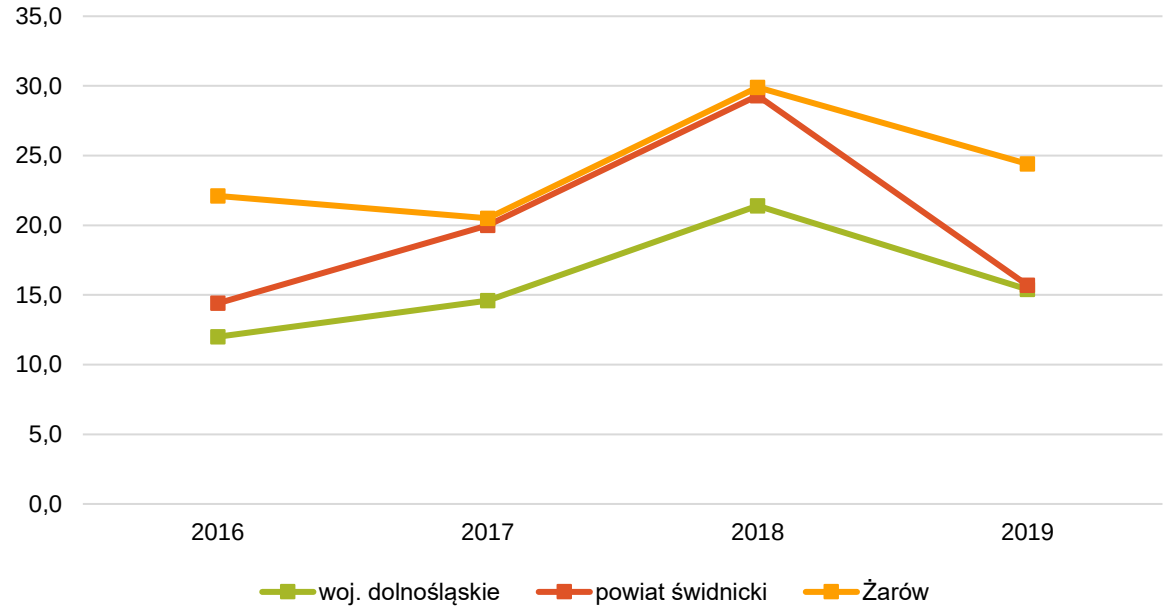

Ryc. 25. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Żarów na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Żarów na lata 2022-2030 zgodnie z uchwałą nr XXXIII/259/2021 Rady Miejskiej w Żarowie z dnia 2 września 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Żarów. Pozwala on na ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych Gminy w przyszłości.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Żarów pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

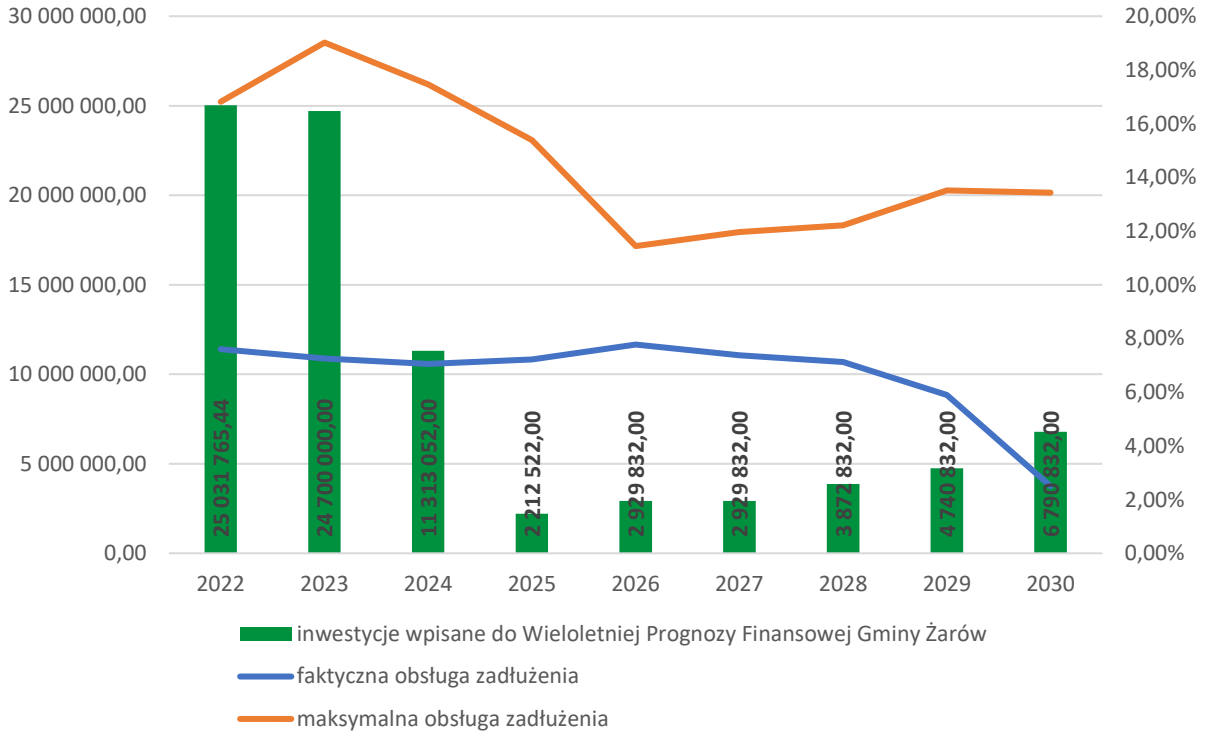

Ryc. 26. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Żarów na lata 2022-2030
Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały nr XXXIII/259/2021 Rady Miejskiej w Żarowie z dnia 2 września 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Żarów.

Dodatkowo na wykresie przedstawiono potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2022-2030. Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny w okresie prognozy wyniesie około 84,5 mln zł.

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

3.1. Demografia

Według danych GUS Gmina Żarów w roku 2020 liczyła 12 335 mieszkańców, co w przeliczeniu na powierzchnię wynosiło 140 os./km^2. Z tego względu gęstość zaludnienia w Gminie była jedna z wyższych w powiecie świdnickim, gdzie gęstość zaludnienia kształtowała się na poziomie 211 os./km^2. Największa gęstość zaludnienia występowała w Mieście Świdnica (2 584 os./km^2), a najniższa w Gminie Dobromierz (60 os./km^2).

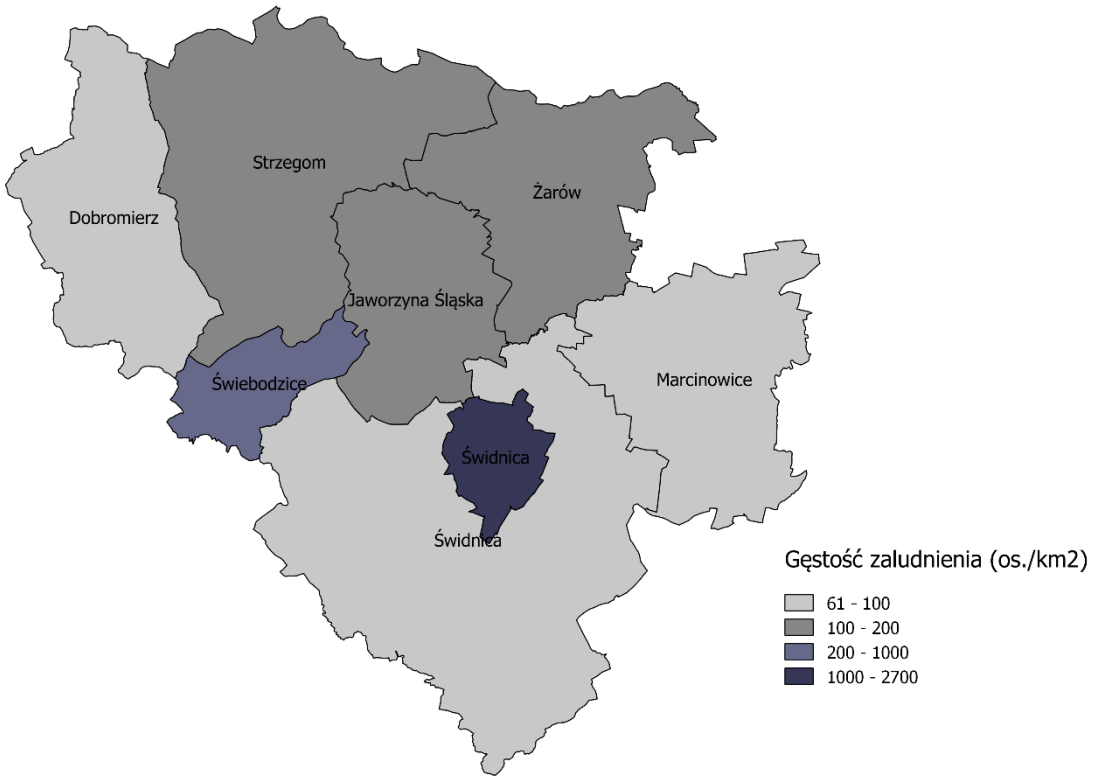

Ryc. 27. Gęstość zaludnienia w powiecie świdnickim w 2020 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

W poniższej tabeli zestawiono dane dotyczące zmiany liczby ludności w latach 2016-2020 w Gminie Żarów, powiecie świdnickim oraz pozostałych Gmin należących do powiatu. Zauważa się spadek liczby ludności na przestrzeni lat, w 2020 roku wynosiła ona 12 335 mieszkańców, co daje o 230 mieszańców mniej niż w pierwszym analizowanym roku. Sytuacja jest jednak charakterystyczna dla całego powiatu. Średnia dynamika zmiany liczby ludności dla Gminy wyniosła 99,5% oraz 99,5% dla powiatu.

Tab. 5. Zmiany liczby ludności w powiecie świdnickim w latach 2016-2020

JST	2016	2017	2018	2019	2020	udział w 2020 r.	średnia dynamika
powiat świdnicki	158 939	158 392	157 615	156 921	156 015	100%	99,5%
Żarów	12 565	12 506	12 443	12 391	12 335	8%	99,5%
Jaworzyna Śląska	10 342	10 344	10 297	10 239	10 222	7%	99,7%
Strzegom	26 207	26 102	25 887	25 708	25 499	16%	99,3%

Dobromierz	5 323	5 301	5 212	5 206	5 173	3%	99,3%
Marcinowice	6 502	6 497	6 481	6 519	6 522	4%	100,1%
Świdnica	17 140	17 131	17 155	17 311	17 400	11%	100,4%
Świdnica (miasto)	57 959	57 671	57 310	56 803	56 222	36%	99,2%
Świebodzice (miasto)	22 901	22 840	22 830	22 744	22 642	15%	99,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zachodzące w Gminie procesy demograficzne uzależnione są w dużej mierze od przyrostu naturalnego oraz salda migracji. Wskaźnik przyrostu naturalnego kształtował się na poziomie ujemnym nie tylko w Gminie Żarów – jest to sytuacja charakterystyczna dla całego regionu, w tym powiatu i województwa. Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w Gminie Żarów był na poziomie -6,24. Korzystnym aspektem jest jednak kształtowanie się współczynnika salda migracji, który w 2020 roku był na poziomie dodatnim, wyższym niż średnia dla powiatu i województwa. Dodatkowo wskaźnik ten średniorocznie wzrastał.

Tab. 6. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Żarów w latach 2016-2019 na tle powiatu i województwa

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2020 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2016 r.	2020 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2016 r.
woj. dolnośląskie	-4,09	-0,76	1,33	0,09
powiat świdnicki	-5,97	-0,97	-0,15	0,38
Żarów	-6,24	-1,62	1,70	0,47
Jaworzyna Śląska	-4,59	-1,20	2,25	0,66
Strzegom	-6,64	-0,82	-2,77	0,42
Dobromierz	-7,31	-0,70	-0,96	-1,65
Marcinowice	-3,52	-1,04	3,21	1,84
Świdnica	-1,38	-0,62	8,70	1,50
Świdnica (miasto)	-6,74	-0,98	-4,12	-0,37
Świebodzice (miasto)	-7,70	-1,03	3,08	1,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując wskaźniki demograficzne dla Gminy Żarów zaobserwować można stopniowe starzenie się społeczeństwa. Wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego przedstawia ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym. Dynamika wzrostu tego wskaźnika wyniosła dla Gminy 122%. Na tle całego województwa dolnośląskiego wskaźnik kształtował się na podobnym poziomie, jednak wciąż był on niższy niż powiatu świdnickiego.

Pogłębiając analizę struktury demograficznej Gminy Żarów można zauważyć, że wyraźnie zmniejsza się w niej odsetek mieszkańców w tzw. wieku kreatywnym (ludność w wieku 25-34 lat). Nie jest to pozytywna cecha Gminy, ponieważ ludzie w tym wieku są główną siłą napędową jednostki samorządu terytorialnego. Dynamika spadku tego wskaźnika w latach 2016-2020 była na poziomie 90% – wynika z tego, że udział ludności w wieku kreatywnym spada, jednak wolniej niż ma to miejsce w stosunku do średniej powiatu i województwa. Mimo, iż dane są na ten moment zadowalające, należy zwrócić uwagę na wymiar długofalowy, w efekcie, którego zmniejszy się liczba osób aktywnych zawodowo, co może mieć negatywne skutki dla funkcjonowania Gminy.

Tab. 7. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Żarów w 2016 i 2020 roku na tle innych jednostek

JST	mieszkańcy w wieku kreatywnym[1] (%)			senioralne obciążenie demograficzne[2] (%)		
	2016	2020	dynamika	2016	2020	dynamika
woj. dolnośląskie	15,72	13,38	85%	24,60	29,90	122%
powiat świdnicki	15,22	13,04	86%	24,60	30,60	124%
Żarów	15,54	13,93	90%	21,50	26,20	122%

[1] ludność w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem

[2] ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na poniższej rycinie przedstawiono zmianę struktury ludności w Gminie Żarów na przestrzeni lat 2016-2020, poprzez graficzne zestawienie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym utrzymuje się na stałym poziomie. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym corocznie maleje. Odwrotna sytuacja dotyczy osób w wieku produkcyjnym, gdzie na przestrzeni analizowanych lat ich liczba zmalała o 453.

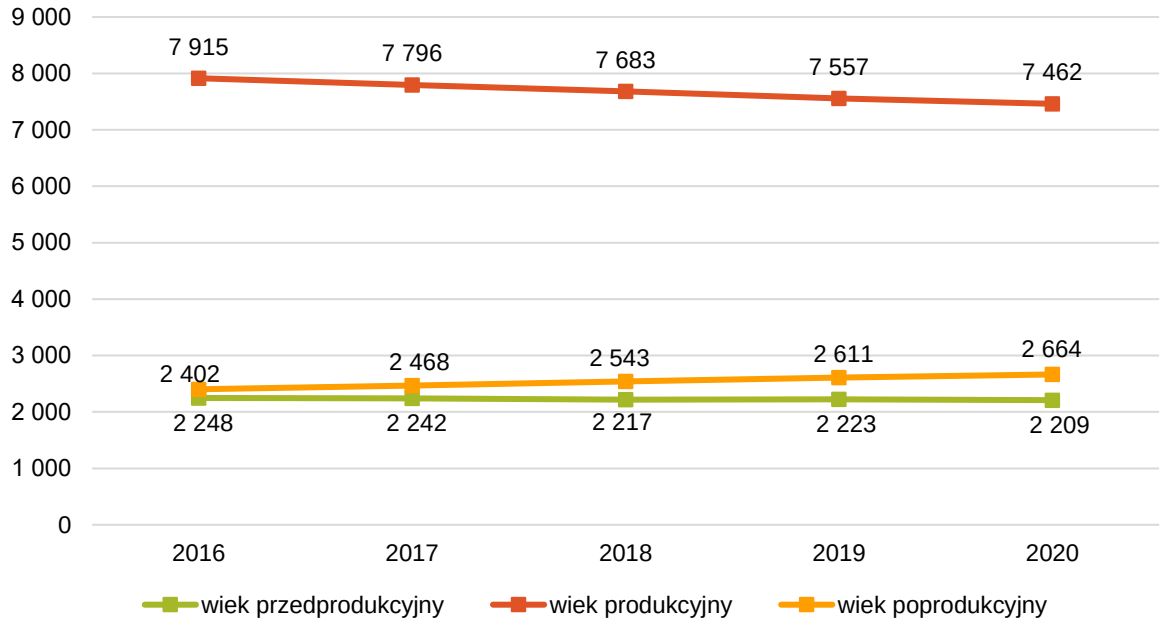

Ryc. 28. Struktura ludności w Gminie Żarów w latach 2016-2020
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2. Kapitał społeczny

Przedszkola

Na terenie Gminy działa jeden żłobek oferujący opiekę nad dziećmi do lat 3. Jest to Żłobek Miejski „Bajkowa Kraina" mieszczący się przy ulicy Władysława Łokietka 14a w Żarowie. Żłobek ten jest czynny cały rok oferując wyżywienie, zabawy muzyczno-ruchowe, zabawy plastyczne, zabawy manipulacyjno-konstrukcyjne oraz zabawy tematyczne. Liczba miejsc wynosi 70.

Na terenie Gminy Żarów działa jedno przedszkole miejskie „Bajkowe Przedszkole" oraz oddziały przedszkolne mieszczące się w 4 szkołach podstawowych w Imbramowicach, Żarowie, Mrowinach i Zastrużu.

Tab. 8. Przedszkola na terenie Gminy Żarów (stan na 25.11.2021 r.)

Nazwa przedszkola/oddziału/punktu przedszkolnego	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
Przedszkola publiczne				
Przedszkole Miejskie „Bajkowe Przedszkole" w Żarowie	166	8	20,75	5.30-16.00
Oddział Przedszkolny w SP Imbramowice	20	1	20	7.30-13.30
Oddział Przedszkolny w SP Żarów	93	4	23,25	5.30-16.00
Oddział Przedszkolny w SP w Mrowinach	32	2	16	8.00-13.30
Oddział Przedszkolny w SP Zastruże	55	4	13,75	8:00-16:00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące sytuacji związanej w upowszechnieniem opieki przedszkolnej na terenie Gminy Żarów. Poziom upowszechnienia opieki przedszkolnej zwiększał się do roku szkolnego 2018/2019, wtedy też wynosił ponad 83%. Było to związane z zagospodarowaniem kolejnych pomieszczeń w Przedszkolu Miejskim „Bajkowe Przedszkole" w Żarowie. W kolejnych latach poziom spadał i w roku szkolnym 2021/2021 wyniósł 73%. Wpływ na ten spadek miała likwidacja Przedszkola Niepublicznego „Chatka Małolatka" w Żarowie, który z dniem 31 sierpnia 2021 roku zakończył swoją działalność. Corocznie zwiększa się miesięczny koszt utrzymania dziecka w przedszkolu gminnym. W 2021 roku kwota ta stanowiła 996,83 zł i była o 238,65 zł większa niż w pierwszym badanym roku.

Tabela zawiera również informacje o liczbie dzieci zamieszkujących Gminę Żarów, ale uczęszczających do przedszkola poza jej terenem oraz odwrotnie – o liczbie dzieci zamieszkujących inne gminy, ale zapisanych do placówki na obszarze Gminy Żarów. Liczby te ulegają niewielkim zmianom na przestrzeni lat. W roku szkolnym 2021/2022 15 dzieci będących mieszkańcami Gminy Żarów uczęszczało do przedszkoli na terenie gmin sąsiadujących, a 20 dzieci spoza Gminy dowożone były do placówek na jej obszarze.

Tab. 9. Funkcjonowanie placówek przedszkolnych w Gminie Żarów

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Udział dzieci objętych opieką przedszkolną (%)	79%	78%	83%	75%	74%	73%
Liczba dzieci z terenu gminy w przedszkolach na terenie innych gmin (os.)	ok. 15	ok. 15	ok. 15	ok.15	ok.15	ok.15
Liczba dzieci z terenu innych gmin w przedszkolach na terenie gminy (os.)	ok. 20	ok. 20	ok. 20	ok. 20	ok. 20	ok. 20
Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym (zł)	758,18	779,55	910,07	993,70	989,70	996,83
Wysokość miesięcznej dotacji na 1 dziecko w przedszkolu niepublicznym (zł)	568,63	584,66	682,55	744,9	742,27	747,62

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego.

Uszczegółowieniem informacji dotyczących poziomu upowszechnienia opieki przedszkolnej na terenie Gminy jest poniższy wykres obrazujący kształtowanie się wskaźnika odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat będących mieszkańcami Gminy. Dane dla Gminy

przedstawione zostały na tle powiatu i województwa. Zgodnie z analizą, na terenie Gminy Żarów wskaźnik ten ulega nieznacznym wahaniom utrzymując się jednak na bardzo podobnym poziomie, lecz niższym w porównaniu do powiatu i województwa.

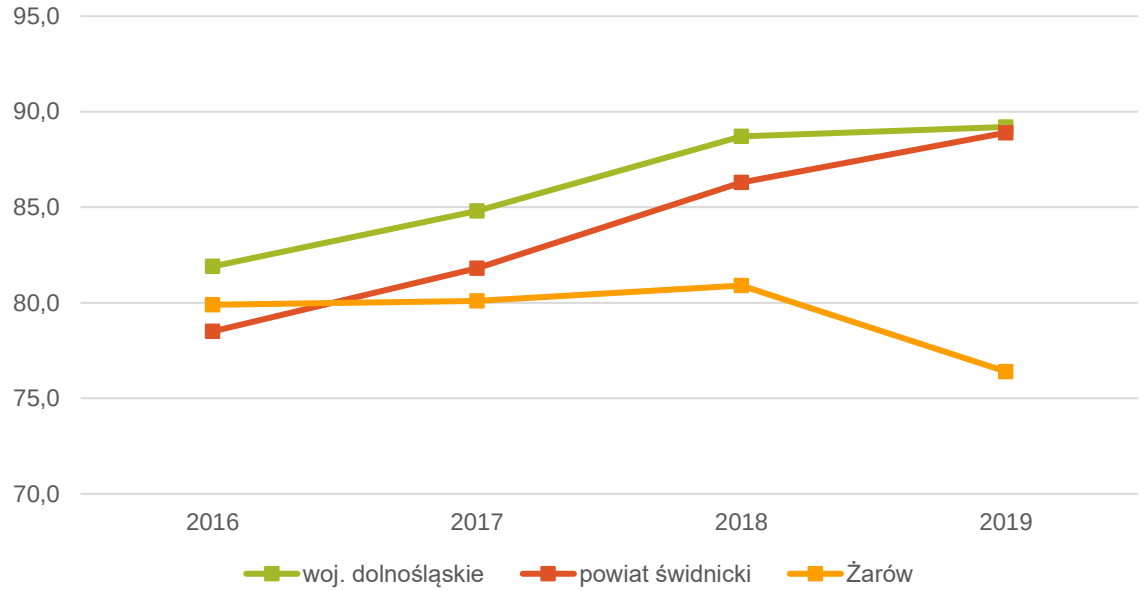

Ryc. 29. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Żarów w latach 2016-2019 na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Szkoły

Na terenie Gminy Żarów funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- prowadzone przez Gminę Żarów:
  - Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Żarowie,
  - Szkoła Filialna w Mrowinach Szkoły Podstawowej im. Jana Brzechwy w Żarowie,
  - Szkoła Podstawowa im. UNICEF w Imbramowicach,,
- prowadzone przez powiat świdnicki:
  - Zespół Szkół im. Jędrzeja Śniadeckiego:
  - technikum w zawodzie: technik transportu kolejowego i technik informatyk,
  - branżowa szkoła I stopnia,
  - zaoczne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych,
- prowadzone przez Stowarzyszenie:
  - Szkoła Podstawowa im. Astrid Lindgren w Zastrużu.

W szkołach podstawowych uczyło się łącznie 1006 dzieci (stan na listopad 2021), a średnia wielkość oddziału wynosiła 18,62. W szkołach ponadpodstawowych łączna liczba uczniów liczyła 149, a średnia wielkość oddziału wynosiła 21,3. Największą szkoła podstawową na terenie Gminy jest Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Żarowie, do której uczęszcza 738 uczniów. Natomiast najmniejszą szkołą jest Szkoła Filialna w Mrowinach, do której uczęszcza 11 uczniów. W budynku szkoły w Mrowinach nauczanie realizują również uczniowie byłej szkoły podstawowej w Mrowinach, a obecni uczniowie szkoły podstawowej w Żarowie, którzy uczestniczyli w przekształceniu szkoły w filię. Ich nauczanie w tym budynku będzie trwało do zakończenia etapu szkoły podstawowej.

Tab. 10. Szkoły podstawowe na terenie Gminy Żarów

Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba etatów nauczycieli
Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Żarowie wraz ze Szkołą Filialną w Mrowinach	749	38	19,42	89,54
Szkoła Podstawowa im. UNICEF w Imbramowicach	115	8	14,38	16,8
Szkoła Podstawowa im. Astrid Lindgren w Zastrużu	142	8	17,75	31,87

Źródło: opracowanie właśnie na podstawie danych z Urzędu Miejskiego.

W tabeli poniżej zaprezentowany został stan bazy dydaktycznej w szkołach podstawowych na terenie Gminy Żarów w roku szkolnym 2019/2020. Wskazać można, iż większość szkół miała dostęp do obiektów sportowych z wyjątkiem Szkoły Podstawowej w Mrowinach, która dysponowała jedynie świetlicą środowiskową. Żadna ze szkół podstawowych mieszczących się na terenie Gminy Żarów nie prowadziła nauczania w zmianowym systemie pracy. We wszystkich szkołach uczniowie mieli dostęp do komputerów, projektorów multimedialnych oraz do szafek. W każdej ze szkół funkcjonował gabinet pielęgniarki oraz świetlice. Szkoła Podstawowa w Żarowie jako jedyna posiadała pracownie językowe.

Tab. 11. Stan bazy dydaktycznej w szkołach na terenie Gminy Żarów

Nazwa szkoły:	SP Żarów	SP Imbramowice	SF Mrowiny	SP im. Astrid Lindgren w Zastrużu
Liczba sal lekcyjnych (szt.)	27	8	7	9
Rodzaj i stan obiektów sportowych / sal gimnastycznych	sala gimnastyczna - do remontu , wielofunkcyjne boisko - stan dobry	sala gimnastyczna - stan bardzo dobry	świetlica środowiskowa - bardzo dobry	dobry
Pracownie językowe	tak	nie	nie	nie
Klasy dwujęzyczne / sportowe / integracyjne	nie	nie	nie	nie
Komputery do użytku uczniów (szt.)	71	22	14	37
Projektory multimedialne (szt.)	24	3	6	10
Kamery - monitoring szkolny	tak	nie	nie	2
Szafki dla każdego ucznia	tak	dla 111 uczniów	tak	tak
Świetlice	tak (5.30-15.30)	tak (7.30-15.00)	tak (6.45-16.00)	tak (11:00-16:00)
Parkingi dla kadry / rodziców	tak	tak	nie	tak
Gabinet pielęgniarki / stomatologiczny	tak	tak	tak - pielęgniarki	tak
Liczba stypendystów (os.)	0	0	0	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego.

W tabeli poniżej zestawiono całkowitą liczbę uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy Żarów w zestawieniu z liczbą dzieci zamieszkującą teren Gminy, ale dojeżdżającą do szkół poza jej granicami. Zaobserwować można, iż liczby te zwiększyły się na przestrzeni analizowanych lat 2016-2021. Do szkół na terenie Gminy w 2021 roku zapisanych było o 337 dzieci więcej niż w roku 2016. Liczba dzieci w 2020 roku zamieszkujących Gminę Żarów, lecz uczęszczających do szkół na terenie innych gmin wzrosła o 60 dzieci w porównaniu do roku 2016. W roku 2021 liczba ta zmalała do 42 dzieci.

Tab. 12. Liczba uczniów zamieszkujących Gminę Żarów uczęszczająca do szkół na terenie Gminy oraz poza jej granicami

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Łączna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy wraz z klasami "0" (os.)	869	890	1 009	1 095	1 111	1206
Liczba uczniów z terenu gminy, uczęszczających do szkół na terenie innych gmin (os.)	19	15	15	80	89	42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego.

Osiągnięcia uczniów są wynikiem nauczania i uczenia się. W znacznym stopniu zależą od zdolności i aspiracji, ale także środowiska rodzinnego. Badanie postępów edukacyjnych i osiągnięć uczniów może przybierać różne formy. Najczęściej są to sprawdziany wewnętrzne i zewnętrzne oraz konkursy przedmiotowe. Wyniki klas VIII szkół podstawowych z egzaminu na zakończenie szkoły podstawowej w roku szkolnym 2020/2021 obrazuje poniższe zestawienie. Poziom nauczania we wszystkich szkołach podstawowych był na podobnym poziomie.

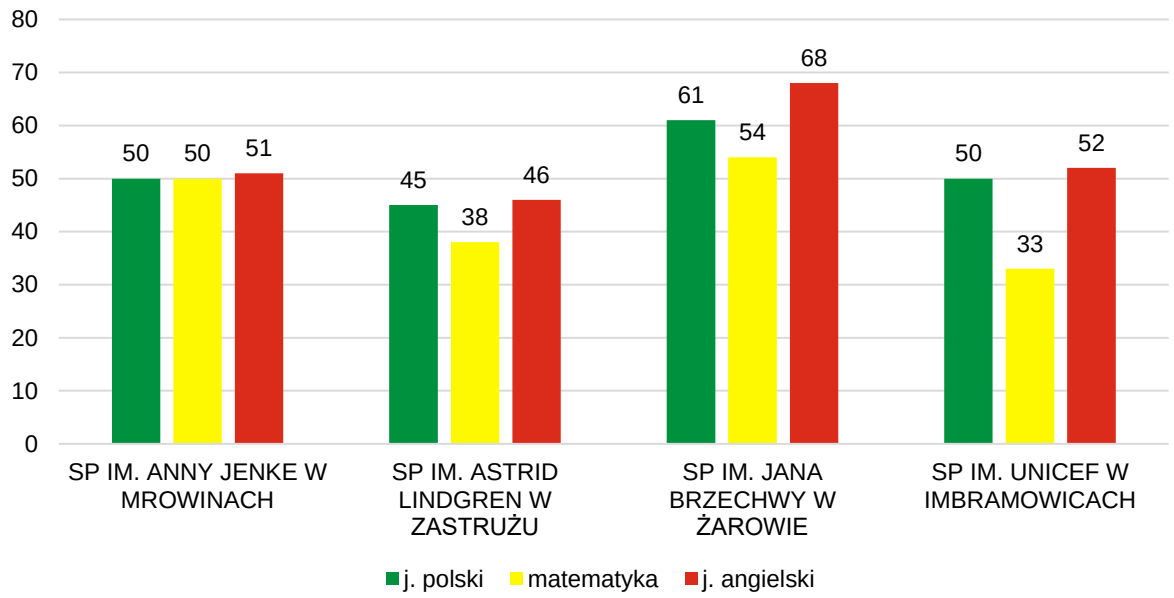

Ryc. 30. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w szkołach w Gminie Żarów w 2021 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE 2021.

Wyniki egzaminu w roku szkolnym 2020/2021 wskazują, że wszystkie szkoły osiągnęły porównywalny poziom. Na poniższym wykresie zostały przedstawione wyniki z egzaminu ósmoklasisty, zestawiający średnie wyniki uczniów z Gminy ze średnią powiatu i województwa. Ich analiza wskazuje, że poziom kształcenia w Gminie jest niższy niż średnia wyznaczona dla powiatu świdnickiego.

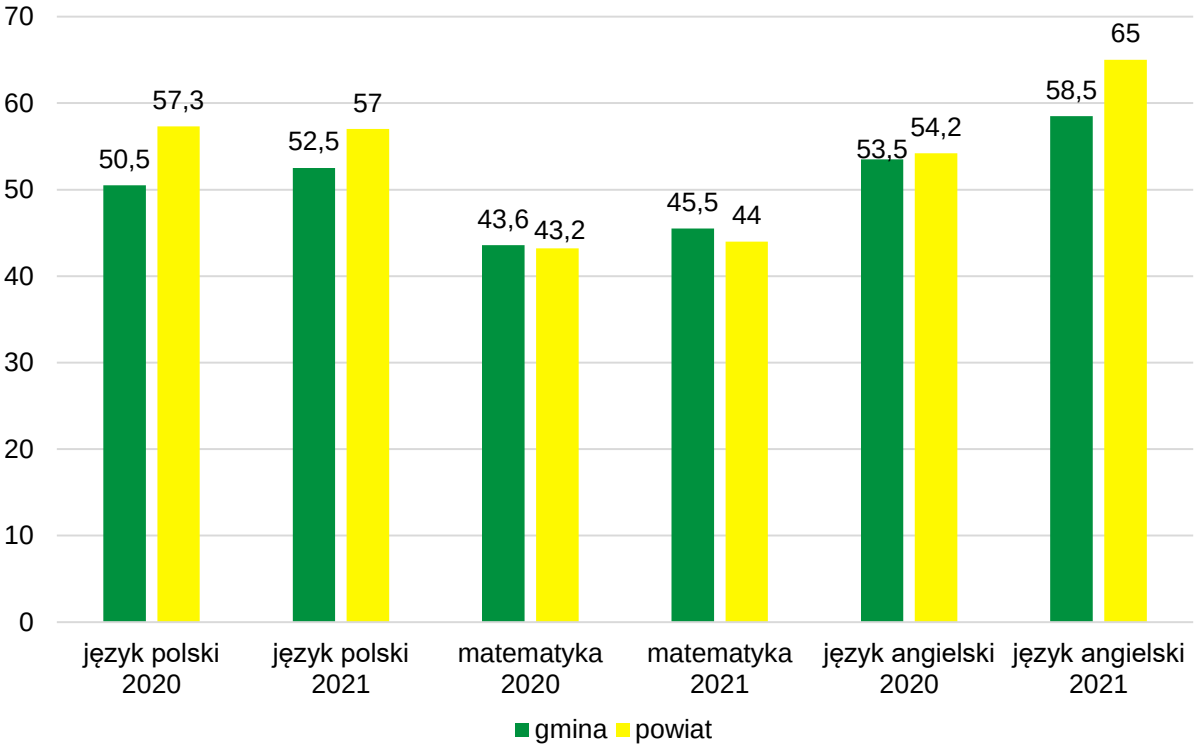

Ryc. 31. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Żarów w latach 2020 i 2021 na tle powiatu
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE 2020 i 2021.

Kultura i sport

Na terenie Gminy Żarów funkcjonuje Gminne Centrum Kultury i Sportu w Żarowie. W Centrum zatrudnionych jest 35 osób, z czego: 10 osób to pracownicy obsługujący działania kulturalne, w tym instruktorzy i kierownictwo Centrum i świetlic wiejskich. Centrum dysponuje 6 obiektami.

W ramach GCKiS w Żarowie działają liczne koła zainteresowań dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów rozwijające talenty i pasje muzyczne, plastyczne, sportowe czy teatralne:

- Teatr Bezdomny – istniejący od 1999 r.,
- Żarowiska Orkiestra Dęta,
- Dziecięca Orkiestra Nienadęta,
- Chór Senyor-Rici,
- Żarowska Izba Historyczna,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Ważną rolę w życiu kulturalnym Gminy pełni Żarowska Izba Historyczna w Żarowie. Izba działa przy Gminnym Centrum Kultury i Sportu od 2010 roku. Placówka zajmuje się gromadzeniem, przechowywaniem i udostępnianiem zbiorów oraz działalnością wystawienniczą, naukową, edukacyjną i propagatorską, skierowaną głównie do młodzieży szkolnej z terenu Gminy.

Na terenie Gminy znajduje się również Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Żarów im. ks. Jana Twardowskiego w Żarowie oraz 9 punktów bibliotecznych. W Bibliotece zatrudnionych jest 5 osób w tym dwie do bieżącej działalności Biblioteki.

Poza podstawową działalnością Biblioteka w Żarowie organizuje również konkursy plastyczne i literackie. Do najważniejszych z nich należą:

- Projekt Mała książka – wielki człowiek – ogólnopolski projekt realizowany przez Bibliotekę,
- Dyskusyjny Klub Książki – spotkania cykliczne,
- Planszomania – kółko gier planszowych,
- „Mój książkowy przyjaciel",
- „Moja opowieść wigilijna" – konkurs plastyczny i literacki.

Na terenie Gminy Żarów aktywność kulturalną umożliwiają świetlice wiejskie. W Gminie wskazać można 12 takich obiektów, przy czym 8 z nich jest w zarządzie Gminy i znajdują się w miejscowościach: Buków, Imbramowice, Kalno, Kruków, Mikoszowa, Pożarzysko, Siedlimowice oraz Wierzbna, a 4 w zarządzie Gminnego Centrum Kultury i Sportu – w miejscowościach: Łażany, Mielęcin, Mrowiny i Przyłęgowie. Świetlice są w dobrym stanie technicznym i nie wymagają modernizacji. Dodatkowo w budynkach świetlic wiejskich odbywają się zajęcia dla dzieci w ramach świetlicy środowiskowej.

Wśród najważniejszych wydarzeń kulturalnych organizowanych na terenie Gminy Żarów wyróżnia się:

- Dni Żarowa – szereg wydarzeń organizowanych w przestrzeni miejskiej zarówno kulturalnych jak i sportowych;
- Festiwal Mąki – odbywa się od 6 lat w zabytkowym wciąż działającym młynie w Siedlimowicach, coroczny konkurs na najlepszy chleb domowego wypieku „Chlebowzięci";
- Jarmark Średniowieczny w Wierzbnej – co rok gromadzi miłośników średniowiecza i dawnych obyczajów,
- Święto Dyni – jesienne święto organizowane we wsi Wierzbna, gromadzi miłośników dobrej kuchni i zdrowego stylu życzenia,
- Ogólnopolski Festiwal Origami – na konkurs nadsyłane są prace z każdego regionu Polski, przeważnie jest ich kilkaset,
- Festiwal Pieśni Patriotycznej – organizowany nieprzerwanie od ponad 20 lat w Żarowie, zawsze odbywa się w dniu 11 listopada,

- Lato przy trzepaku – wakacyjna akcja organizowana przez GCKiS, oferta skierowana do dzieci, które z różnych powodów wakacje spędzają w mieście lub na wsi, spotkania organizowane są zarówno w Żarowie, jak i niektórych sołectwach,
- Żarowska Liga Futsalu – jedyna w powiecie amatorska liga piłki halowej rozgrywana zawsze od listopada do lutego, I i II liga tych rozgrywek,
- Nocne Pływanie na basenie w Żarowie – podczas wydarzenia bity jest rekord przepłyniętych długości basenu,
- Turnieje Koszykówki Ulicznej,
- Wiosenny Turniej Tańca – dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy Żarów,
- Zawody w akrobatyce sportowej – dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy Żarów,
- Dolnośląskie Przegląd Zespołów Folkowych i Biesiadnych „Folkowo i Kolorowo",
- Miasteczko świętego Mikołaja – wydarzenie organizowane przed świętami Bożego Narodzenia,
- świąteczne konkursy na najlepszy wypiek, kartka bożonarodzeniowa, łańcuch choinkowy,
- Jarmark Bożonarodzeniowy,
- Żarowskie Spotkania Miłośników Motoryzacji,
- Żarowskie Prelekcje Historyczne poświęcone historii Ziemi Żarowskiej,
- wystawy plenerowe poświęcone historii Ziemi Żarowskiej,
- wystaw czasowe poświęcone historii Ziemi Żarowskiej,
- Konkurs „Pisanka, Palma, Wypiek Wielkanocny".
- Żarowskie Biegi Strefowe – od 6 lat na starcie gromadzi się około pół tysiąca biegaczek i biegaczy, aby rywalizować na dystansie 5 i 10 km.

Bazę sportową Gminy Żarów stanowią:

- Boisko sportowe Orlik – boisko do piłki nożnej, boisko do koszykówki i siatkówki znajdujące się przy ulicy Piastowskiej w Żarowie. Obiekt dostępny jest dla mieszkańców w sezonie. Organizowane są tutaj m.in. zawody, turnieje koszykówki, zajęcia taneczne zumby i posiada swojego animatora;
- Korty tenisowe – znajdują się przy ulicy Górniczej w Żarowie. Możliwy jest wynajem kortów oraz są organizowane zawody sportowe;
- Hala sportowo-widowiskowa – pełnowymiarowa hala sportowa, w której znajduje się boisko do koszykówki, siatkówki, piłki ręcznej oraz piłki halowej. Zajęcia prowadzone na hali to m.in.: tańce, koszykówka oraz akrobatyka sportowa. Z obiektu korzystają mieszkańcy jak i kluby sportowe (komercyjnie). Hala posiada trybuny na 160 osób, a przy koncertach i wydarzeniach kulturalnych i rozrywkowych hala może pomieścić około 1 000 osób.
- Basen pływacki – w skład obiektu wchodzą: basen sportowy o długości 25 m długości, na którym znajduje się 6 torów; basen rekreacyjny dla dzieci; zjeżdżalnia rurowa typu anakonda; saunarium (sauna sucha i parowa oraz poczekalnia z aromaterapią); 2 wanny: jacuzzi i z hydromasażem oraz 2 kabiny biczy szkockich. Trybuny mogą zgromadzić 112 kibiców obserwujących zmagania sportowe. Obiekt w pełni przystosowany jest dla osób niepełnosprawnych. Na basenie prowadzona jest przez GCKiS nauka pływania (komercyjnie), jak również zajęcia z aqua aerobicu.
- Stadion sportowy z dwoma boiskami do piłki nożnej (jedno ze sztuczną nawierzchnią) wynajmowane dla klubów piłkarskich dla celów treningowych) ora bieżnią dla rolkarzy.
- „Królowa Sportu" – stadion lekkoatletyczny przy szkole podstawowej na ul. 1-go Maja w Żarowie
- Boiska piłkarskie z zapleczem na terenach wsi: Wierzbna, Kalno, Mrowiny, Łażany.
- Bulodrom przy ul. Piastowskiej w Żarowie;
- Siłownie plenerowe w Żarowie i na terenach wsi.

Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Gminy, przy ulicy Ogrodowej 2 w Żarowie, zlokalizowany jest Komisariat Policji, który obsługuje 22 funkcjonariuszy.

Na terenie Gminy zlokalizowanych jest 7 remiz Ochotniczej Straży Pożarnej. Jednostki działające w Bukowie, Mrowinach oraz Kalnie nie są ujęte w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym.

Tab. 13. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy Żarów

Nazwa jednostki	Lokalizacja	Ujęcie w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym (tak/nie)
OSP w Bukowie	ul. Lipowa 25	nie
OSP w Imbramowicach	ul. Żarowska 30	tak
OSP w Pożarzysku	Pożarzysko 32a	tak
OSP w Mrowinach	ul. Leśna 12	nie
OSP w Kalnie	Kalno 37	nie
OSP w Wierzbnej	ul. Świdnicka 21a	tak
OSP w Żarowie	ul. Armii Krajowej 55/1	tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego.

Wśród najczęstszych przestępstw na terenie Gminy można wymienić kradzieże z włamaniem, oszustwa na wnuczka, policjanta, kierowanie samochodem pod wpływem alkoholu i środków odurzających.

W celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa mieszkańców na terenie Gminy zainstalowany został monitoring. Punkty monitoringu znajdują się w miejscowościach: Buków, Bożanów, Gołaszyce, Kalno, Mrowiny, Imbramowice, Mielęcin, Mikoszowa, Łażany, Siedlimowice, Przyłęgów, Mikoszowa, Pyszczyn, Kruków, Wierzbna oraz kilkunastu miejscach na terenie Żarowa.

Otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne Gminy

Na terenie Gminy Żarów działalność prowadzą organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i fundacje. Działają one w wielu różnych obszarach, m.in. zaspakajając potrzeby mieszkańców w zakresie rozwoju hobby jak również pomocy potrzebującym.

Na terenie Gminy Żarów funkcjonują następujące stowarzyszenia:

- Stowarzyszenie „Nasz Kruków”,
- Stowarzyszenie Miłośników Łażan „Przyjazna Wieś”,
- Stowarzyszenie Rozwoju Lokalnego „Kalinów”,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Mikoszowa „Mała Ojczyzna”,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Bukowa „Nasz Buków”,
- Stowarzyszenie „Nasze Dzieci-Wspólna Szkoła”,
- Żarowskie Stowarzyszenie „Edukacja”,
- Stowarzyszenie „Mrowiny na Swoim”,
- Stowarzyszenie „Rowerowy Żarów”,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Młyna Siedlimowice,
- Fundacja Inicjatywa B,

- Stowarzyszenie Labiryntarium.pl,
- Stowarzyszenie Zielony Żarów.

Gmina Żarów bardzo aktywnie wspiera działalność organizacji. Corocznie przyjmowany jest Program Współpracy Gminy Żarów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, wyznaczający zasady, ramy prawne oraz strukturę takiej współpracy.

O aktywności mieszkańców danej gminy oraz ich zaangażowaniu w życie społeczne świadczy m.in. liczba działających na jej terenie organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. Zestawiając ten wskaźnik dla Gminy Żarów, powiatu świdnickiego i województwa dolnośląskiego zauważyć można, iż charakteryzuje się on tendencją wzrostową na przestrzeni analizowanych lat, a dodatkowo jest on wyższy w porównaniu do średniej powiatu świdnickiego.

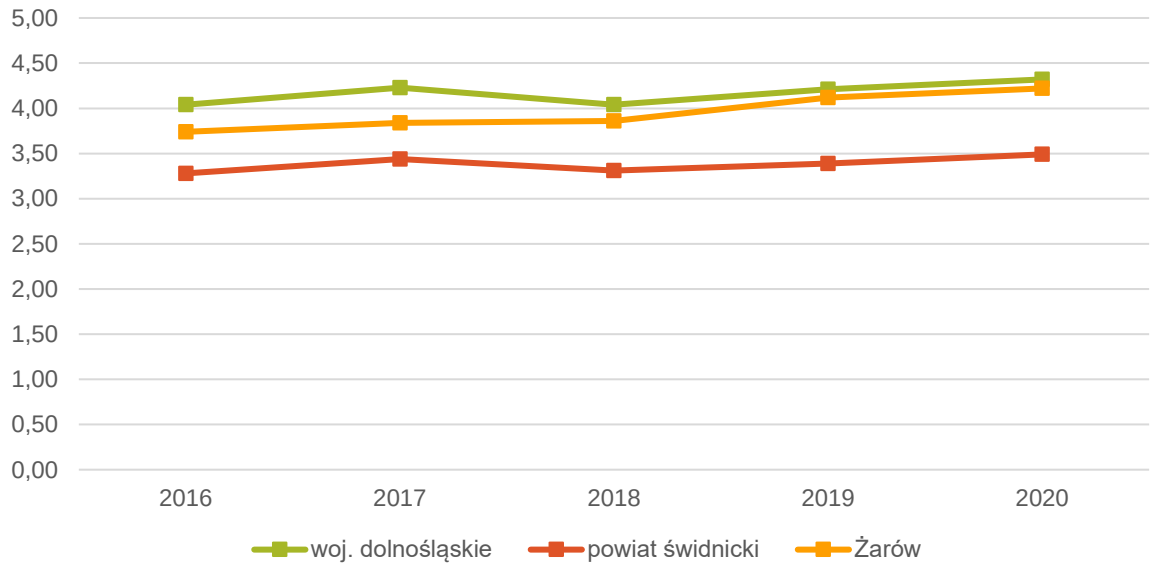

Ryc. 32. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Żarów na tle porównywanych jednostek
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Żarów jest członkiem Lokalnej Grupy Działania „Szlakiem Granitu". Stowarzyszenie jako organizacja społeczna została powołana przez siedem gmin z czego dwie gminy Kostomłoty i Udanin należą do powiatu średzkiego, a pięć gmin: Dobromierz, Jaworzyna Śląska, Strzegom, Świdnica i Żarów do powiatu świdnickiego. Stowarzyszenie ma za zadanie aktywizację mieszkańców i przyczynianie się do powstawania nowych miejsc pracy oraz poprawę zarządzania lokalnymi zasobami. Kluczową cechą, łączącą obszar LGD „Szlakiem Granitu" jest występowanie tradycyjnej gałęzi przemysłowej, związanej ze złożami granitu oraz kultura agrarna, która w wyniku korzystnych uwarunkowań rolniczo-hodowlanych jest obecna na tych ziemiach już od wczesnego średniowiecza.

Gmina jest również członkiem Lokalnej Organizacji Turystycznej „Księstwo Świdnicko-Jaworskie" ,działającej w formie stowarzyszenia, które zajmuje się promocją gmin i miast Przedgórza Sudeckiego, jako regionu atrakcji turystycznych. Wspiera rozwój turystyki, szczególną uwagę poświęcając promocji miast i miejscowości członków LOT. Wspólnym mianownikiem działań promocyjnych gmin jest idea Księstwa Świdnicko-Jaworskiego, które od wczesnego średniowiecza pełniło rolę integracyjną pod względem gospodarczym, społecznym i politycznym. Księstwo Świdnicko-Jaworskie powstało pod koniec XIII w. Obejmowało południowo-zachodnią część Dolnego Śląska, wraz ze Świdnicą, Jaworem, Dzierżoniowem, Świebodzicami, Ząbkowicami Śląskimi, Kamienną Górą, Ziębicami, Strzelinem, Jelenią Górą, Bolkowem i Lwówkiem Śląskim. Średniowieczne Księstwo należało do najbogatszych i najpotężniejszych na Śląsku.

Gmina Żarów nawiązała współpracę partnerską z miastami zagranicznymi. Należą do nich:

- Lohmar (Niemcy),
- Ujfeherto (Węgry),
- Nymburk (Czechy).

Ponadto w Gminie funkcjonują również organizacje prowadzące działalność sportową:

- Uczniowski Klub Sportowy „Harcek" w Żarowie,
- KS Silesia Żarów,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Piast 2008" Żarów,
- Gminny Ludowy Klub Sportowy GONIEC Żarów,
- Klub Sportowy Zjednoczeni Żarów,
- Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej „Chemik" Żarów,
- Ludowy Klub Sportowy „Błyskawica" Kalno,
- Ludowy Klub Sportowy „Zryw" Łażany,
- Ludowy Klub Sportowy „Zieloni" Mrowiny,
- Ludowy Klub Sportowy „Wierzbianka" w Wierzbnej.

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Placówki świadczące opiekę zdrowotną na terenie Gminy Żarów to:

- NZOZ Centrum Medyczne „SERAFIN-MED.", pod adresem Hutnicza 1 w Żarowie;
- NZOZ „MEDICUS" Sp. z o.o. pod adresem Armii Krajowej 56 w Żarowie;
- NZOZ „PEMED" Małgorzata Pepera, pod adresem Krasińskiego 12 w Żarowie;
- NZOZ Stacja Opieki Centrum Pielęgniarstwa Rodzinnego, Rehabilitacji I Opieki Paliatywnej Caritas Diecezji Świdnickiej, pod adresem Mickiewicza 8 w Żarowie;
- Szpital Reumatologiczno-Rehabilitacyjny im. dr Zbigniewa Walla.

Na terenie Gminy funkcjonują również apteki:

- Apteka „Nova" Mgr Farm. Ząbek Dorota, ul. Piastowska 3, Żarów;
- „Pod Sokołem" Apteka Jarosław Kruk, ul. Armii Krajowej 56, Żarów;
- Apteka „Królewska", ul. Armii Krajowej 44, Żarów;
- Apteka przy POLO MARKECIE, ul. Łokietka 17 AB, Żarów;
- Vanilia Apteka – Apteka Ogólnodostępna, ul. Krasińskiego 12, Żarów.

Podmiotem świadczącym usługi społeczne na terenie Gminy jest Ośrodek Pomocy Społecznej, położony przy ul. Armii Krajowej 54 w Żarowie. OPS jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej działającą w formie jednostki budżetowej Gminy Żarów. W szczególności zajmuje się zaspokajaniem niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienia bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Do zadań OPS należy w szczególności:

- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą o pomocy społecznej świadczeń,
- realizacja rządowych programów pomocy społecznej i gminnych programów osłonowych,
- realizacja programów współfinansowanych ze środków unijnych,
- realizacja zadań wynikających z przepisów prawa.

W roku 2020 pomocą społeczną objęto łącznie 208 rodzin, liczba osób w tych rodzinach wyniosła 379. Najczęstszymi powodami trudnej sytuacji życiowej, osób i rodzin korzystających z pomocy OPS w Żarowie obok ubóstwa jest bezrobocie, niepełnosprawność czy długotrwała choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. W roku 2020 głównym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej była długotrwała, ciężka choroba, kolejnym – bezrobocie oraz niepełnosprawność.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarowie prowadzi bardzo aktywną działalność na rzecz mieszkańców, pozyskując dofinansowania i środki zewnętrzne oraz realizując programy profilaktyczne, które cieszą się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców. Dodatkowo Ośrodek współpracuje z Domem Pomocy Społecznej w zakresie organizacji posiłków dla najbardziej potrzebujących mieszkańców Gminy.

Na poniższej rycinie przedstawiono kształtowanie się wskaźnika liczby osób będących beneficjentami środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Żarów, powiecie świdnickim i województwie dolnośląskim. Zauważyć należy, iż liczba beneficjentów corocznie spada i jest to sytuacja charakterystyczna dla całego kraju. Dla Gminy Żarów wskaźnik ten w analizowanych latach był niższy niż w powiecie i na bardzo zbliżonym poziomie do województwa.

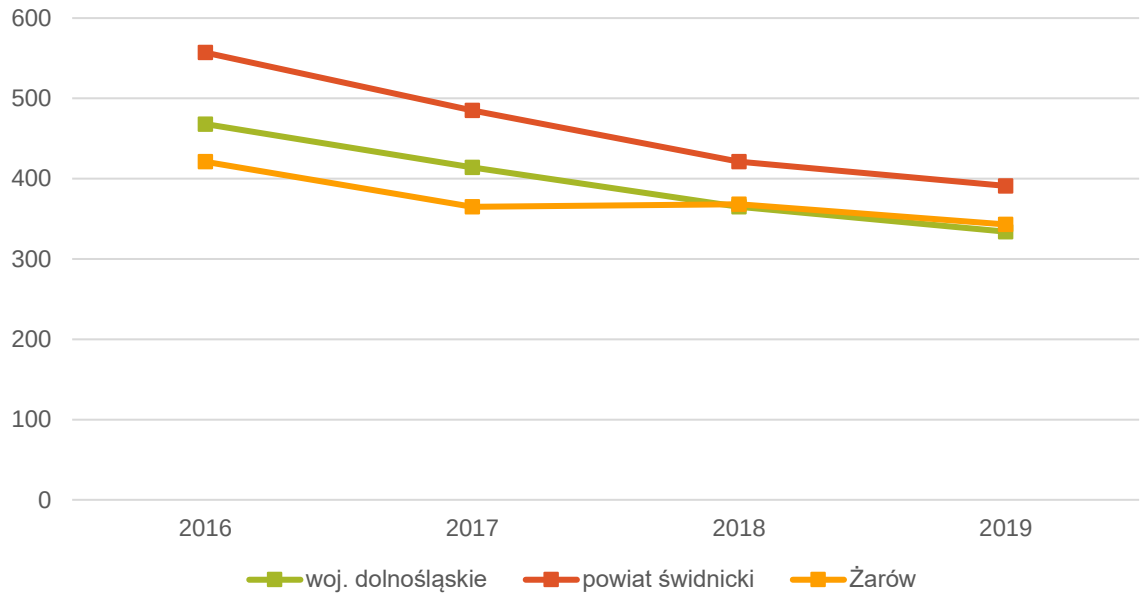

Ryc. 33. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Żarów na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie Gminy funkcjonuje również spółdzielnia socjalna „Raz, dwa, trzy", która zatrudnia osoby wykluczone przy pracach związanych z utrzymaniem zieleni oraz sprzątania.

Jednym z zadań Gminy jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych o niskich dochodach poprzez zapewnienie im lokalu. W poniższej tabeli zaprezentowana została liczba mieszkań socjalnych, komunalnych i chronionych w zasobie Gminy Żarów w latach 2016-2020. Liczba mieszkań socjalnych od 2016 roku utrzymywała się na poziomie od 32 do 36, z kolei liczba mieszkań komunalnych stopniowo się zmniejsza. Gmina o 2019 roku miała w swoim zasobie 2 mieszkania chronione. Gmina nie posiada na chwilę obecną mieszkań wspomaganych.

Tab. 14. Liczba mieszkań socjalnych i komunalnych w zasobie Gminy Żarów w latach 2015-2019

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkań komunalnych	452	403	396	373	337
Liczba mieszkań socjalnych	32	36	36	36	33
Liczba mieszkań chronionych	0	0	0	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego.

Załącznik 2: Wzór ankiety

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030 – konsultacje społeczne

Szanowni Państwo,
W związku z przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030, zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety. Ankieta jest anonimowa.
Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych, Państwa opinia i uwagi pomogą za planować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.

Społeczeństwo						
Jak oceniasz:	*Nie dotyczy / nie mam zdania*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy?						
Skuteczność działania pomocy społecznej?						
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?						
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?						
Dostęp do żłobków / klubów malucha?						
Jakość opieki żłobkowej na terenie gminy?						
Jakość infrastruktury żłobkowej na terenie gminy?						
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę? (DPS, Klub Seniora)						
Wsparcie osób niesamodzielnych?						
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy?						
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy?						
Funkcjonalność budynków administracji publicznej?						
Gospodarka						
Jak oceniasz:	*Nie dotyczy / nie mam zdania*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy?						
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?						
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy?						
Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy?						
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?						
Dostępność usług na terenie Gminy?						
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w Gminie?						
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji?						
Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?						

Środowisko i przestrzeń						
Jak oceniasz:	*Nie dotyczy / nie mam zdania*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
Estetykę swojej gminy?						
Jakość powietrza w gminie?						
Ofertę gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?						
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?						
Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)?						
Czystość terenów zieleni (lasów, parków)?						
Świadomość ekologiczną mieszkańców?						
System odbioru odpadów na terenie gminy?						
Efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?						
Walory środowiska przyrodniczego w gminie?						
Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy?						
Infrastruktura techniczna						
Jak oceniasz:	*Nie dotyczy / nie mam zdania*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
Stan dróg w gminie?						
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?						
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?						
Jakość sieci wodociągowej?						
Jakość sieci kanalizacyjnej?						
Jakość sieci gazowej?						
Dostęp do Internetu w gminie?						
Turystyka i rekreacja						
Jak oceniasz:	*Nie dotyczy / nie mam zdania*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
Atrakcyjność turystyczną gminy?						
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w gminie?						
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?						
Poziom bazy gastronomicznej?						
Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych						
System ścieżek rowerowych?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?						
Działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?						
Edukacja i kultura						

Jak oceniasz:	*Nie dotyczy / nie mam zdania*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
Dostęp do edukacji przedszkolnej?						
Jakość edukacji przedszkolnej w gminie?						
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy?						
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (w tym dojazd)?						
Jakość edukacji w szkołach ponadpodstawowych w gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach ponadpodstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy?						
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy?						
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy?						
Organizację dowozu dzieci do szkół?						
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie?						
Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie? (godziny i dni otwarcia, itp.)						
Działalność domu kultury i biblioteki?						
Działalność świetlic wiejskich?						

Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w gminie w ciągu najbliższych lat:

- poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego
- rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
- rozbudowa oświetlenie ulicznego
- rozwój infrastruktury sportowej
- budowa i modernizacja sieci wodociągowej
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- rozwój sieci gazowej
- budowa i modernizacja świetlic wiejskich
- rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
- poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy
- zwiększenie dostępu do Internetu
- wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- stworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
- stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- poprawa dostępu do usług medycznych

- zmniejszenie bezrobocia
- promocja gminy
- inwestycje w rozwój turystyki
- budowa obwodnicy
- podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- zwiększenie dostępności przedszkoli
- zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- poprawa bezpieczeństwa publicznego
- rozwój kultury
- aktywizacja osób starszych
- inne (*jakie?)*

Część III:

1. Co Pani/Pana zdaniem powinno być wizytówką gminy?

……

Metryczka

Zamieszkanie:

- jestem mieszkańcem miasta
- jestem mieszkańcem wsi

Płeć:

- kobieta
- mężczyzna

Wiek:

- poniżej 18 lat
- 18-25 lat
- 26-35 lat
- 36-45 lat
- 46-55 lat
- 56-65 lat
- powyżej 65 lat

Zatrudnienie:

- uczeń/student
- rolnik
- przedsiębiorca
- osoba pracująca
- osoba bezrobotna
- emeryt / rencista
- inne (jakie?) .....

Zamieszkanie:

- jestem mieszkańcem gminy
- nie jestem mieszkańcem gminy

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
1.1. Rozwój infrastruktury technicznej	Rozbudowa i modernizacja sieci dróg gminnych				
	Współpraca z Powiatowym i Wojewódzkim Zarządem Dróg w zakresie budowy, modernizacji i remontów dróg				
	Budowa infrastruktury zapewniającej ciągłość przejazdów przez tory w Żarowie				
	Rozbudowa i modernizacja sieci ścieżek rowerowych wraz z umożliwieniem przejazdu ścieżkami rowerowymi pomiędzy miastami powiatu świdnickiego				
	Poprawa bezpieczeństwa na drogach m.in. poprzez zwiększenie oświetlenia ulicznego, rozbudowę i modernizację chodników				
	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz ujęć wody na terenie Gminy				
	Rozwój sieci internetowej na terenie Gminy				
	Usuwanie barier architektonicznych stanowiących przeszkody dla osób ze szczególnymi potrzebami				
	Zwiększenie poziomu zabezpieczenia przeciwpożarowego (modernizacja i budowa remiz strażackich, doposażenie jednostek OSP)				
1.2. Utrzymanie ładu przestrzennego i rozwój gospodarki mieszkaniowej	Zagospodarowanie terenów zielonych, m.in. przez rewitalizację istniejących zabytkowych parków, tworzenie ogrodów deszczowych, parków i ścieżek tematycznych, parków kieszonkowych				
	Rozwój budownictwa jedno i wielorodzinnego zgodnie z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego				
	Rozwój budownictwa mieszkaniowego, w tym niskoczynszowego				
	Opracowanie koncepcji zagospodarowania terenów i budynków będących pozostałościami po zakładach chemicznych oraz terenów powykopaliskowych				
	Poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego na terenie Gminy – integracja systemu transportu zbiorowego z lokalnymi i regionalnymi systemami transportu				
	Rewitalizacja terenów zdegradowanych, w tym poprzemysłowych				

	Pozyskanie środków na renowację i ochronę zabytków				
	Promocja dziedzictwa lokalnego, współpraca z poszczególnymi organizacjami m.in. KGW, OSP, LKS, Sołtysi, Stowarzyszenia, grupy nieformalne itd.				
	Współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie ochrony zabytków oraz innych dóbr kultury				
1.3. Ochrona środowiska, wspieranie inicjatyw proekologicznych i podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	Stwarzanie warunków do rozwoju odnawialnych źródeł energii i montaż instalacji OZE na budynkach użyteczności publicznej				
	Wspieranie inicjatyw proekologicznych wśród mieszkańców (m.in. dotacje na wymianę pieców, budowę instalacji fotowoltaicznych, budowę przydomowych oczyszczalni ścieków)				
	Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne				
	Wspieranie i promocja działań zmierzających do zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii				
	Poprawa stanu technicznego oraz zmniejszenie energochłonności obiektów użyteczności publicznej, budynków komunalnych i innych				
	Organizacja efektywnego systemu zbiórki odpadów				
	Zwiększenie odporności środowiska na zmiany klimatu m.in. poprzez zwiększenie terenów biologicznie czynnych, wprowadzanie zadrzewień				
	Zwiększona retencja, m.in. budowę zbiorników małej retencji i rozwój systemów zagospodarowania wód opadowych i zielono-niebieskiej infrastruktury				
	Zwiększanie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców m.in. poprzez organizację wydarzeń promujących ochronę środowiska, realizację projektów ekologicznych, prowadzenie zabaw i konkursów dla najmłodszych mieszkańców związanych z ekologią				
	Wspieranie działań z zakresu ochrony przeciwpożarowej				
	Prowadzenie stałych kontroli mieszkańców w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami oraz wykorzystywanych paliw				

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
2.1. Wsparcie lokalnych przedsiębiorców	Stwarzanie warunków do rozwoju przedsiębiorczości, m.in. poprzez współpracę z instytucjami otoczenia biznesu				
	Kompleksowe przygotowanie planistyczne i infrastrukturalne terenów inwestycyjnych				
	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych poza Specjalną Strefą Ekonomiczną				
	Wspólna promocja oferty inwestycyjnej we współpracy samorządu, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych				
	Utworzenie stowarzyszenia lokalnych przedsiębiorców				
	Wsparcie przedsiębiorców poprzez stosowanie ulg i zwolnień w podatkach				
	Pomoc w zakładaniu nowych działalności gospodarczych				
	Wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw m.in. poprzez zapewnienie profesjonalnej i zindywidualizowanej obsługi przedsiębiorców i inwestorów				
2.2.Wsparcie sektora rolniczego	Wspieranie upraw ekologicznych				
	Wsparcie lokalnych producentów rolnych				
	Poprawa efektywności ekonomicznej i produktywności gospodarki rolnej poprzez wspieranie modernizacji i integracji gospodarstw rolnych				
	Pomoc lokalnym przedsiębiorcom rolnym w zakresie pozyskiwania rynku zbytu				
	Budowanie sprawnego i nowoczesnego doradztwa rolniczego (technologicznego, ekonomicznego, finansowego i prawnego), w tym szkolenia dla rolników z zakresu nowoczesnego rolnictwa, aplikacji o fundusze strukturalne UE oraz inne zewnętrzne źródła finansowania				
	Rozwój działań melioracyjnych na terenach rolniczych – rozbudowa infrastruktury melioracji szczegółowej				
	Tworzenie małych i średnich przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego				

2.3. Rozwój oferty wypoczynkowej skierowanej do mieszkańców Gminy	Rozwój tras rowerowych, pieszych i konnych oraz ich integracja z powiatowym i regionalnym systemem tras turystycznych				
	Wspieranie rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej				
	Zagospodarowanie i modernizacja obszarów stanowiących miejsca wypoczynku, rekreacji oraz towarzyszącej im infrastruktury				
	Budowa jednolitego systemu informacji turystycznej i o wydarzeniach organizowanych na terenie Gminy				
	Rozbudowa turystycznej infrastruktury zintegrowanej z gminami sąsiednimi m.in. mapy turystyczne, aplikacje mobilne, oznakowanie				
	Monitorowanie potrzeb mieszkańców				
	Promocja oferty aktywnego spędzania czasu na terenie Gminy				
	Stworzenie miejsc do spędzania czasu wolnego dla wszystkich grup wiekowych mieszkańców				
2.4. Wzmocnienie działań promocyjnych	Organizacja cyklicznego wydarzenia (np. koncert, festiwal) promującego Gminę				
	Promocja lokalnej przedsiębiorczości, produkcji, rzemiosła, agroturystyki i gastronomi				
	Wsparcie lokalnych przedsiębiorców, ich produktów i usług				
	Promocja produktu lokalnego				
	Promocja szlaków turystycznych na terenie Gminy				
	Zagospodarowanie i wykorzystanie centrum Żarowa jako wizytówki Gminy				

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
3.1. Integracja społeczności lokalnej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Zapewnienie usług opiekuńczych przy udziale organizacji pozarządowych, pomocy sąsiedzkiej, itp.				
	Promocja i upowszechnienie wolontariatu				
	Prowadzenie efektywnej polityki społecznej mającej na celu integrację i aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem				
	Rozszerzenie działań profilaktycznych związanych z przemocą domową przy udziale stowarzyszeń Gminy Żarów				
	Wdrażanie i promocja profilaktyki zdrowotnej i antyuzależnieniowej				
	Pozyskiwanie środków zewnętrznych na zminimalizowanie barier stojących na drodze rozwoju osób z niepełnosprawnościami				
	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury społecznej, poprawa bazy lokalowej i dostępności				
	Wprowadzenie opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób niesamodzielnych				
	Wspieranie działań umożliwiających aktywność i integrację społeczną wszystkich grup społecznych, w tym w szczególności seniorów				
	Wzmocnienie współpracy OPS z działającymi fundacjami, stowarzyszeniami i organizacjami pozarządowymi				
	Wsparcie organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu dofinansowań w obszarze społecznym				
3.2. Zwiększenie dostępności usług medycznych	Pozyskiwanie środków na bezpłatny dostęp mieszkańców do usług rehabilitacyjnych				
	Kształtowanie świadomości mieszkańców w zakresie zdrowego stylu życia i odżywiania				
	Organizacja i promowanie programów profilaktyki zdrowotnej				
	Poprawa dostępności do usług medycznych o charakterze ogólnym i specjalistycznym				
3.3. Poprawa warunków nauczania	Zwiększenie dostępności opieki nad dziećmi do lat 3 i opieki przedszkolnej				
	Zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych				

	Zapewnienie nowoczesnej bazy infrastrukturalnej i lokalowej w obszarze edukacji i wychowania poprzez budowę, rozbudowę i modernizację oraz doposażenie obiektów				
	Podnoszenie jakości dydaktycznej oraz poziomu nauczania, a w konsekwencji wyników egzaminów				
	Doskonalenie kadry wychowawczej i oświatowej, np. poprzez kursy i szkolenia				
	Zapewnienie opieki psychologiczno-pedagogicznej na każdym etapie nauczania				
	Dążenie do zapewnienia dostępu w jednostkach oświatowych do podstawowej opieki zdrowotnej (pielęgniarka szkolna, stomatolog)				
	Rozszerzenie oferty działań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży szkolnej, np. w postaci zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, itp.				
	Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży w szkołach				
	Wykorzystanie wsparcia lokalnych organizacji (m.in. KGW, OSP) w organizacji zajęć i lekcji dodatkowych				
	Wykorzystanie potencjału ludzi młodych w działaniach zmierzających do rozwoju Gminy				
	Wsparcie uczniów z problemami, np. poprzez dodatkowej zajęcia wyrównujące szanse				
	Promowanie osiągnieć naukowych i sportowych uczniów oraz pomoc stypendialna dla najzdolniejszych uczniów				
3.4. Aktywizacja kulturalna mieszkańców	Zwiększenie różnorodności i jakości oferty kulturalnej dla wszystkich grup wiekowych				
	Tworzenie wspólnych inicjatyw				
	Rozwój działalności świetlic wiejskich wraz z utrzymaniem infrastruktury na wysokim poziomie				
	Wygospodarowanie środków w budżecie gminnym na wydarzenia lokalne				
	Współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi w zakresie upowszechniania kultury				
	Kulturowa aktywizacja osób starszych (wydarzenia i zajęcia skierowane do seniorów)				
	Promocja kalendarza imprez kulturowych i sportowych				

3.5. Rozwój oferty turystycznej, sportowej i rekreacyjnej	Popularyzacja kultury fizycznej i zdrowego trybu życia wśród wszystkich grup wiekowych, m.in. poprzez systematyczną rozbudowę, dostosowywanie i modernizację bazy sportowej				
	Wspieranie rozwoju dyscyplin sportowych w oparciu o potencjał i inicjatywy oddolne, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich				
	Budowa i modernizacja placów zabaw i siłowni zewnętrznych				
	Uporządkowane terenów wokół obiektów sportowych				
	Organizacja wydarzeń sportowych dostosowanych do zainteresowań mieszkańców				
3.6. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu	Rozwój sieci internetowej na terenie Gminy – współpraca z operatorami w zakresie zapewnienia wysokiej jakosci Internetu				
	Zwiększenie dostępności do usług: e-administracji, e-usług i e-komunikacji				
	Popularyzacja i zwiększenie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w usługach publicznych, gospodarstwach domowych i sektorze przedsiębiorstw				

Uzasadnienie

Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw, wprowadziła szereg zmian integrujących wymiar społeczno-gospodarczy i przestrzenny w dokumentach strategicznych, również na poziomie lokalnym. Poprzednia Strategia Rozwoju Gminy Żarów przyjęta uchwałą nr XXX/184/2004 Rady Miejskiej w Żarowie z dnia 18 listopada 2004 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Żarów, z uwagi na horyzont czasowy oraz wprowadzone zmiany w związku z ww. ustawą, zdeterminowały konieczność rozpoczęcia prac nad opracowaniem projektu Strategii Rozwoju Gminy Żarów lata 2022-2030.

Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy, którą pogłębiono podczas badania ankietowego przeprowadzonego w dniach od 7 września 2021 roku do 14 października 2021 roku oraz warsztatów strategicznych. Podczas warsztatów uczestnicy pracowali w grupach nad misją i wizją Gminy oraz nad celami operacyjnymi i kierunkami działań dostosowanymi do obszarów problemowych wyznaczanych przez ww. ustawę.

Zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przeprowadzone zostały konsultacje społeczne nad projektem Strategii. W ramach konsultacji społecznych, interesariusze strategii rozwoju za pomocą formularzy uwag zgłaszać mogli swoje opinie i sugestie poprawek do projektu strategii. Na tej podstawie zostało przygotowane sprawozdania z przebiegu i wyników Konsultacji, które zostało zamieszczone na stronie internetowej Urzędu.

Następnie zgodnie z art. 10f ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym projekt Strategii Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030 został przedłożony Zarządowi Województwa Dolnośląskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego. Zgodnie z załącznikiem do uchwały nr 5140/VI/22 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 7 kwietnia 2022 r. Zarząd Województwa Dolnośląskiego wydał pozytywną opinię dla projektu Strategii Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030.

Strategia Rozwoju Gminy Żarów na lata 2022-2030 stanowi podstawę do zrównoważonego i harmonijnego zarządzania przyszłością Gminy w perspektywie do roku 2030. Stanowi wizję rozwoju i scenariusz działań uwzględniający wszystkie aspekty życia i wyznacza kierunki dla procesów i programów realizowanych w Gminie Żarów w kolejnych latach.

W związku z tym zasadne jest przyjęcie w/w dokumentu.